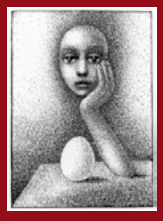
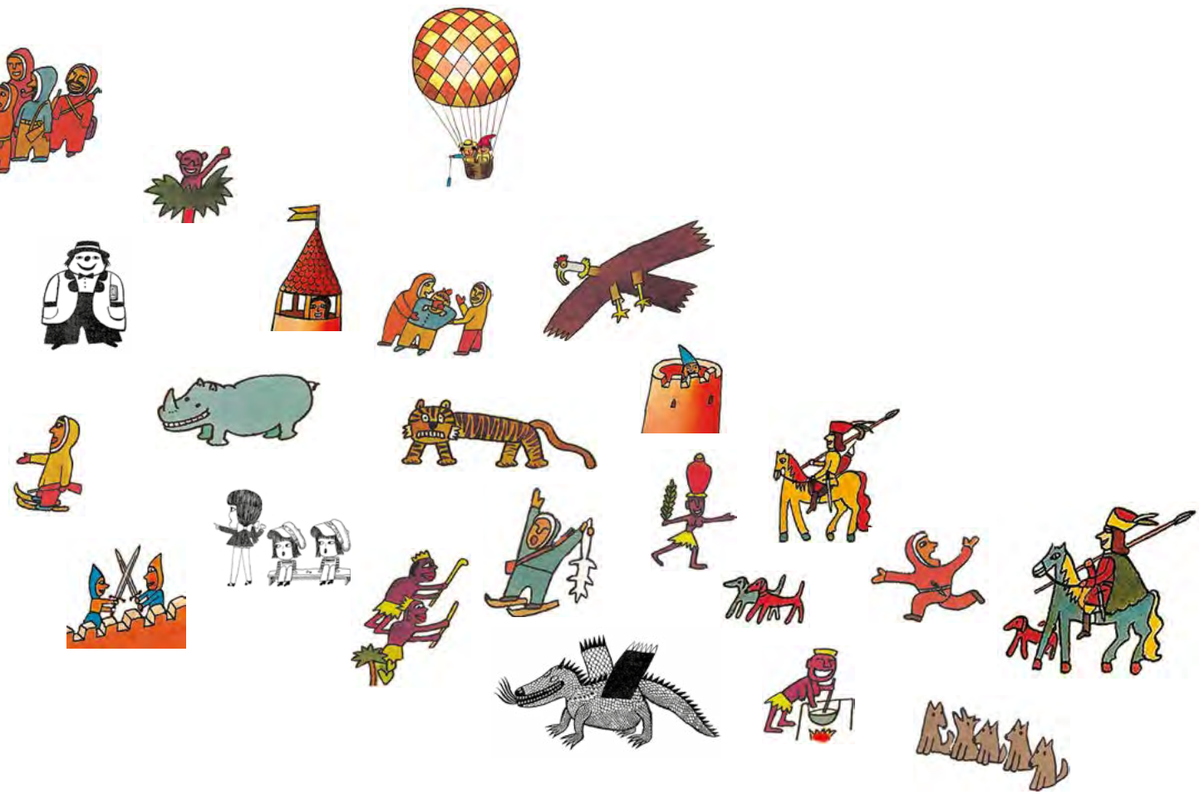
NADACE
UNIVERSITAS

EDICE
OSOBNOSTI

Alois Mikulka

JAROSLAV MALINA

Alois Mikulka

(1933 – potenciální ∞)

NADACE UNIVERSITAS
KALINA GALLERY
DIDOT
Brno 2021

O vydání této knihy se zasloužily laskavou podporou:

Nadace Universitas

Kalina Gallery

KALINA GALLERY

Text
© Jaroslav Malina, 2021

Ilustrace
© ak. mal. Alois Mikulka, 2021

Typografie a sazba
© Jiří Eliška, 2021

Fotografie
© Archiv Aloise Mikulky, Archiv Nadace Universitas, Jaroslav Malina, Tomáš Mořkovský, 2021

Translation
© Jaroslav Malina, 2021

Vydala
© Tiskárna Didot, spol. s r.o., Trnkova 119, 628 00
pro Dílo – Galerie – Brno s.r.o., Rezkova 703/63, 602 00 Brno

Tisk
Tiskárna Didot, spol. s. r. o., Brno, 2021

1. vydání
1000 výtisků
216 stran

ISBN 978-80-908416-0-4

Tato kniha ani jakákoli její část nesmí být přetiskována, kopírována či jiným způsobem rozšiřována bez výslovného povolení vydavatele.

OBSAH

ŽIVOT A DÍLO 11

MIKULKA O VÝTVARNÉM UMĚNÍ 15

O kamenech, sochách, tvořivosti a času 15
Zákonitosti vývoje slohů 18
JM s AM o umění 23

SPOLUPRÁCE JM s AM 25

Caputologie 25
Homo eroticus 46

ŽIVOTOPISNÁ DATA 53

OBRAZOVÁ ČÁST 58

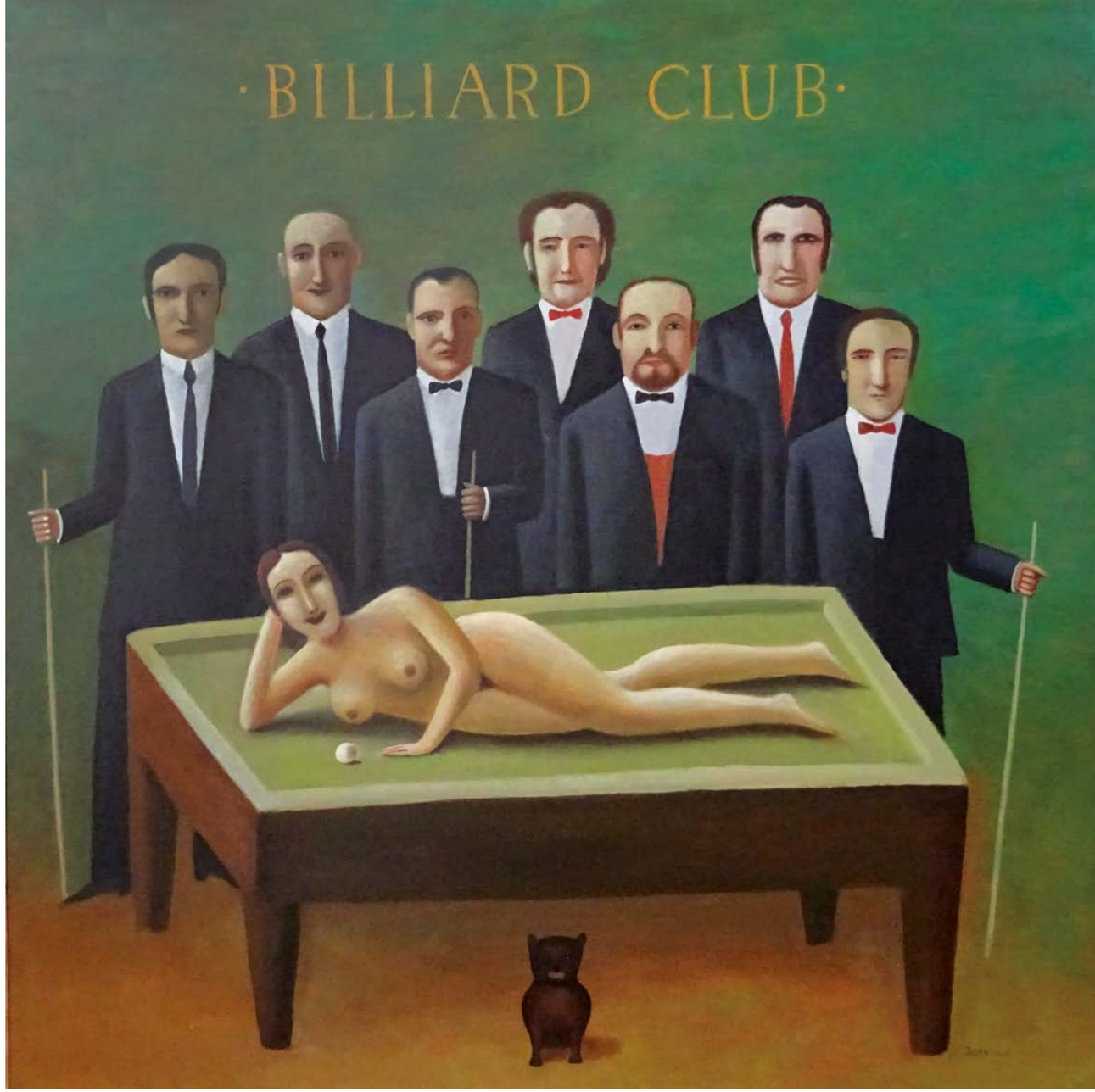
LITERATURA A PRAMENY 213

Summary 214

Autor 216

Alois Mikulka, *Bez názvu*, nedatováno, kolorované dřevo, výška 53 cm.
Alois Mikulka, *Untitled*, undated, coloured wood, height 53 cm.

Mikulkovi kulečníkáři luští záhadu,
jak ze zeleného sukna vyšťouchat
těžkotonážní gargantuovskou najádu:
Bude se dlouho upejpat?
Obrněná, uzamčená snad na sto západů.

Alois Mikulka, *Billiard Club*, 2016, olej, sololit, 86 × 86 cm.
Alois Mikulka, *Billiard Club*, 2016, oil, hardboard, 86 × 86 cm.

Alois Mikulka, *Bombardovací piano*, nedatováno, tuš, papír, 9,5 × 11,7 cm.
Alois Mikulka, *A Bombing Piano*, undated, Indian ink, paper, 9,5 × 11,7 cm.

ŽIVOT A DÍLO

Brňan Mikulka Alois
žije ve svém State Louis
v plusovém surrealismu
a s Louisem Armstrongem říká: „I's."

Vysvětlivky
I's, (výslovnost: aiz), v černošské angličtině ve významu I am – „Já jsem".

Alois Mikulka je malíř, sochař, ilustrátor, spisovatel, scénárista a básník. Narodil se 13. srpna 1933 v Brně; zde vyrůstal, žije a tvoří dodnes. Už jako malý chlapec byl vystaven tvrdé životní zkoušce: V roce 1941 pochodovalo jednou brněnskou ulicí německé vojsko s krvavě rudou nacistickou vlajkou s černou svastikou. Jiní němečtí vojáci jdoucí po chodníku sráželi Brňanům z hlavy klobouky a čepice, protože smeknutím nevzdali hold symbolu Velkoněmecké říše („Třetí říše"). Jeden z vojáků to učinil i Mikulkovu otci; ten, ohnivý Slovák, dal Němci facku jako Brno. Byl za to odsouzen k trestu odstraňování nevybuchlých leteckých pum na území Rakouska (Morana měla tehdy místo kosy bombu), které bylo součástí Velkoněmecké říše; byl propuštěn půl roku před skončením druhé světové války, když naplnil soudem stanovený „počet zneškodněných pum". Po celou tu dobu zůstala rodina bez prostředků. Otcem rodiny (matka a tři mladší sestry, přičemž nejmladší byla v peřince) se fakticky stal osmiletý Lojzík (v brněnských zahradách si přisvojoval ovoce a zeleninu, na stavbách dřevo na otop…). Jako syn „kriminálníka" musel nejen nastoupit na dva roky k převýchově do německé školy, ale také povinně vstoupit do Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě. (Kuratorium byla mimoškolní organizace na území Protektorátu Čechy a Morava zaměřená na výchovu české mládeže ve věku od deseti do osmnácti let v duchu nacionálně-socialistických idejí.)

„Když jsem ještě chodil do obecné školy, většina z nás žáků byli pěkní grázlové, kteří zasloužili kdykoliv výprask. Ale stávalo se, že nás pan učitel postavil do trojřadu, vyhodil všechny mutující a falešně zpívající hochy a donutil nás sborově zpívat. A po nějakém čase, jednu chvíli se udála taková zvláštní proměna, kdy se ze všech těch darebáků, alespoň pro ten čas zpěvu, stal andělský chór. Zpívali jsme jen obyčejné prostonárodní písně, ale když jsme je konečně po troše zkoušení zapěli při otevřených oknech, zvláště na jaře, zastavovali se na ulici kolemjdoucí v hlubokém pohnutí. I nás ale tu chvíli prostoupila jakási podivohodná duševní očista a měli jsme povznášející pocit, velice těžko definovatelný. Určitě to ale byly první dotyky umění, které musely proniknout hluboko každým z nás, až do podvědomí. Šlo pak už jen o to, byla-li jiskřička dál rozdmýchávána, nebo bez užitku zanikla."

Alois Mikulka dmýchal důkladně. V letech 1948 až 1952 absolvoval brněnskou Střední uměleckoprůmyslovou školu, v letech 1952 až 1958 vystudoval obor monumentální malby v ateliéru profesora Jána Želibského na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě. Rozsah jeho námětů a zpracování je takřka bez hranic. Vyznačuje se osobitou fantazií a pronikavým vnímáním reality, v níž se odráží jeho vlastní vnitřní svět. Mikulka jej nazývá „State Louis" a stejně označuje i některé své práce. Čerpá je z antické mytologie, bible, středověkých mystérií a moritátů, z komiksů a filmových westernů, lidových legend a folkloru, nevyhýbá se ani pohádkám a science-fiction, reaguje i na každodennost moderní doby. Všechny tyto prameny formuje na půdorysu poetična, fantaskna, či groteskna, mnohdy jako by proti „zdravému rozumu", v jarryovském absurdním humoru

dadaistického ražení. Také jeho výrazová škála je složitější a proměnlivá. Od téměř akademického realismu, který se uplatňuje v některých surrealistických vyústěních, přes celý rejstřík výrazů až po prostý „inzitní projev“.

„Je pro mne vždy zajímavé, když nějaké biblické či antické téma převedu do současné doby se všemi moderními atributy k tomu náležejícími. Vznikají tak někdy podivuhodné situace, většinou až humorné, které původní moralistní náhled obnaží nečekaně ve zcela jiném pohledu, ale hlavně jej prosvětlí z dávnověké šerosvitnosti a přísné vážnosti do současného světla.“

Trvalým tématem Mikulkovy tvorby jsou malířská zátiší. Jsou to ona tichá místečka, kde spočívají důvěrně známé věci, které bereme denně do rukou a které by nám bylo líto opustit pro jejich dojímavou věrnost, ale také pro jejich mlčenlivé svědectví našich poťouchlých podivínství a fantazií, jimiž si je ozvláštňujeme.

„Kolikrát se zadíváme na jejich četné šrámy a ohlazené hrany… Utržily je v službách nám i našim předkům, abychom pak vycouvali s omluvným úsměvem z přítmí a tajemných hájemství ševelů i matných lesků, smluveni smlčet obsahy tajných schrán, šuflat a zázrcadlí, nechat tam doznívat tiché názvuky dávných akordů, úryvků melodií i hovorů, jež nám cosi připomínají anebo které si kdesi hluboko v nás dlící prapředek tichounce zabrouká, když jsme zrovna duchem nepřítomni. Jsou to okamžiky předobře ukryté v jeskyni našeho těla pod neporušitelnou pečetí, jíž se smí dotknout pouze anděl za soumraku květem pomněnečky, kdy je už odzvoněno všem šarvátkám a nepostřehnutelným sprintům džinů všech šarží ze střepů zrcátek a kdy si celičký širý prostor kolem nás konečně s úlevou vydýchne a nechá se uondat sny ostrých kontur, zatímco skutečné jsoucno se rozplývá v mlhách a stínech… Téměř vše, co prezentuji jako zátiší, je děláno zpaměti. Většina předmětů existuje jen v mé fantazii. To, že tu nedodržuji zákony perspektivy, není proto, že bych je neuměl použít, ale spíš proto, abych onu chybující rukodělnost stále jemně připomínal a odlišoval od naturalistické fotografie. Jde mi o atmosféru tajemství tichého světa, který v sobě hledám, pozvolna nacházím a zjevuji. A největší radost při této práci mi dělá, když konečně natrefím na správný tón a ten sedne přesně tam, kam patří.“

Kromě volné malířské, grafické a sochařské tvorby (včetně realizace řady dřevěných a kamenných soch pro veřejná prostranství i v sepětí s architekturou, zejména v objektech mateřských škol) Mikulka napsal a ilustroval na čtyřicet knih, převážně pro děti a mládež, a ilustroval několik desítek knih jiných autorů. Pohádky, povídky, básně a eseje uveřejňoval také v časopisech a denním tisku (*Mateřídouška, Sedmička, Sluníčko, Rovnost, Zornička* aj.), v rozhlase a televizi. Jeho nápaditě příběhy, originální pohledy na lidskou zkušenost a osobitý jazyk si našly mnoho příznivců mezi dětmi i dospělými (*Dům U pěti set básníků*, 1964, *O zvířátkách a divných věcech*, 1965, *O Pidižlovi Velikém*, 1971, *Kosmopohádky*, 1988, *Karkulka v maskách*, 2001, *Pohádkový výprodej*, 2020 aj.). Napsal i divadelní hry (*Měsíc v anténách: Hra malých a velkých dětí*, 1962 aj.) a výtvarně se podílel na výpravách divadelních a televizních inscenací (*Černošský pánbůh a proroci*, 1963, *Nebožtík Nasredin*, 1963, *Klanění*, 1988 aj.).

Afinitu projevil také k akademickému prostředí Masarykovy univerzity a Nadace Universitas v Brně: například přispěl do trojsvazku *O tvořivosti ve vědě, politice a umění* (1993) esejem „Zákonitosti vývoje slohů v kulturní společenské epoše“, v knize Jaroslava Maliny a Pavla Pavla *Jak vznikly největší monumenty dávnověku* (1994) využil své kamenosochařské zkušenosti při úvahách o stavbě monumentálních

inckých pevností v Peru nebo o vytváření obrovitých kamenných koulí ve Střední Americe, svými texty přispíval do časopisu *Univerzitní noviny – List Masarykovy univerzity* a *Nadace Universitas Masarykiana*, dále ilustroval vědecko-naučnou knížku Vojtěcha Mornsteina *Utopený Archimedés: Malý alternativní výkladový slovník* (1999), vytvořil logo Ústavu antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity (2000), emblém Edice Scintilla Nadace Universitas (2001), ilustraci na přebal časopisu *Anthropologia integra* (2010) a grafické logo a „abecedu“ pro rozsáhlý mezinárodní projekt Ústavu antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity *Encyklopedie antropologie – první interaktivní mezinárodní encyklopedie antropologie* (2011). Nejrozsáhlejší Mikulkova práce související s těmito institucemi je v současné době spjata s jeho malířskou a sochařskou účastí na projektu Kruh prstenu: *Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy.* Od roku 2011 se účastní svými malířskými a sochařskými artefakty vědecko-uměleckého počinu *Člověk-Auto-Encyklopedie*. Dále ilustroval řadu knih Jaroslava Maliny: *Anti-encyklopedie Anti-antropologie* (*A–Ž*), 2013; *Světoví géniové v chajjámovských čtyřverších* (*A–Ž*), 2014; *Ctnosti a Neřesti, Radosti a Strasti: Encyklopedie s verši a obrazy*, 2016; *Úvod do caputologie: Hlava I – mírné ∞. Cyklus charakterizující v básnické a výtvarné nadsázce intelektuální, a/sociální a profesní rysy člověka*, 2019; *Hvězdopravné nebe zvěrokruhu nad námi, provázené originálními texty, malbami a sochami*, 2019; *Tenis humorně i vážně aneb z Česka do Wimbledonu a zase zpátky* (2020).

Sám vydal několik knih majících charakter „Gesamtkunstwerku“, neboť je autorem textů i ilustrací.

Alois Mikulka své obrazy, kresby a sochy prezentoval na desítkách samostatných a kolektivních výstav výtvarného umění a knižní ilustrace v České republice i v zahraničí (Bělehrad, Bologna, Frankfurt nad Mohanem, Londýn, Ciudad de México, Plovdiv, Stockholm aj.). Mikulkovy práce jsou zastoupeny v Muzeu města Brna a v soukromých sbírkách v České republice a v zahraničí.

Za své dílo obdržel řadu našich a zahraničních prestižních ocenění: například v roce 1997 byl zapsán do Zlatého fondu české literatury pro mládež, v roce 1997 mu Zastupitelstvo města Brna udělilo Cenu města Brna pro rok 1997 v oboru výtvarné umění za celoživotní dílo a za významný přínos rozvoji kultury v městě Brně a v roce 2014 získal Cenu Jihomoravského kraje.

„I přes akademické vzdělání je dobré být v tvorbě v neustálém, byť i jen bodovém dotyku s lidovým uměním. U každého velkého mistra lze zřetelně tento dotyk vysledovat. Lidové umění je vždy neotřelé, přirozeně čisté a zkratky, které občas mimovolně vytváří, jsou kupodivu vždy z rodu čiré moderny. Kdokoli tento dotyk ztratí natrvalo, většinou velmi rychle zdegeneruje jak myšlenkově, tak výrazově.“

Mikulkovo výtvarno není poznamenáno změnami stylu. Autor v podstatě nemění svůj styl ani názor. Pomíjí módní a proměnlivé aktivity svých současníků.

Přes rozdílnost oborů zůstává Mikulkovo dílo jednotné. Jeho malířskou, grafickou, ilustrátorskou, sochařskou a literární tvorbu spojují stejná východiska. Ta se vyznačují osobitou fantazií a pronikavým vnímáním reality. Mikulkova tvorba malířská, grafická, sochařská i literární je osobitá… Nepodléhala a nepodlehla módním ani ideologickým tlakům, vymyká se i proudům a tvůrčím programům našeho umění, má svou vlastní logiku a autenticitu, pramenící z „duše“ autora.

„Být součástí nějakého většího kolektivu, skupiny či klubu dává slabším osobnostem pocit jistého sebeuspokojení a posiluje je v jejich nemohoucnosti, zvlášť proto, že podobně nejistých jedinců je v takových uskupeních většina. Silný jedinec nic takového nepotřebuje. Může se vnořit na dlouhý čas do samoty, podobně jako starozákonní proroci odcházeli rozjímat do pouště, odkud se vraceli po čase kupodivu nabiti čistou silou, kterou mohli na potkávání rozdávat.“

Od samých počátků tvorby až do dneška zůstávají jeho práce „mikulkovsky osobité a nezaměnitelné“ svou kreativitou a originalitou projevu. Ačkoli každý z jeho oborů – malba, ilustrace, skulptura, próza, poezie či dramatika – by stačil naplnit celý jeden život, díky své invenci, tvůrčí energii i sebekázni se Alois Mikulka ukázal práv této šíře a ze své enklávy – State Louis („vnitřního suverénního území groteskní fantazie a plusového surrealismu“) vytrvale již více než pět desetiletí ve všech zmíněných oblastech významně obohacuje českou i světovou kulturu.

Úvodní čtyřverší jsem si vypůjčil ze své knížky *Světoví géniové v chajjámovských čtyřverších* (*A – Ž*) z roku 2014, kterou ilustroval právě Alois Mikulka. Čtenář se zde setká s několika stovkami osobností minulosti i současnosti, kteří významně obohatili pokladnici světové vědy, techniky a umění. Géniové jsou charakterizováni formou *rubá'í* – střídmých čtyřverší: dva verše rozvíjejí téma, třetí verš, který se s ostatními verši zpravidla nerýmuje, přináší zvrat, čtvrtý pointu. *Rubá'í* užíval a rozvinul slavný perský matematik, astronom, filozof a básník Omar Chajjám (1048–1131). Alois Mikulka své zařazení do galerie slavných odmítal – přesně v duchu svého celoživotního postoje být svébytným a nezávislým tvůrcem.

Na Mikulkův postoj by bylo možno vztáhnout toto *rubá'í*, tentokrát již originální – Chajjámovo:

„Když s jednou plackou chleba vyjdeš na dva dny
a s jedním douškem z puklé nádoby,
nač podřízen být lidem menším než ty sám
nebo nač sloužit lidem stejným jako ty?“

„Jestli se něčím soustavně po celý život zabývám, pak je to sledování souběžných osudů a jejich cest. Cest, které někam vedou, a necest vedoucích ke zkáze. A byl jsem svědkem skvělých nástupů, slibujících bohatou žeň, ale pak náhlých selhání, kdy na nějakém osudovém rozcestí bylo špatně odbočeno. Jsou to ti od bohů talentovaní, kteří se znenadání potkají se spoustou peněz nebo s alkoholem nebo je obklopí a zneužijí podivní kumpáni, mnohdy jsou zdecimováni svými životními partnerkami anebo se proti nim spiknou náhody do situací, kterými jsou zmítáni časem přímo živelně. Vždy to ale podnítí nějaká vlastnostní vada dotyčného. Řemeslný šlompák, který takzvaně tvoří ze zásady pod vlivem alkoholu nebo nějakých podezřelých pilulek, čímž projevuje to, čemu se říká bohémství, a jehož tvorba je postavena více méně na proměnlivých náladách, musí zcela zákonitě selhávat, vždy, když to nejmíň potřebuje. Stává se sice, že i z takového slabocha může časem být proslulý a módní umělec, využije-li jeho afér nějaký šikovný obchodník či manažer, ale to už jsou jiné hodnoty než umělecké. Ty stojí totiž na pevnějších hodnotách osobnostních.“

MIKULKA O VÝTVARNÉM UMĚNÍ

O kamenech, sochách, tvořivosti a času

Vzpomínám si moc dobře na svoji první sochu z kamene. Ze dřeva jsem jich už udělal předtím dost, ale do kamene jsem dosud nic nevytesal. Myslím si, že kámen musí nutně lákat každého, kdo realizuje fantazii v tvarech.

Bylo to hned po skončení studií. Byl jsem dokonale bez jakýchkoliv prostředků, a tak jsem celou věc provedl takhle: sedl jsem na kolo, jednou rukou jsem řídil a druhou za sebou vlekl plochý dvoukolák. Zajel jsem na Stránskou skálu, tam jsem naložil asi metrákový kvádr vápence, nahoru na kámen jsem dal kolo a celý tento velký náklad jsem vezl přes skoro celé Brno až do Králova Pole.

Z kopce jsem nestačil brzdit, do kopce až na Husovu ulici jsem myslel, že vypustím duši. Ale náklad jsem dovezl, složil a pak bez jakýchkoliv zkušeností, snad jen s jediným dlátem a pak broušením jsem udělal přesně to, co jsem zamýšlel: zahradní plastiku podivného ptáka s dívčí hlavičkou. Po chvilkách jsem s tím byl hotov snad během jednoho týdne.

Později jsem začal jezdit na zkušenou do kamenické huti v Blansku, kde jsem si jen zopakoval onu základní abecedu řemesla, seznámil jsem se tam s nástroji, které velice ulehčují práci. Ale stejně to nejzákladnější, co k takové práci sochař potřebuje, vyplynulo tak samozřejmě hned na začátku, že všechny ty triky, finty a řemeslné hejble jsou už jen jakousi fraječinou navíc. Do kamene dělám tak, že většinou nevím přesně, co budu dělat. Přijdu k bloku, obejdu ho, ohmatám, pročmuchám ze všech stran a najednou se rozhodnu: kůň nebo dívka, hlava nebo něco složitého, co ani zdaleka není jasné. A hned taky začnu. Je to tak trochu jako se samorostem, jenomže já pak jdu nemilosrdně až na detail. A to pak tvarová nápověď přírodní náhody téměř nebo zcela zmizí.

Je-li kámen měkký, směle ho proděravím, je-li tvrdý a nepoddajný, snažím se ho udržet v původním monolitním tvaru. Ale na detailu trvám neúprosně. Vůbec jsem přesvědčen, že dobrá socha nebo plastika musí mít zvládnut velký celek, ale rovněž i naprosto precizní detail, a že na jejich přesném souzvuku stojí dokonalost celého díla. Povšiml jsem si, že u celé řady renomovaných sochařů je sice zvládnut jakž takž velký celek, ale jakmile se vnoříme do díla a přijdeme ke koncovkám a detailům, máme pocit rozpačitosti, bezradnosti a někdy i řemeslné odflinknutosti. Je to důkaz, že vlastní osobnostní sloh je nevyzrálý a většinou převzatý bez porozumění. Jenomže bez této, jen na první pohled jednoduché vazby mezi celkem a detailem, ztrácí dílo mistrovské posvěcení.

Torzo umí vytesat málem každý mládenec kolem kameníků, ale teprve na koncovkách se ukáže, co kdo umí.

Slýchávám, že pořádný sochař musí jet do světa na zkušenou. A pokud možno mladý a vidět a poznat co nejvíc.

Znal jsem takových zkušenou prošlých mládenců aspoň dva tucty a mám s tím dost špatné zkušenosti. Tam odešli jako poměrně poctiví a citliví výtvarníci. Začínali sice, ale bylo na nich vidět, že se s tím začátkem rvou férově a i když se jim podaří nějaký výboj jen občas, mají z toho radost nejen oni sami, zvlášť proto, že příslib do budoucna byl očividný.

Když se vrátili ze zkušené, byli najednou úplně jiní. Prodchnuti cizími vlivy, jakýmsi laciným, příliš snadným, módně efektním výrazem, povzneseným už nad onen prvopočáteční nástup na cestu k postupnému narůstání a dozrávání své přirozené osobnosti. Jejich práce sice postoupila k jakési eleganci, k oné „všesvětové módě“,

ale zároveň se tím stala anonymní, a veškerá radost, jež jim zůstala, se scvrkla na pomíjivou hodnotu honoráře a podle osobního štěstí toho kterého i na nějaký ten titul či cenu.

Zdá se tedy, že jisté hodnoty v člověku, jenž se vydá na cestu tvoření, jsou již předem dány a jsou těžko ovlivnitelné, ať už k dobrému či naopak. Snad právě proto je těch skutečně dobrých pramálo.

Ale člověk nemusí jet pro poučení příliš daleko. V kostelích jsou náhrobky, erby, plastiky, ozdoby, na domech domovní znamení, tesaná žudra u vchodů. V každém jen trochu historičtějším jádře kteréhokoliv městečka u nás je uložena práce starých mistrů, jen ji chtít vidět a poučit se z ní.

A je tu ještě jedna věc: objevily se motorové přístroje a stroje, které urychlují a ulehčují práci. Dílo kolikrát postupuje tak rychle, že je to až nepřirozené. Pracuje-li sochař ručně, je donucen přemýšlet nad každým kouskem kamene, než jej odseká, nemohl-li by ho ještě nějak využít. Kolikrát nabývá práce právě pro tento postup na bohatosti a nápaditosti. Neříkám, že je tohle jediný správný postup. Je jich nekonečně, ale sochy poznamenané výkonnou technikou jsou cítit bezduchostí na dálku.

Kulturní proud byl, je a bude vždycky nesmírně složitý. A vůbec nezáleží na tom, nacházíme-li se zrovna v období slohu, který vytváří své osobnosti, anebo v období „neslohu“, zrovna jako současná generace, tedy v období moderní anarchie, kdy každá tvůrčí osobnost si musí vytvořit svůj vlastní sloh. Vždycky totiž byly vůdčí osobnosti, kritikové, oficiální umělci i jen ti užitní, černé ovce i ti zcela zavrženíhodní, ti co mají úděsné encyklopedické znalosti, i ti naivní nevědomci, kteří se tak lehce přenášejí přes propasti problémů těch poučených, doživotní pedagogové a jejich věční žáci kopisté, nešikovní neumělové i virtuosové brilantní formy, ti, co jsou zcela špatní, ale mají se velmi dobře, i ti tvořící plaše kdesi na periferii společnosti, jen tak pro sebe, neb v sebe nevěří.

Ale kdo zná dobře dějiny umění, ví také velmi dobře, že tato složitost kulturního proudu je složitá jen zdánlivě, jen v čase kvasu a výbojů. Jakmile uběhne trochu času, začne působit jakási velice přesná a samoočistná selekce, spravedlivě oddělující zrna od plev. Náhle je vše jednoduché a jasné. A to, co jen pár lidí tušilo, náhle všichni spatří zřetelně.

Trápení je v tom, když si uvědomíme, kolik marné práce a někdy doslova dřiny takhle přijde nazmar. Ale navíc úděsné je to, že někteří řemeslníci kolikrát vědí předem, že dělají na zcela marném díle.

Vzpomínám si na jeden obrovský brněnský reliéf, vysekaný do černého dioritu, výška alespoň pět metrů, vypracovaný do všech nejjemnějších detailů a v plném lesku; ani nevím, dělají-li se sochy do něčeho ještě tvrdšího. Ten reliéf již neexistuje, protože jsme jej dostali za úkol jako studenti Umprumky zničit. Byla to říšská orlice ve věžeňské kapli na Špilberku. Dělali ji za války vězňové kameníci. A museli to být mistři svého obru, protože udělali dílo, před kterým by musel každý řemeslník smeknout. I když se tu zcela zřejmě snoubila nenávist k obsahu s nesmírnou láskou k řemeslu do tak podivné a zcela nesmyslné jednoty mířící kamsi ke světlu – a jež, fakticky, právě přes onu preciznost řemesla prodloužila mnohým z nich o něco život.

My studenti jsme přišli vždy do kaple s odhodláním toho dne orlici ze stěny odsekat. Ale už za dvě hodiny jsme měli zničené všechny speciálně kalené nástroje, rozbita všechna kladiva a i mnozí z nás byli zraněni. Slézali jsme z lešení vysílení, ale na oné orlici jsme udělali jen pár šrámů. Kámen to byl tvrdý, jako by složený z drobounkých černých diamantů. Chodili jsme tam celý měsíc, vždycky s novými nebo renovovanými nástroji, vždy znovu odhodláni podstatně v práci pokročit, ale odcházeli jsme pokaždé poraženi. Nikoli orlicí nebo dioritem, ale těmi bezejmennými kameníky, kteří pracovali také ručně, možná o hladu, a udělali tuhle nepředstavitelně jemnou, precizní a v podstatě nezničitelnou práci… a přitom asi tušili, že již chodí po světě lidé, kteří ji jednou přijdou rozbít.

Ale copak kámen! Ten se rozbije. Buď se z něj udělá menší socha nebo štěrk, ať už do betonu či jen na zahradní cestičku.

Ale takový bronz!

Jednou mne navštívil pracovník amerického velvyslanectví. Na stůl hned postavil láhev dvanáct let staré whisky. A tak jsem se rozhodl být toho dne trpělivý. Ani se moc nezarmoutil, když jsem mu oznámil, že se politikou ze zásady nezabývám, že jsem jen obyčejný řemeslník: tak jak pro mne pekař peče každý den chleba, tak já zas pro něj udělám třebas i takovou smutnou věc, jakou je pomník pro babičku. Každý něco umíme a vzájemně si to dáváme.

Samozřejmě, je dost těžko říct, jestli zrovna tohle je nebo není politika. Ale hlavně jsme popíjeli onu dvanáct let starou kanadskou whisky. A protože byla skutečně dobrá, povykládal jsem mu o politice v umění. O onom obrovském skladu, ve kterém jsou vždy shromážděny všechny bronzové sochy, které právě neplatí. Tento sklad funguje od té doby, co se lidstvo naučilo odlévat do bronzu. A kdybychom do tohoto skladu nahlédli dejme tomu po pádu Rakouska-Uherska, viděli bychom pěknou scénu. Byli by tam shromážděni všichni ti Františkové Josefové a Vilémové, jejich maršálci, ať už na koních či bez, jakož i všechny císařovny. A vzápětí z nich byli postupně odléváni naši buditelé, spousty Masaryků, Štefaníků a legionářů. A přešla doba a sklad byl zase plný. Z TGM se odlévali Hitlerové, nadlidi a orlice. Jakmile skončila válka, zase byl sklad naplněn a z jeho obsahu byly odlévány sochy naší současnosti a jak se ideje vyvíjejí, již mnohé z těch soch se tam už zase vrátily na přelití.

Tato práce byla vždy dělána řemeslně dokonale. Bylo k ní třeba požehnání shora a většinou ji dělali současní nejlepší z nejlepších a vydali při tom ze sebe vše, co uměli, beze zbytku.

A přece jejich poctivou práci doslova strávil proměnlivý Čas.

A vzhledem k nevratnosti času je s ním potřeba zacházet rozumně, a pokud možno pomíjivým hodnotám se vyhnout.

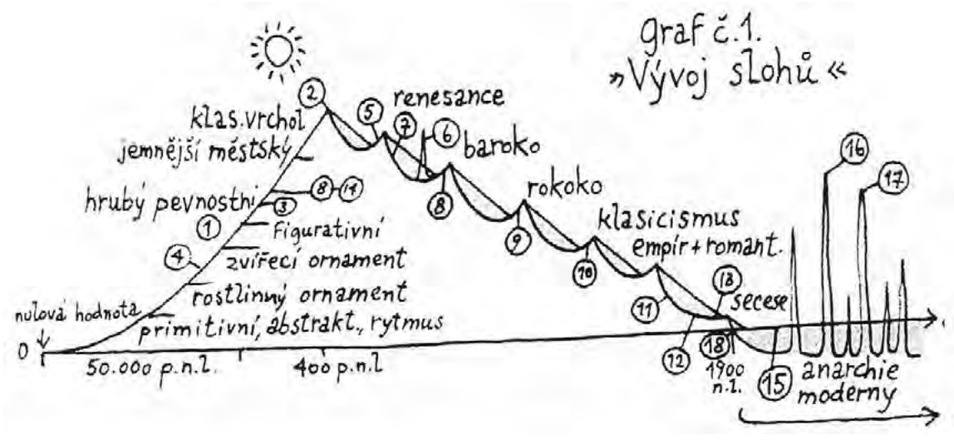
Láhev whisky jsme s oním Američanem dopili až do dna a v dobrém jsme se rozešli. Ale nejsem si moc jistý, že se ten pán z velvyslanectví něčemu přiučil. Diplomacie je totiž „řemeslo“, na které se každý poctivý řemeslník dívá raději z povzdálí a mlčky. Spousty obyčejných lidí totiž navždy leží pradaleko od svých dílen, v cizích zemích, právě kvůli těmto vymydleným pánům v autech s bedýnkami dvanáct let staré whisky a s krásnejma navoněnejma sekretářkama na vedlejším sedadle…

Zákonitosti vývoje slohů

Úvodem
Při studiích na Vysoké škole výtvarných umění jsem měl možnost poslouchat přednášky kunsthistoriků Václava Viléma Štecha a Vojtěcha Volavky. Na začátku cyklů svých přednášek nezapomněli nikdy uvést základní stať „Zákonitosti vývoje slohů v kulturní společenské epoše“. Zákonitosti nevymysleli oni sami, jsou to zákonitosti všeobecně ve světě uznávané a s jejich interpretací jsem se setkal i u Élie Faurea, Emila Filly, Bohumila Kubišty a jiných. Je až zarážející, že při rozhovorech se zájemci o umění, ale také se znalci či profesionálními umělci zjišťuji, že vědí o těchto zákonitostech velice málo, ba dokonce jimi zvláštním způsobem pohrdají. Jenomže neznalost nebo neuznalost tyto zákonitosti nezruší. Chtěl bych touto statí celou věc tak trochu připomenout. Je velmi jednoduchá a měla by patřit k základům vzdělání. Postačil by nadpis a dva grafy. Přesto volím ve vysvětlení raději formu rozhovoru.

Co je nejdůležitější pro toho, kdo chce správně vnímat výtvarné umění?
Nejdůležitější je mít správně seřízený žebříček hodnot. Téměř každý člověk má překvapivě velikou spoustu informací. Nemá-li je však správně seřazeny v hodnotové stupnici, jsou mu na nic. Příklad: prohlásí-li někdo, že z umění se mu nejvíc líbí secese, je to znamení, že má žebříček hodnot silně posunut. Takový člověk se bude dívat na vrcholnou gotiku očima Hanuše Schwaigera a o Pablu Picassovi řekne, že je to šarlatán.

Jak je možné si takový žebříček hodnot seřídit, aby nám byl k užitku?
Abychom si mohli své informace správně seřadit, je především potřeba porozumět zákonitostem vývoje slohů. K tomu nám nejlépe poslouží následující graf.

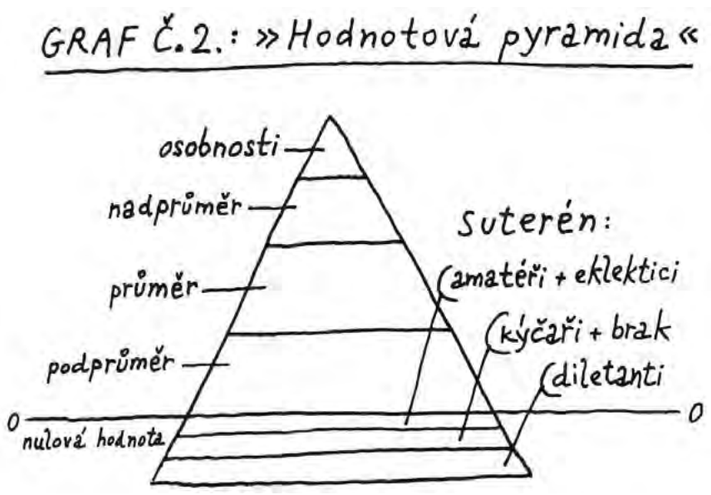
Povšimněti si, kde je nulová hodnota. Také ono slunce nad grafem je důležité. Dopadají-li jeho paprsky na stoupající úbočí, je to úrodné údobí. Tam, kde je pokles dolů, je stín a tedy neúroda (nekvalita). Schválně jsem vynechal pro lepší názornost část naší souběžné evropské kulturní situace – to je románské, gotické a byzanstké umění. A teď v čem je ta zákonitost? Primitivní umění se vyvíjí zvolna od abstraktních ornamentů (rytmy), přes rostlinné, zvířecí až po figurativní zobrazení zcela přirozeně a bez výkyvů. Pokud jde o přírodní národy, na které nemá vliv civilizace, zastaví se zde jejich vývoj a umělci vytvářejí dál stálou (konstatntní hodnotu).
Pokud ale přejde společnost k civilizaci (obchod, rozvoj řemesel, písmo, vědy, budování mocenských a kulturních center, dobývání nových území a podmaňování si slabších národů) postupuje vývoj stále výš. Přes etapu hrubě pevnostní (hrady a podhradí), k etapě jemnější (paláce, zámky a města), až dospěje ke klasickému vrcholu. A vzhledem k tomu, že tento vrchol je vždy až nelidsky dokonalý, zákonitě nastane pád. Výš už nelze; a tak se snaží umělci udělat vše zbytečně krásnější, než to ve skutečnosti je. A jsme u zárodku kýče. Pak se zkusí vyrovnat přírodě a jsme u zárodku naturalismu. Pak přejde pozornost k přírodním abnormalitám (mrzáci, skřeti, pahýly stromů, strašidla) a jsme u romantismu, a pak přes řemeslnou bravuru a virtuozitu na přímé spádnici k secesi. Protože je ale klasický vrchol dosti vysoko, dojde vždy po nějakém čase k jeho znovuzrození (tj. k renesanci), křivka se znovu zhoupne ze stínu k vzestupné tendenci, vrcholek už ale nikdy nedosáhne předcházející výšky. Je vždy níž a níž, až poklesne na nulovou hodnotu, to znamená do secese.
Secese je poslední úpadkové stadium slohů v té či oné kulturní společenské epoše. Přesně nebo přibližně stejnými etapami vývoje slohů prošly všechny dosavadní kultury lidstva, ať už to byla staroegyptská říše, středoamerické civilizace, africké či orientální kultury.

Co ono údobí po secesi až k dnešku?
Nezanikne-li zdegenerovaná společnost a s ní i její kultura nějak násilně, jako tomu bylo kupříkladu u středoamerických říší, následuje údobí, ve kterém se nachází i naše současnost – a to se nazývá anarchií moderny. Znamená to, že sice není žádný sloh (nenechejme se mýlit několika renesancemi secese nebo tím, čemu se říká umělecký směr), ale každá větší umělecká osobnost si musí vytvořit svůj vlastní sloh. Tak existují známé osobnosti z období uměleckých směrů jako jsou impresionismus, kubismus, surrealismus nebo veristický surrealismus a podobně. Ty pak přesahují podle své kvality někdy vysoko nad nulovou hodnotu.

Jakým způsobem tedy budeme řadit informace, abychom v nich měli pořádek a znali správnou hodnotu?
Každá informace, v tomto případě vjem, má na oné křivce grafu své přesné místečko. Nejprve musíme uvážit, ke kterému ze slohů patří, pak je-li na osvětlené části, či ve stínu. Někdy je to problém. Třeba příklad takzvaných „krásných gotických madon“. Už sám název říká, že by měly být ve stínové části gotiky. Když ale uvážíme, že vrcholná gotika je ještě před renesancí a jak je tedy její vrchol závratně vysoko nad nulovou hodnotou, i úpadkové tendence té doby mají vysokou kulturní hodnotu. Nebo takoví Habáni. Časově sice spadají na osvětlenou část baroka, ale protože jsou to lidoví řemeslníci, bude se nám rozsvěcet slabě světýlko na protější straně grafu, někde v místech krétsko-mykénské kultury. Anebo Michelangelo. Časově spadá do renesance, ale předznamenal mohutně baroko. Atd.

Dost důležité je vzdělání, praxe a také cit pro odhad. Vzdělání samo je však dost ošidné. Nezapomeňme, že je spousta vykladačů umění, kteří sice hodnotí, ale jejich žebříčky hodnot jsou mohutně posunuté, deformované. A jsou-li takových vykladačů na sebe navazujících a vzájemně se překrývajících celé generace, ustalují se tyto deformace a bez dalšího přehodnocování se už podvědomě všeobecně uznávají. Uvedu několik příkladů osazení hodnoty v grafu (viz příslušná čísla):
1. Věstonická venuše, 2. Delfský vozataj, 3. Vikingové, 4. Skytové, 5. Leonardo, 6. Michelangelo, 7. Rafael, 8. Habáni, 9. Watteau, 10. Beethoven, 11. Mánes, 12. Aleš, 13. Dvořák, 14. Cikánská lidová muzika, 15. Moravanka, 16. Picasso, 17. Stravinskij, 18 Mucha. atd.

Má vznik osobnosti v údobí anarchie moderny také nějaké zákonitosti?
Velice přesné. Prohlédněme si pozorně graf číslo 2.

Má vznik osobnosti v údobí anarchie moderny také nějaké zákonitosti?
Je to v podstatě příčný řez grafem číslo 1, a to časově v kterékoli jeho části. Říká se tomu hodnotová pyramida. Je to velice složitý organismus, ne nepodobný živému stromu. Postupným vzlínáním ze suterénu, z vrstevnice do vrstevnice, prosakuje materie. Dole ještě nekulturní, cestou vzhůru se zvolna čistí, zušlechťuje, až se promění v životodárnou mízu, která když postupně dovzlíná až k vrcholu, syntetizuje úsilí celé této pyramidy v osobnostech. Kterákoliv vrstevnice v této pyramidě je důležitá, nezastupitelná a není hanba být na kterémkoliv místě tohoto fungujícího organismu. Je snad zbytečné připomínat, že čím je širší základna, tím výš ční vrchol. Nejdůležitější však je, že se žádná velká osobnost bez onoho životodárného přísunu neobejde a ustane-li z nějakých příčin tento přísun, zaniknou posléze i osobnosti.

Proč se říká, že současné umění je jen průměrné?
I to je zákonité. Za první republiky, kdy pyramida hodnot normálně fungovala, se zrodila třeba ve výtvarném umění celá řada výrazných osobností: Kubišta, Muzika, Zrzavý, Štyrský, Toyen, Coubine (Kubín), Šíma, Filla atd.
Bohužel, přišla okupace a pyramida hodnot byla násilně převrácena vzhůru nohama. Většina velkých osobností byla buď zlikvidována nebo musela odejít do ústraní. Životodárný přísun pyramidy byl zcela ochromen. Po válce, kdy se ještě dalo snadno navázat na přerušené tradice a vše uvést zase do původního chodu, došlo v naší společnosti k revolučním změnám. A za revoluce se s umělci nesmlouvá. Velké souhlasící osobnosti nebyly, a ty nesouhlasící byly odkázány tvořit na periferii kulturního povědomí. Na jejich místa se v převrácené pyramidě hodnot drali zákonitě podprůměrní. A protože jediná z hodnot, která zůstala přibližně na svém místě, byla vrstevnice průměrnosti, odbývá se v této hodnotě nyní vše: kvalita i nekvalita. Umění se ale neobejde bez velkých uměleckých osobností a tyto osobnosti se zase neobejdou bez fungující pyramidy hodnot, která je však složitým a citlivým organismem, jenž se nedá násilně dirigovat, převracet a usměrňovat, jak je komu libo. Musí fungovat zcela přirozeně. A než tomu tak bude, nadprůměrné osobnosti zatím nebudou.

To je ale situace u nás. Jinde, třeba v západní Evropě, k takovému převrácení hodnotové pyramidy nedošlo a přece i tam převládá průměrnost bez velkých osobností.
I v údobí anarchie moderny a postmoderny působí onen zákon neustálého pozvolného poklesu hodnot. Převýšení jednotlivých uměleckých osobností, majících svůj vlastní osobní sloh nad nulovou hodnotou, je stále menší a menší, až zcela vymizí. Nabízí se tu analogie s Petriho miskou, v níž dochází kulturní živina a kde bakterie či plísně začínají hynout ve svých vlastních exkrementech a jedovatých zplodinách. Nic na tom nezmění obchodníci s uměním, kteří zneužívají sběratelských vášní snobské smetánky a vytvářejí uměle osobnosti, jejichž hodnota díla je sice ve skutečnosti nulová, ale prodejní ceny sběratelům horentní. Nutně musí převládat abstraktní eklektické umění, nic neříkající, nikoho neoslovující, bez poezie, a neosobní neb anonymní. Ale i to je zákonité a tedy logické.
Jedna z velkých osobností začínající anarchie moderny jasnozřivě řekla: „Žádná válka nebo revoluce neudělala tolik škod v kulturním povědomí lidstva jako abstraktní umění!“ Myslím, že tento výrok výstižně charakterizuje degeneraci kulturního vývoje naší epochy do budoucna.

JM s AM o umění

1. Jak se sám hodnotíš?
Hned zpočátku musím zdůraznit, že rozumím obrazům natolik, že nemohu nevědět o své průměrnosti. Tohle vědomí mi však naprosto nebrání vyřádit se při malování jak řemeslně, tak fantazijně, aniž bych byl nějak zamindrákovaný či zase zbytečně namyšlený. I z tohohle průměrného úhlu pohledu totiž občas zahlédnu, že ovlivním podprůměrné a že nadprůměrní zase dotáhnou kousek výš a lehčeji to, na co už nestačím. Je to v pořádku, neb takhle funguje zákon ve vrstvách pyramidy hodnot.

2. Někdy býváš zařazován mezi naivisty.
Je pravda, že občas použiji tuto stranu výrazového spektra, vyžaduje-li to obsah sdělení. Ale tuto naivitu je třeba chápat jako schopnost umět redukovat na to nejzákladnější, jako výrazovou úspornost, schopnost vrátit se na začátek, k prapodstatě. To je ale podle mne přímo protiklad naivity.

3. Povídej něco o problémech let „učňovských“.
Vystudoval jsem sice vysokou školu výtvarných umění, ale nemyslím si, že je to zrovna nejlepší školení. Všechno prakticky užitečné se šikovný a talentovaný žák dokáže naučit za dva měsíce. To ostatní je pak už věcí praxe. Praxe je ovšem problém. Problém v tom, že si na všechna tajemství tohohle řemesla musíš přijít sám. Sám přes spoustu omylů, nešikovností, zkaženého materiálu. Ideální by bylo, kdyby žák mohl dělat na větší práci se svým učitelem, vidět a zkusit, jak se co dělá, poznat postupy. V mnoha případech postupy představují složitý proces, který se traduje. Marně ti někdo poradí, že chceš-li namalovat zářivě modrou letní oblohu, musíš si ji nejprve podmalovat růžovou a teprve potom promalovávat do modré. Modrých je totiž tisíc odstínů a zrovna tak je tisíc druhů růžových a devadesát sedm procent z nich spolu dají ve výsledném akordu špínu. Problém je navíc v tom, že tě to žádný učitel v současné době nedokáže naučit, protože to sám neumí. Ti, co to umějí, malují a nemají čas učit. Je to dilema. Ale ti talentovaní a pilní si nakonec na všechno přijdou sami; a ti netalentovaní nestojí za námahu a čas. Ale stejně byl nejlepší onen přístup učňovský, při kterém se vypěstovaly dobré řemeslné návyky, trpělivost, vytrvalost, cílevědomost… A když tohle vše učeň zdárně absolvoval, stanul jednu chvíli na rozcestí dospělosti a záleželo jen na něm, kterou cestou se vydá s tím, co se naučil. I zde se dá totiž ještě pořád zblbnout přes alkohol, peníze či slavomam a jiné zrady.

4. Jak jsi na tom rozcestí začínal ty?
Měl jsem to štěstí, že jsem hned v počátcích začal psát a ilustrovat pohádky pro děti. Tak jsem si vždy v krátkém čase vydělal dost peněz k tomu, abych si mohl malovat čistě pro sebe. Nemusel jsem být nikdy poplatný něčímu vkusu, nijaké ideji, nebyl jsem omezován termíny, námětově ani jinak. Časem jsem napsal po večerech přes třicet knih, to je asi na šest set pohádek, včetně ilustrací, některé byly přeloženy do několika světových jazyků, uvedeny v rozhlase, televizi, ve filmu i na divadle. Dál mám ještě tu výhodu, že jsem nikdy nějak zvlášť nezměnil způsob svého malování, nepodlehl jsem žádné módě nebo vlivu, takže si klidně mohu malovat na svých věcech, starých třeba dvacet let, jako bych na nich přestal včera. Má to zvláštní výhodu. Když je člověk mlád, netrpělivě dychtí po konečném výsledku a odbývá některá místa. Ale později, kdy s léty přichází jistá moudrá trpělivost, může pak mnohé dotáhnout na Konečnou.

5. Jak se maluje takový obraz?
Jo, tak tohle bych chtěl sám vědět. Na tohle je těžká odpověď. Ať totiž namaluješ cokoliv, a teď mám na mysli ten případ, kdy se to povede, tak na to můžeš vzít jed, že

všechny ty těžkosti a kotrmelce, které jsi při té práci prodělal a překonal, už nikdy v praxi neuplatníš, protože nic z toho se neopakuje. Já vím, jsou malíři, kteří už mají nacvičenou jistou barevnou škálu, která jim dělá tu jejich osvědčenou atmosféru. Ale to není můj případ. Každá moje věc má svoji speciální atmosféru, a když se teď rozhlédnu po ateliéru, musím si přikývnout. Dále vím, že jsou takzvaní mistři, kteří malují s absolutní jistotou, jsou bezchybní, takže nic nepřemalovávají, vše mají předem promyšleno a vyváženo. To také není můj případ. Velice často již hotový a v detailech propracovaný obraz doslova přebourám, ať už kvůli kompozici, proporcím či něčemu jinému. Je to konec konců na zaschlých obrysech spodních maleb vidět. Ale mám tu výhodu, že si věci maluju pro sebe, čas tedy nehraje žádnou roli. Tohle se může stát i na obraze několik let starém, třeba i párkrát vystavovaném. (Na takovém nejvíc, protože tam jej vidím očima nemilosrdného diváka.) A vůbec mě nezajímá tvrzení kunsthistoriků, že na obraz se po letech už nemá sahat, protože se tím narušuje jakási vývojová návaznost, jakési svědectví stavu autorovy tvorby v čase a že jakýkoliv zásah do tohoto stavu nemůže být k dobrému, ale je destruktivní. Já však vím o jisté hodnotě, která se nazývá dokonalost. Vím, je to pojem neuchopitelný a lze se k němu pouze přibližovat. Zvlášť pak v době „neslohu“, v čase anarchie hodnot. Ale kdykoliv přijdu na nějaké lepší řešení, čistější způsob vyjádření, nelením a snažím se věc dotáhnout dál. Protože krása stvořených věcí je jedině v jejich dokonalosti. Dokonalost ale nelze popsat právě pro její neopakovatelnost, a tak ji lze pouze vnímat. Ale je-li jí dosaženo, pak to stojí za jakoukoliv námahu.

6. Co je podle tebe umění? Ta dokonalost?

Ale ne. Dokonalost je jen meta, ke které mířili staří mistři a které občas dosáhli. Dokonalá může být třeba i parní lokomotiva nebo benzinový motor, ale také moucha nebo kondor. Tvrdí se, že umění je pravda. To je nesmysl. Umění je něco, co musí pravdu nějakým zvláštním způsobem předčit. Georges Braque říká: „Pravda existuje. To jen lež je třeba vytvořit.“ Fakt je, že není-li umění pravda, pak může být cokoliv jiného. Ale jeden paradox z praxe. Podívej se: stojíš-li před nějakým motivem, máš dvě možnosti. Buď vše, co vidíš, promítneš na plátno zcela pravdivě, nekriticky, jako by fotoaparátem. To je prý typicky netvořivé. Nebo začneš promítat do motivu nějaký svůj osobní záměr, něco zdůrazníš, něco vynecháš, porušíš perspektivu, zdeformuješ tvary, rozvichříš rukopis a podobně – to prý je tvořivé. Je ti ale jasné, že pořád nemusí jít o umění, protože to záleží na osobnosti tvůrce a jeho hodnotách duševních. A teď dávej pozor! Je spousta velkých malířů, kteří se postaví před motiv v oné první netvořivé možnosti, a přesto udělají velké umělecké dílo! A teď chtěj vědět, co je to umění!

SPOLUPRÁCE JM s AM

Setkávání a rozpravy s Aloisem Mikulkou byly neobyčejně inspirující a obohacující. Od devadesátých let minulého století byly spjaty i s jeho účastí v mnoha projektech publikačních i výstavních založených na propojení vědy a umění; některé z nich byly zmíněny v předchozích kapitolách.

Nejnovější počiny se promítly do knih *Úvod do caputologie: Hlava I – mírné ∞. Cyklus charakterizující v básnické a výtvarné nadsázce intelektuální, a/sociální a profesní rysy člověka,* 2019; *Hvězdopravné nebe zvěrokruhu nad námi, provázené originálními texty, malbami a sochami,* 2019*; Tenisová raketa ve výtvarných a básnických variacích* (2021)*; Tenis humorně i vážně aneb z Česka do Wimbledonu a zase zpátky* (v tisku). Jako vhled do této spolupráce snad čtenáře zaujmou ukázky z nejnovějších počinů – z knihy *Úvod do caputologie* a rozpracovaného publikačního projektu *HOMO EROTICUS ve výtvarných a básnických variacích: Rady a sentence pro (ne) zkušené milenky a milence při & po milování.*

CAPUTOLOGIE

Caputologie (z latinského *caput*, „hlava; počátek, pramen; člověk, osoba; život, hrdlo“ a řeckého *logos*, „nauka, věda; myšlenka, intelektuální činnost“) je výzkumná a umělecká orientace, studijní obor a formující se holistická, komparativní a interdisciplinární věda o lidské hlavě. Navazuje sice na své předchůdkyně fyziognomii a frenologii, ale činí tak na postmoderním antropologickém, filozofickém, psychologickém, sociologickém a uměleckém půdorysu a na polyparadigmatickém základě, moderní metodice a metodologii i uměleckém vhledu. Tribunou caputologie je časopis *Caputologia*; předpokládá se, že tento časopis, publikovaný v esperantu a yarynštině, se díky svému faktoru dopadu záhy zařadí po bok svých „starších kolegů“ – časopisů *Anthropologia integra*, *Nature* a *Science*. Vzhledem k tomu, že caputologie se opírá též o umění, byl vymyšlen i originální umělecký jazyk (*art-lang*), který byl nazván *yarinština*; nejde však o vynález Járy da Cimrmana, jak by se možná mohl leckdo domnívat.

Čekatelka

K a ž d i č k ý m u ž
je v podstatě proradný Théseus.
Náprstek lásky naoko, falešný svatební tuš,
málokterá žena však ví, že její duchaplný idol
je věrolomného chlapa kus.

Dokládá to i Ariadnin příběh melodramatický,
kde platí Homo proponit, Deus disponit.
To je ten spletitý, věčný labyrint lidský,
z jehož sítě tě nevyvede ani Ariadnina nit.

Tvá S. by se, Lojzíku, načekala,
až se aspoň polobůh smiluje,
či dokonce s ní ožení,
jako Dionýsos s Ariadnou
po návratu z alkoholického tažení.

Chápavá S. se z příběhu poučila:
Nemíní věčně čekat na zázrak,
místo niti si bouchačku připravila.

Vysvětlivky
Ariadné (-ny), v řecké mytologii dcera krétského krále Mínoa; pomohla Théseovi, aby nezabloudil v labyrintu, kde měl zabít obludu – lidožrouta Mínótaura. Dala mu klubko nití, které Théseus upevnil na začátku labyrintu, po niti se zas vrátil a z nebezpečí vyvázl živý. Ariadné prchla s Théseem, ten ji však zradil – vysadil ji spící na ostrově Naxu a opustil. Zoufalou Ariadnu si vzal za manželku bůh vína Dionýsos, který se do ní zamiloval. Po smrti přijal Zeus Ariadnu jako hvězdu na nebe. Příběh se stal námětem výtvarného umění i hudby (například melodram *Ariadna na Naxu* českého skladatele Jiřího Antonína Bendy [1722–1795]).
Homo proponit, Deus disponit (z latiny), Člověk míní, Pánbůh mění; Člověk zamýšlí, Bůh určuje.
Théseus, legendární hérós Athén; syn krále Aigea. Na Krétě zabil za pomoci Ariadny Mínótaura a prchl s ní z labyrintu. Když se blížil k Athénám, zapomněl na smluvené znamení o úspěchu výpravy a nevyměnil černé plachty za bílé; jeho otec se ze zoufalství vrhl do moře. Jako athénský král sjednotil doposud samostatné obce, bojoval s Amazonkami a vykonal mnoho dalších hrdinských činů.

Alois Mikulka, *Čekám na tebe! Tvá S.*, 2016, olej, sololit, 98 × 43 cm.
Alois Mikulka, *I'm Waiting for You! Your S.*, 2016, oil, hardboard, 98 × 43 cm.

Donchuán

Nevěřte donchuánům, milé dámy,
stejně jako Argonauti,
jsou to světem protřelí a prolhaní páni.

Nevěřte jim!!! Jsou od Drážďan, kdeže od Berouna!
Až okusí sladkého medu, opustí vás jako Íásón Médeiu.

Vysvětlivky
Argonauti (název podle lodi *Argó*; loď dovedla mluvit a věštit, protože dřevo [Diovy věštné duby] na její stavbu poskytla sama bohyně Athéna), účastníci dobrodružné výpravy padesáti řeckých hrdinů, aby se v Kolchidě zmocnili zlatého rouna, symbolu královské moci. Výpravu vedl Iásón (syn Aisona, vládce v Iólku). Už začátek cesty jako by předznamenal krvavé dění provázející průběh celé výpravy: Argonauté dorazili totiž nejprve k ostrovu Lémnu, kde je uvítaly tamější ženy, které vyvraždily ve sváru všechny muže na ostrově! Na další cestě naštěstí minuli zemi Amazonek…
donchuán (název podle španělského šlechtice Dona Juana Tenoria), světácký svůdce žen.
Don Juan (Tenorio) [don chuan] (ze španělštiny, italsky: *Don Giovanni*), fiktivní postava španělského šlechtice, symbol a archetyp bezskrupulózního svůdce žen, volnomyšlenkáře a bezbožníka. Poprvé se Don Juan objevil v divadelní hře španělského autora Tirso de Moliny (1579–1648) *El burlador de Sevilla y convidado de piedra* (Sevilský svůdce a kamenný host; hra byla uvedena kolem roku 1630). Poté tento archetyp použila ve své tvorbě řada autorů – Alexandr Sergejevič Puškin, Søren Kierkegaard, George Bernard Shaw nebo Albert Camus. Trvalou proslulost získal Don Juan v dvouaktové dramatické opeře Wolfganga Amadea Mozarta *Don Giovanni* (plným názvem *Il dissoluto punito ossia il Don Giovanni* [Potrestaný prostopášník aneb Don Giovanni]). Tato opera, patřící mezi světové kulturní skvosty, měla světovou premiéru v Nosticově divadle (dnes Stavovském divadle) v Praze 29. října 1787 za účasti skladatele.
Médeia, dcera kolchidského krále Aiéta, kouzelnice. Zamilovala se do Iásóna, proto mu pomohla získat zlaté rouno a uprchla s ním z Kolchidy. Pro snadnější průběh úniku neváhala krutým způsobem obětovat svého bratra. Iásónovi pomáhala i nadále, ale když ani její kouzla nevedla k Iásónově nástupu na trůn v Iolku, uchýlila se s ním do Korintu, kde Iásón Médeiu, jíž předtím slíbil manželství, opustil a chystal se oženit s dcerou korintského krále. Ponížená Médeia nebyla schopna tuto zradu unést a pomstila se mu vraždou jejich společných dětí a nevěsty. Poté unikla do Athén. Médeia je klasickým typem tragické postavy, která ve své vášnivé zaslepenosti nedokáže ovládat své city a v nenávisti se nezastaví ani před nejkrutějším činem. Pomsta je pro ni důležitější než vlastní bolest. Tuto látku zpracoval Eurípidés ve své stejnojmenné tragédii; v Římě byla známa rovněž v dnes nezachované verzi Senekově. Médeia jako typ komplikované osobnosti, u níž svár lásky a nenávisti plodí násilné činy, se stala častým námětem pro výtvarné umění: skvěle jej ztvárnil například český malíř Alfons Mucha (*Plakát Médeia*, 1898).

Alois Mikulka, *Únik skoro jistého ženicha*, 1995 / 2019, olej, sololit, 42 × 52 cm.
Alois Mikulka, *Escape of an Almost Certain Bridegroom*, 1995 / 2019, oil, hardboard, 42 × 52 cm.

Fotbalista

Co si počne trenér s tou sestavou,
jež nevsítí branku nohama,
natož aby se trefila hlavou?

Takovým kopálistům trenér udělí příkazy jen stěží,
když hráčům místo fotbalu
jen krásné modelky v hlavě a mezinoží leží…

Vysvětlivky
fotbal (z anglického *football* z *foot*, „noha“ a *ball*, „míč“), kolektivní míčová hra; cílem je dopravení míče kteroukoli částí těla (kromě rukou), zejména nohama, ale dokonce i pomocí hlavy (sic!) za brankovou čáru branky soupeře (vsítit branku, dát gól).
fotbalista, hráč fotbalu, kopané.

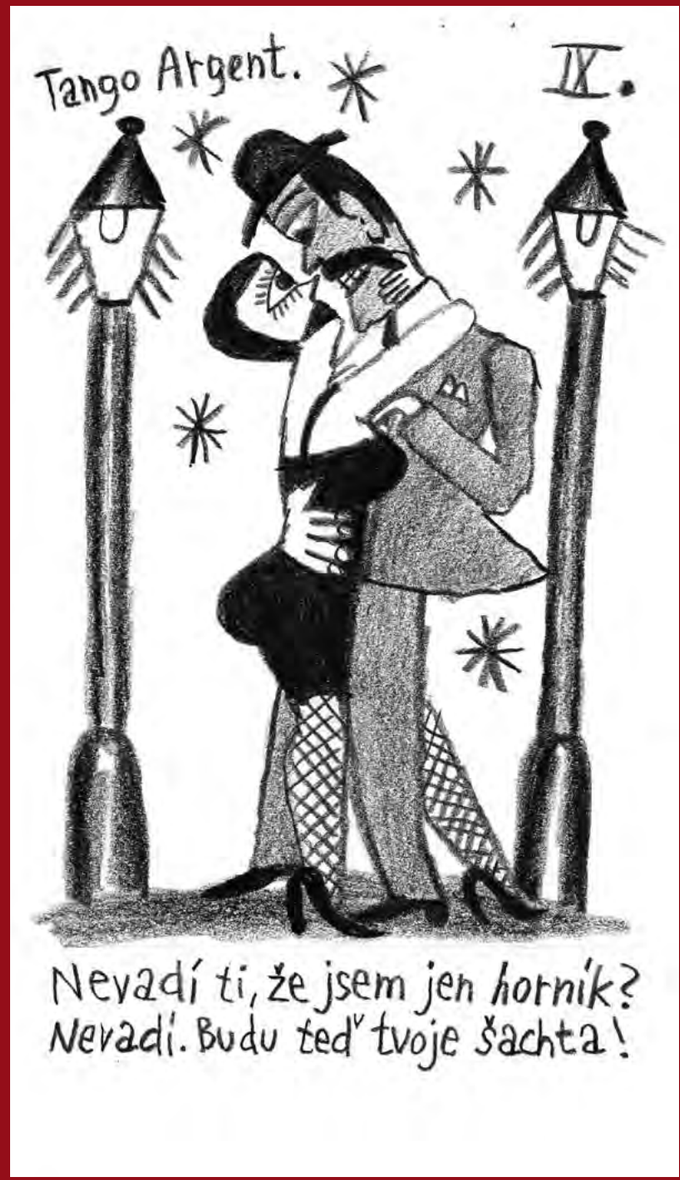
Alois Mikulka, *Fotbalisté*, nedatováno, kolorovaná keramika, výška 30 cm.
Alois Mikulka, *Footballers*, undated, coloured ceramics, height 30 cm.

Horník

Fárat se chystal démonický horník
když přimkla se k němu „Carmen“,
křepká krasavice;
ta ovládá umění vlnění
a nemá daleko do dračice.

Tango je tanec „naléhavý“,
vzbuzuje vášeň podobnou agonii,
leč do šachty neradno lézt s hypertermií,
havíř si tedy napřed tanga nasouká
a pro zchlazení se vnoří do Vltavy.

Vysvětlivky
Carmen, název opery francouzského skladatele Georgese Bizeta (1838–1875) líčící tragický příběh lásky naivního Dona Josého a temperamentní přelétavé cikánky Carmen.
horník, pracovník v dolech.
hypertermie (z řeckého *hypér*, „nad, přes, za“ a *thermós*, „horký, teplý“), stav zvýšené, popřípadě vysoké teploty organismu vyvolaný poruchami termoregulace, vznikající z hromadění tepla, přehřátí těla.
tango (**ze španělského *tango*, což je původem argentinský název tance doprovázeného bubínkem**), temperamentní, původem jihoamerický tanec, který se rozšířil do Evropy (první uplatnění našel v Paříži roku 1910). Tančilo se zejména v barech a krčmách a nedostávalo se mu přístupu na plesy a společenské zábavy noblesní společnosti. Vášnivý a variabilní tanec byl nakonec standardizován a stále se těší veliké oblibě. Rozšířenou variantou je *tango argentino*, improvizační tanec plný emocí a souznění partnerů.

Alois Mikulka, *Tango*, 2019, uhel, papír, 21,5 x 12,5 cm.
Alois Mikulka, *Tango*, 2019, charcoal, paper, 21,5 x 12,5 cm.

Klavíristka

S malířem Mikulkou a logikem Gödelem
mohu své klavírní choti hravě dokázat,
že není v silách jedné jediné ženy
na piano smysluplně hrát.

I pouhé čtyři struny u milovaných houslí
by Einsteinovi dokázaly zmařit nápady,
kdyby jej přítel Kurt Gödel
„logicky“ nebyl uvedl do rajské zahrady.

Vysvětlivky
Gödel, Kurt (28. 4. 1906, Brno – 14. 1. 1978, Princeton, USA), americký matematik, logik a fyzik rakouského původu narozený v Brně. V roce 1931 dokázal neúplnost každého formálního systému obsahujícího aritmetiku a nedokazatelnost bezespornosti takového systému jeho vlastními prostředky. Axiomatický systém aritmetiky je neúplný, a co horšího, takový musí být každý i jen trochu složitější systém. Z toho tedy vyplývá fakt neúplnosti myšlení a konec usilování, zahájeného už ve starověku, vytvořit algoritmy pro „správné a kreativní“ myšlení. Myšlení se nepodřizuje systémům myšlení, vždy nás překvapí něco, s čím jsme nepočítali, co z našich závěrů nevyplývá. (Takové situace bývají nazývány „rajskými zahradami“; ale není to krásnější možnost?) Gödel tak ukázal na hranice možností formalizace matematiky a deduktivního myšlení. Zabýval se též relativistickou kosmologií a filozofickými problémy. Podle jeho současníků Alberta Einsteina a Johna von Neumanna je Gödel největším logikem všech dob a Einstein si považoval, že s ním mohl pravidelně rozmlouvat v době, kdy oba badatelé působili na univerzitě v Princetonu.
klavír (přes německé *Klavier* z francouzského *clavier*, „klávesnice“), typ deskového klávesového chordofonu s mechanickým přenášením úderů na struny, který se vyvinul z klavichordu a cembala. U klavíru princip rozezvučování strun dotykem nebo drnkáním nahradila kladívková mechanika, kterou poprvé použil italský nástrojař Bartolomeo Cristofori (Florencie, 1709) v nástroji „stromento col piano e forte“, zkráceně „pianoforte“, později jen „piano“. Nový nástroj uvedl do praxe německý varhanář a nástrojař Gottfried Silbermann (Freiburg, 1726).
klavírista, hráč na klavír, pianista.
piano (z italského *piano*, původně *pianoforte*, vlastně „nástroj, na který se dá hrát tiše i hlasitě“), strunný úderový nástroj s kladívkovou mechanikou uváděnou do pohybu klávesami.
rajská zahrada (též ráj nebo zahrada Boží; řecky *parádeisos*, latinsky *paradīsus*, z avestského *paradaiza*, „ohrada“, „zahrada“; české ráj bývá odvozováno od avestského *ray-* s významem „bohatství, štěstí“), 1. (bible) místo uprostřed zeleně, rostly zde strom života a strom poznání, všeho byla hojnost. Ráj je nazýván zahradou v Edenu a napájejí ji čtyři řeky – Píšón, Gíchón, Chidekel a Eufrat (Gn 2, 10–14). Podle judaismu, křesťanství a islámu stav lidstva a celého tvorstva po stvoření, a to dříve, než je tvorstvo narušeno proviněním andělů a poté lidí. Lidé jsou v harmonii se všemi tvory, vládnou jim a pečují o ně. Lidé ráj ztratili prvním proviněním, když jedli plody ze stromu poznání dobrého a zlého. Do ráje Bůh umístil první dvojici, Adama a Evu; poté co byli vyhnáni, střeží jeho vchod cherubínové s mečem plamenným; 2. klášterní areál obklopený křížovou chodbou (též rajský dvůr); 3. (logika, matematika) metafora označující neúplnost každého formálního systému obsahujícího aritmetiku a nedokazatelnost bezespornosti takového systému jeho vlastními prostředky.

Alois Mikulka, *Piano*, 2016, olej, plátno, 57 × 37 cm.
Alois Mikulka, *Piano*, 2016, oil, canvas, 57 × 37 cm.

Pašerák

Vize zisku láká pašeráka s vysokým indexem otrlosti,
není mu proti mysli nepoctivá cesta křivolaká.

Vynalézaví pašeráci zdokonalují podloudnou techniku úniku,
využívajíce hlouposti všech tvarů a typů, a to bez milosti.

Jiná je kategorie pašeráků pašáků, jako třeba Pašeráci knih a písemností;
ti prorážejí zeď zvůle svou statečností a dbají na etiku.

Vysvětlivky
pašák (snad odvozeno od *pašovat*, *pašerák* – tato činnost byla totiž dříve spíše obdivovaná než zavrhovaná), (hovorově obdivně) šikovný schopný člověk, chlapák, chlapík, štramák, urostlý muž.
Pašeráci knih, 1. český název irsko-litevského dokumentárního filmu *Book Smugglers*, který v roce 2007 natočil režisér Jeremiah Cullinane (narozen 1967 v Londýně). Film hledá paralely v době před sto padesáti lety mezi životem v Litvě, patřící pod carské Rusko, a Irsku, součásti britského impéria, a vydává se po stopách dávno zapomenutých hrdinů, kteří v době litevského temna nasazovali životy, aby lidu nucenému používat azbuku a mluvit rusky přinesli knihy v jeho milované mateřštině; 2. název knihy *The Book Smugglers: Partisans, Poets, and the Race to Save Jewish Treasures from the Nazis* (2017, česky *Pašeráci knih: Boj o záchranu židovských knih před nacisty a komunisty,* 2018) izraelského historika Davida E. Fishmana. Autor patří mezi přední badatele zabývající se holocaustem (hebrejsky *šoa*); v této knize popsal historii několika desítek židovských intelektuálů z vilenského ghetta (Vilno, dnes Vilnius, hlavní město Litvy), kteří zachránili tisíce vzácných židovských knih a rukopisů před nacisty a pak i před sovětskou mocí. Zachránci byli členy tzv. „papírové brigády“, kterou nacisté sestavili z židovských vězňů a uložili jí, aby třídila uloupené knihy, ty nejcennější posílala do Ústavu pro výzkum židovské otázky ve Frankfurtu nad Mohanem a ostatní ke zničení do papíren. Ti však mnoho cenných knih a archiválií navzdory hrozbě mučení a popravy propašovali zpět do ghetta a uschovali je v podzemních úkrytech. Po osvobození Vilna se ti nemnozí z nich, kteří přežili holocaust, do Vilna vrátili, ukryté poklady vykopali a založili Židovské muzeum. Brzy však byli konfrontováni s antisemitismem sovětského režimu. Stali se svědky nového ničení židovských památek a zjistili, že písemnosti skryté před Němci bude potřeba zachránit znovu. Začalo nové nebezpečné kolo pašování knih, tentokrát přes hranice Sovětského svazu, do Polska; tam však spisy dorazily v době vzedmuté vlny antisemitského násilí a kieleckého pogromu, takže nezbývalo, než propašovat je ještě jednou, tentokrát do Francie a do USA.
pašerák (dříve i *pašer*; z německého *Pascher* od *paschen*, „pašovat“), kdo podloudně přepravuje zboží nebo lidi přes hranici mezi státy.

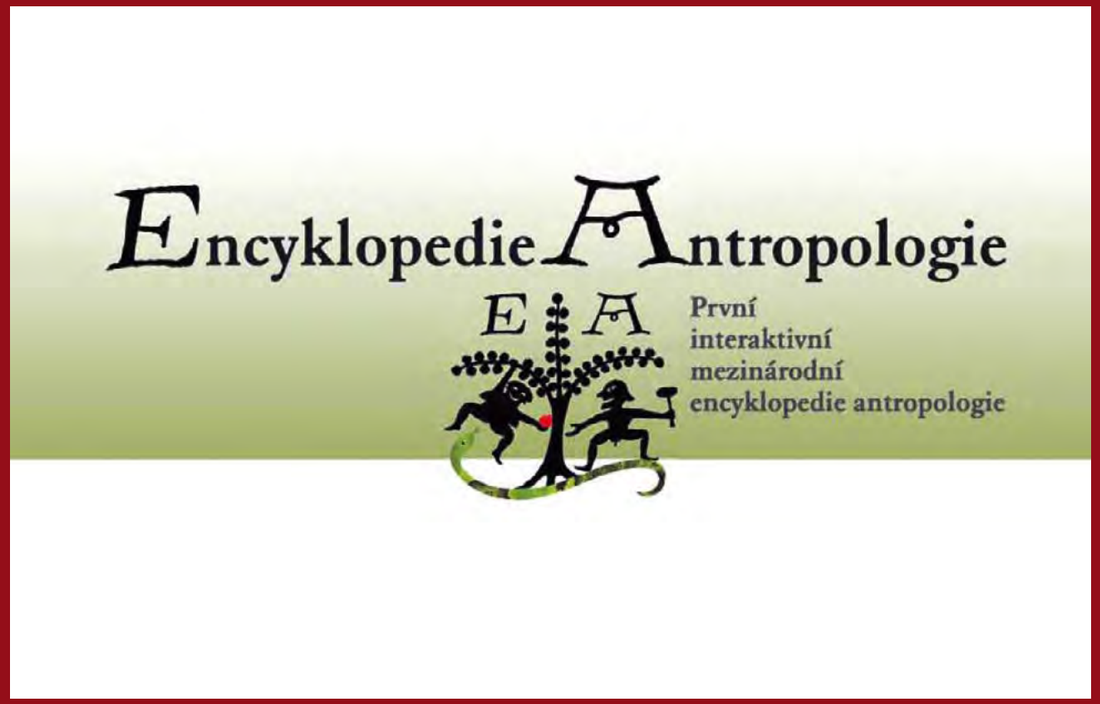
Alois Mikulka, *Pašování blbců do sousedního státu*, 2016 / 2019, olej, sololit, 43 × 53 cm.
Alois Mikulka, *Smuggling Morons into a Neighboring State*, 2016 / 2019, oil, hardboard, 43 × 53 cm.

Pokušitel

Had-satan (*Ďábelsky vychytrale, s užitím palindromu.*):
„Ave, Eva! Staneš se matkou všech živých, celé lidské říše,
zatímco Marie porodí pouze Ježíše!“

Eva (*Žensky obojetně, s koketním pousmáním.*):
„Apage, Satanas – Odejdi, satane!“
Ale v duchu si polichoceně řekla: opravdu to nastane?

Vysvětlivky
Apage, satanas (z latiny), Odejdi, satane! (*Nový zákon*, Mt 4,10; odpověď Ježíše Krista ďáblu na hoře při třetím pokušení).
Ave Eva (z latiny), Zdrávas, Evo. Satan ďábelsky vychytrale užil první část budoucího poselství anděla Páně Gabriela Panně Marii, kterým jí oznamuje, že počne dítě z Ducha svatého (Mt 1,18–20; L 1,27) a stane se tak matkou Ježíše (L 1,26–38); zároveň Evě vysvětlil, že její jméno je unikátním palindromem latinského pozdravu a jako pramáti Eva se stane ústřední postavou moderní biologické a antropologické teorie o procesu vývoje a utváření člověka jako biologické a sociokulturní bytosti v průběhu fylogeneze rodu Homo – „Eva mitochondriální teorie antropogeneze“. Tomu se, pochopitelně!, nedalo odolat.
Ave Maria (z latiny), Zdrávas, Maria – andělské pozdravení (*Nový zákon*, L 1,28); anděl Gabriel zvěstuje Panně Marii, že porodí syna a dá mu jméno Ježíš. Též název hudebních skladeb Franze Schuberta (1798–1828) nebo Charlese Gounoda (1818–1893).
Eva (hebrejské *chavvá*, patrně odvozenina slovesa *chajá*, „žíti“, tedy „život dávající“), podle druhé kapitoly stvoření v Genesis je to jméno, jež dává Adam po vyhnání z ráje (Eden) ženě, kterou Bůh stvořil z jeho žebra, aby byla mužovi družkou: „Člověk svou ženu pojmenoval Eva, protože se stala matkou všech živých“ (Gn 3,20). O původním významu Eva-Chavva existují různé hypotézy, z nichž žádná nedosáhla obecného přijetí. Stvoření ženy z žebra se někdy vysvětluje podle sumerské mytologie, která zná rovněž představu prvotního ráje (sumersky *Dilmun*): zde sexuálně přelétavý bůh Enki okusil osm rostlin, jež vyrostly z jeho semene, v důsledku čehož nad ním bohyně Ninchursanga vyslovila kletbu smrti. Enki onemocněl a jedním z jeho chorých orgánů bylo i žebro. K uzdravení Enkiho žebra byla stvořena bohyně Ninti, tj. „Paní žebra“. Podle sumerologa Samuela Kramera sumerský výraz *ti* znamená jak „žebro“, tak i „dávat život“. Jméno bohyně Ninti může proto znamenat „Paní, která dává život“, nebo „Paní žebra“. Tuto sumerskou literární předlohu prý sledoval i biblický text. V křesťanském, novozákonním učení se o Evě zmiňuje Pavel z Tarsu (2. list Korintským 11,3,14) v souvislosti s tím, že byla podvedena hadem-satanem. Zdůvodňuje tím, proč má být v křesťanském společenství žena „poddanou“ muži.
palindrom (z řeckého *palindrom*, „běžící zpátky“), slovo, zkratka, verš, věta nebo i delší text, jejichž znění se při čtení zepředu nebo pozpátku nemění nebo alespoň zůstává smysluplné (při posuzování se obvykle neberou v úvahu mezery mezi slovy a diakritika). Palindrom byl hodně pěstován v latinské poezii, zvláště středověké, a pak se rozšířil do různých jazyků včetně češtiny: Anna; kajak; krk; madam; oko; Zeman nemá kámen na mez.
pokušitel, kdo svádí k něčemu (špatnému, zlému).

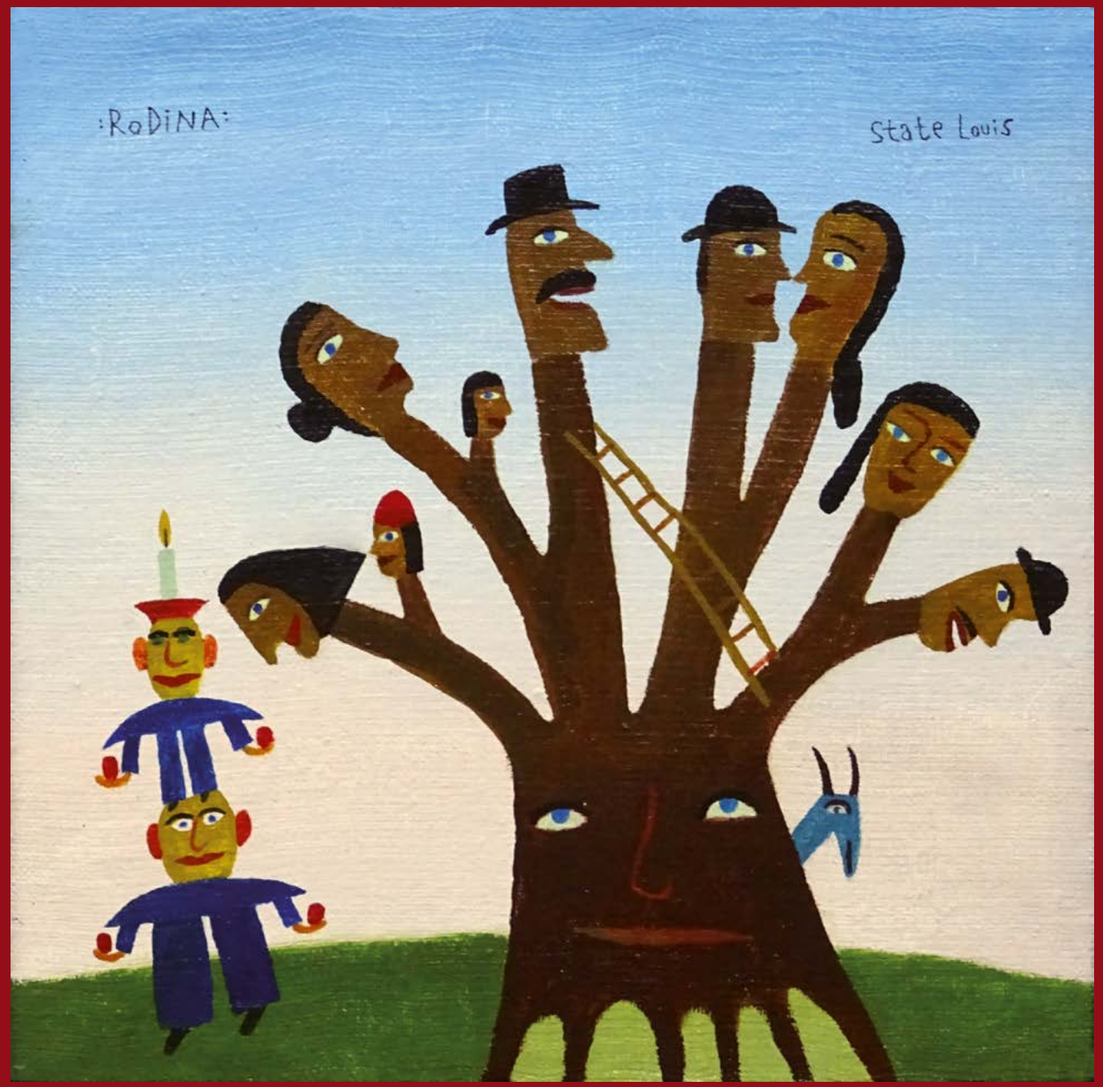

Alois Mikulka, *Adam, Eva, strom poznání a had-satan* – Logo *Encyklopedie antropologie*, 2009, kolorovaná kresba, papír, 6 × 21 cm.
Alois Mikulka, *Eva, Tree of Knowledge and Snake-Satan – Encyclopedia of Anthropology* Logo, coloured drawing, paper, 2009, 6 × 21 cm.

Rodinohodinář

Jsem skoro ideálním hodinovým manželem:
s chotí vycházím líp než kdysi Kain s Ábelem!
Její tužby plním hned, což je v zájmu rodiny,
nehledím přitom vůbec na žádné člověkohodiny…
Nemám čas na koníčky, už vůbec ne na jiné ženy.
Někdy si, s pocitem viny, přečtu i bulvární noviny!
Pak, v potu tváře, „vyrábím“ příslušné „rodinohodiny“.
A pokud společná procházka hněv drahé polovice neztiší,
zatnu zuby a jdu s ní na balet, ten má koeficient nejvyšší!

Vysvětlivky
člověkohodina (anglicky *Man-hour,* německy *Personenstunde* [dříve *Mannstunde*]), čas odpovídající práci průměrného pracovníka po dobu jedné hodiny. Počet člověkohodin tak popisuje množství času nutného k splnění úkolu; je to však teoretická veličina, neboť předpokládá nepřerušované provádění práce. V praxi je obvykle práce přerušována různými dalšími činnostmi – odpočinkem, jídlem, spánkem apod. Skutečná doba je proto delší nebo naopak kratší, pokud se na plnění úkolu podílí více lidí. Jedná se o jednotku používanou například při řízení projektů, plánování a dělbě práce; podobnou jednotkou je člověkoden.
hodinový manžel, druh „služby“ pro domácnost, jež nahrazuje dříve rozšířenou „sousedskou výpomoc“. Služba nabízí všestranné „řemeslníky“, kteří ovládají základní práce týkající se fungování domácnosti, manželství či zahrádky. Hodinoví manželé jsou schopni opravit zásuvku nebo zvonek…, pomohou s montáží nábytku, vymalují menší prostory, naštípou dřevo, dovezou nákup a vykonají další činnosti, na které celodenní manžel nestačí. Tato služba se u nás šíří od roku 2010, v současné době je evidováno přes 400 firem a živnostníků, kteří se tomuto oboru věnují.
Kain, nejstarší syn Adama a Evy po jejich vyhnání z ráje; bratrovrah, neboť zabil svého mladšího bratra Ábela, protože mu záviděl, že Hospodin nepřijal jeho oběť, ale Ábelovu ano. Byl za svůj čin Bohem vyhnán a označen zvláštním znamením, aby jej nemohl nikdo zabít, a ušetřit jej tak trestu.
rodinohodina (anglicky *Family-hour*, německy *Familienstunde*), hodina strávená s manželkou v rámci společné aktivity; jde o hodinu v reálném čase hodnocenou koeficientem 1 (procházka v přírodě o víkendu). U některých aktivit lze však získat vyšší koeficienty a reálný čas relativizovat podle slavné Einsteinovy rovnice ve speciální teorii relativity – $E = mc^2$, nejvyšší je 5; 2 – společné sledování televizního seriálu (například *Ordinace v růžové zahradě* nebo *Ulice* či *Hospoda*); 3 – návštěva činohry; 4 – sledování operního představení v TV či na jevišti, případně návštěva obchodního domu IKEA nebo tchyně; 5 – sledování baletu v televizi nebo na divadle.

Alois Mikulka, *Rodina*, 1996 / 2019, olej, plátno, 25 × 42 cm.
Alois Mikulka, *A Family*, 1996 / 2019, oil, canvas, 25 × 42 cm.

Samoživitelka

Zvěstoval jí narození Božího syna
skrze neposkvrněné početí
a jako odměnu slíbil život v hojnosti
a následné nanebevzetí…

Jaký efekt? Matka osamělá, nezajištěná!
Mamma mia – pro kristapána!!
Láhev vyprázdněná, zbraň odjištěná!!!

Lituji už teď Gabriela – toho donchuána,
vrátí-li se na zem, nedožije Božího rána…

Vysvětlivky
donchuán (název podle španělského šlechtice Dona Juana Tenoria), světácký svůdce žen.
mamma mia! (z italštiny), pro kristapána!; je to možné!
Marie, Panna Marie, matka Ježíše Krista. Křesťané jí přiznali titul Bohorodička, respektive Matka boží, která počala svého syna působením Ducha svatého. Svým svobodným souhlasem s Božím rozhodnutím, aby se z ní narodil Spasitel, přispěla k spáse lidí. Doprovázela Ježíše i po dobu jeho veřejného působení až po ukřižování, byla přítomna při seslání Ducha svatého, jímž začíná život církve. Učení o jejím trvalém panenství je přijímáno katolickou církví, protestantské církve předpokládají panenství pouze pro narození Ježíšovo. Pravoslavní, staré východní církve a katolíci (a v menší míře i někteří další křesťané) ji ctí a pokládají za přímluvkyni u Boha. Římskokatolická dogmata o nanebevzetí a o neposkvrněném početí Marie protestantské církve odmítají.
samoživitelka, žena, která sama zajišťuje obživu a výchovu svého dítěte (svých dětí).
Zvěstování (z hebrejského *bsr*, „zvěstovat potěšitelné věci“), poselství anděla Páně Gabriela Panně Marii, kterým jí oznamuje, že počne dítě z Ducha svatého (Mt 1,18–20; L 1,27) a stane se tak matkou Ježíše (L 1,26–38); byla tím uchráněna dědičného hříchu. Gabrielovo pozdravení se stalo základem modlitby *Zdrávas*: „Buď zdráva, milostí zahrnutá, Pán s tebou. Požehnaná jsi nade všechny ženy a požehnaný plod tvého těla.“ Častý námět krásné literatury (Paul Claudel, *Zvěstování Panny Marie,* 1912; Pierre Emmanuel, *Evangeliář*, 1978; Marie Noël, *Růženec radostí,* 1930 aj.) a výtvarného umění (Fra Angelico, Petr Brandl, Donatello, Alois Mikulka, Mistr Vyšebrodského oltáře, Olbram Zoubek aj.).

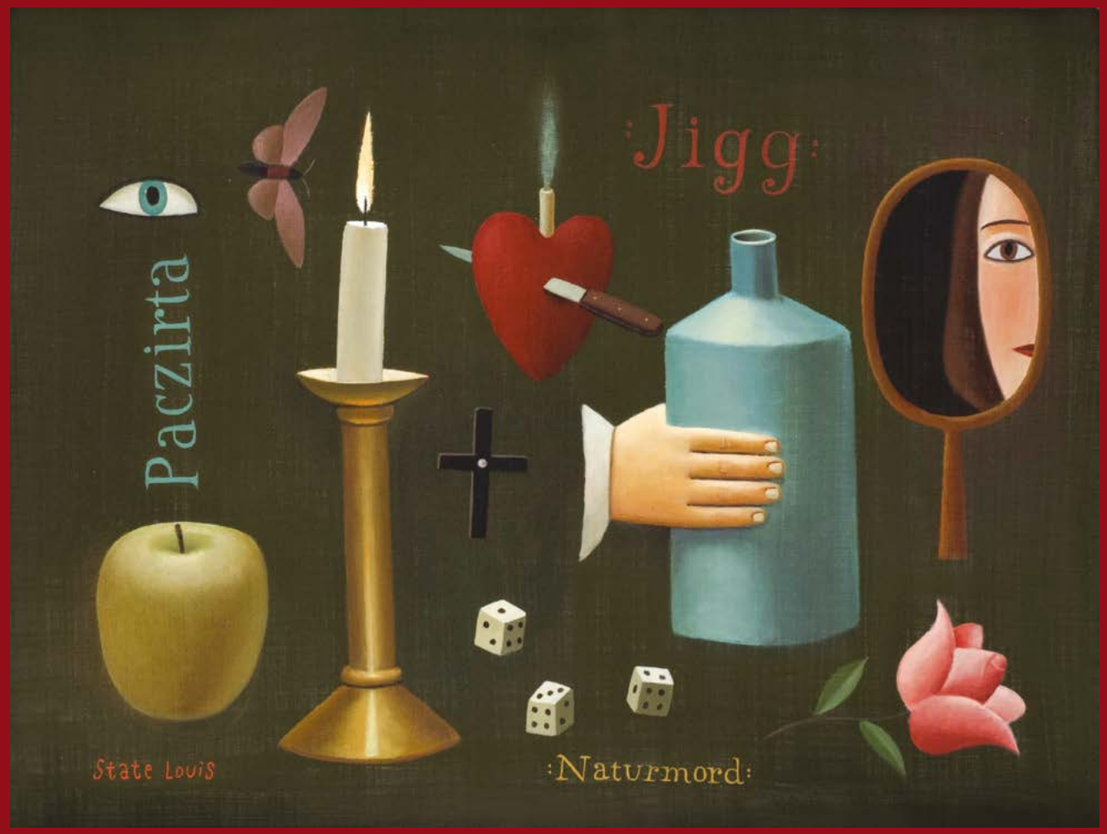
Alois Mikulka, *Mamma mia*, 2016 / 2019, olej, lepenka, 57 × 37 cm.
Alois Mikulka, *Mamma Mia*, 2016 / 2019, oil, paperboard, 57 × 37 cm.

Višakanja

Světovládný indický maharádža – velekrál
při výbojích spoléhal na mocný zbrojní arzenál,
jemuž vévodila *višakanja*, účinná tajná zbraň,
na pohled nevinná panna s očima jako laň.

Od dětství tvořily jedy s protijedy součást její stravy,
ovládala umění *kámašáster* i vybrané dvorské mravy.
Dokonalá společnice ke stolu i do ložnice,
však kdo ji jednou pomiloval, tomu zhasla svíce.

Vysvětlivky
kámašástra (ze sanskrtského *káma*, „žádost, touha, rozkoš, potěšení“ a *šástra*, „nauka, učebnice“), staroindická nauka o tělesné lásce, sexu, umění milovat, erotice. Jako vědní disciplína se rozvíjela souběžně a v úzké souvislosti s naukou o světském prospěchu (*artha*), jehož dosahování spolu s uspokojováním tělesných žádostí (*káma*) tvořilo dva ze tří (později čtyř) základních životních cílů hinduisty (*tri-*, *čatur-varga*). Nejstarší dochovanou památkou poměrně rozsáhlé kámašástrové literatury je *Kámasútra*, z pozdějších učených pojednání (*šástra*) zasluhují pozornost zejména *Ratirahasja* (Tajnosti lásky), kterou sepsal někdy v 12.–13. století mudrc Kókkóka, Džajadévova stručná veršovaná příručka *Ratimaňdžarí* (Kytka veršů o lásce) zhruba ze stejné doby, anebo *Anangaranga* (Herna boha lásky) dvorského básníka Kaljánamally z 16. století.
maharádža (ze sanskrtu: nominativ *mahá* od kořene *mahat*, „velký“ a *rádžan*, nominativ singuláru: *rádžá*, „král“), titul hinduistického vládce v Indii. Známý od 2. století př. n. l. u Kušánů, kteří chtěli podle perského vzoru zesílit vážnost titulu rádža (král); vyskytuje se též v zesíleném tvaru *mahárádžádhirádža*, obdobě perského *šáhánšáh*, „král králů“. Ženská forma titulu je *mahárání*.
višakanja (ze sanskrtského *viša*, „jed“ a *kanja*, „panna“), ve staré Indii vražednice využívaná bezskrupulózními politiky k likvidaci soupeřů, jedupanna, jedůvka, nověji jedubaba. Vyváženým dávkováním toxických látek a antidot si vypěstovala odolnost proti běžným jedům, ale kontakt s jejími tělními tekutinami měl fatální účinky.

Alois Mikulka, *Naturmord*, 2003 / 2019, olej, sololit, 38 × 46 cm.
Alois Mikulka, *Naturmord*, 2003 / 2019, oil, hardboard, 38 × 46 cm.

HOMO EROTICUS

HOMO EROTICUS ve výtvarných a básnických variacích: Rady a sentence pro (ne) zkušené milenky a milence při & po milování navazuje na vědecko-umělecký projekt *KRUH PRSTENU: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů,* který jsem inicioval počátkem devadesátých let minulého století. *Homo eroticus* líčí lidskou sexualitu, erotiku, lásku a manželství v biologických, obecně antropologických a kulturně historických souvislostech od starší doby kamenné až do dnešních dnů prostřednictvím básní, vysvětlivek a výtvarných děl českých a cizích umělců současnosti i minulosti. Lze ji proto považovat za celostní příručku, v níž naleznou poučení nezkušení milenci a nezkušené milenky, ale měli by ji mít po ruce i „zkušení" milenci a „zkušené" milenky (kdo si myslí, že je v této komplikované vztahové oblasti zkušený, dříve nebo později narazí!).

Adamité

Je prý pravda odvěká,
že šaty dělají člověka.

Ale adamité z jihu Čech
vymysleli hambatý naháčů cech.

Zeman Žižka byl však pruderní,
přimhouřil sic jedno oko, ale vyžadoval aspoň roušku bederní.

Obával se, že by se mohli adamité nachladit,
proto je nechal v zájmu jejich zdraví upálit…

Vysvětlivky
adamita (**adamité**) (název podle jména biblického Adama), 1. příslušník některé z náboženských sektářských pospolitostí zejména ve středověku, které požadavek oproštěnosti mnohdy dováděly až k extrémním pohoršujícím projevům; příslušníci žili zpravidla v komunách na odlehlých místech a nezřídka praktikovali obnažování a uvolněné sexuální chování, jež naplňovalo jejich náboženské představy o návratu do ráje, k přirozenému lidství, osvobozujícímu člověka duševně i tělesně. V českých zemích se hnutí adamitů šířilo počátkem 15. století, vrcholilo za husitství. Nejvýznamnější pospolitost adamitů na tvrzi Ostrov u Hamru nad Nežárkou zničil Jan Žižka v roce 1421; 2. za protireformace v českých zemích jedna z přezdívek pro blouznivce a nekatolíky vůbec. Ve středověku nalezli adamité útulek také v podkrkonošských Křížlicích; učitel a překladatel Václav Durych, starší bratr básníka a spisovatele Jaroslava Durycha, o nich píše (*Krkonoše: Cestopisné kresby*, 1898): „…věřili a povídali, že boha není ani čerta, leda v dobrých a zlých lidech. Majíce sebe za syny boží a ducha svého za ducha svatého, pravili, že neumrou navěky. Proto pokládajíce také manželství za hřích, smilství pak za povinnost, páchali na schůzkách svých beze studu věci, o nichž ani zdaleka psáti nemožno. Někteří také pokoušeli se choditi nazí, přičítajíce sobě rajskou nevinnost a za nešlechetníka považovali každého, kdokoli nedržel se strany jejich. Při svých plesích tančili nazí kolem ohně…"
bederní rouška, dlouhý pruh materiálu (tkanina, kůže) procházející mezi nohama a poté kolem pasu. Slouží k ochraně a zakrytí oblasti genitálií. Vyskytuje se od pravěku a starověku a v nativních kulturách.

Alois Mikulka, *Večeře Adamitů*, 1997, olej, umělá hmota, 62 × 80 cm.
Alois Mikulka, *An Evening Meal of Adamites*, 1997, oil, plastic, 62 × 80 cm.

Tři muži a Zuzana

Bohabojnost a věrnost, ale spíš krása „bez závoje“ vznášející se jako by bez tíže, byla důvodem, že „bílá lilie“ doběla rozpálila tři poměrně zachovalé muže, nikoli tedy dva a nikoli starce, jak zjistil malíř, když Zuzana čeřila vodu, pokud ovšem není sám spravedlivý prorok Daniel tím třetím vzadu.

Vysvětlivky
Zuzana (hebrejsky „lilie“), žena krále Jójakíma, velice krásná a bohabojná, postava ze starozákonní deuterokanonické knihy Danielovy. Odbyla dva chlípné starce, kteří ji viděli koupat se v zahradě a zatoužili po ní. Byla jimi křivě obviněna z cizoložství, před smrtí ji zachránil prorok Daniel (Da 13), jenž usvědčil oba starce ze lži. Téma se stalo častým námětem krásné literatury a výtvarného umění (autoři jej využili zpravidla k vytvoření kontrastu nahé a nevinné ženy a dvou chlípných starců).

Alois Mikulka, *Zuzana v lázni*, 2000, olej, plátno, 50 × 40 cm.
Alois Mikulka, *Susan Is Taking a Bath*, 2000, oil, canvas, 50 × 40 cm.

Znesmrtelnění aneb Imortalizace

Tam, kde si plastická chirurgie a kosmetika neví rady
a kde nefunguje ani mlýn na staré báby,
doporučuje Alois Mikulka Macropulos drink.
Nesmrtelnost negarantuje, dodává však břink životu,
kterého bychom si nevážili,
kdyby nám ho (bohové?) smrtí neohraničili.

Možná že jedině umění zaslouží si znesmrtelnění.

Vysvětlivky
břink (citoslovce), náhlý, pronikavý ostře zvonivý zvuk; (v úslovích) dodat něčemu říz, spád.
Emílie Marty, jedna z hlavních postav divadelní hry *Věc Makropolus* (premiéra 1922) Karla Čapka (1890–1938); drama se zabývá otázkou nesmrtelnosti a práva člověka prodlužovat si uměle život.
Mlýn na staré báby, stará legenda, která se v městysi Kolovči (nacházejícím se v okrese Domažlice Plzeňského kraje) traduje a připomíná při folklorních slavnostech dodnes. Městečko nemělo dostatečný vodní tok, na němž by mohl být mlýn, zatímco každá blízká osada měla mlýny i dva. Kolovečtí nelibě nesli, že musí vozit obilí do okolních vesnic. Až jeden místní podnikavec postavil v Kolovči parní mlýn, aby dokázal, že řemeslnická obec může mít i tento obor podnikání. Ale brzy se ukázalo, že parní mlýn nemůže konkurovat vodním mlýnům, neboť provoz byl dražší a mouka horší. Kolovečtí sedláci zase začali jezdit s melivem k vodním mlýnům a do místního parního mlýna se trousily s mletím jen staré babičky-výměnkářky se svými pytlíčky obilí. Mlynáři z okolí viděli, jací zákazníci kolovečskému mlynáři zbyli, a začali roztrušovat, že babky k němu chodí, aby semlel je, aby opět omládly. Mlynář, beztoho již v úpadku, mlýn zrušil, ale místní mládenci na posměch udělali maketu mlýna a o masopustu s ní projížděli po obci a karikovali přemílání starých bab na mladé dívky. Tento masopustní zvyk se lety ustálil na lidovou hru, taškařici.

Alois Mikulka, *Mlýn na staré báby*, 2007, papír, lepenka, 30 × 57 × 17 cm.
Alois Mikulka, *The Mill for Re-Grinding Old Hags*, 2007, paper, paperboard, 30 × 57 × 17 cm.

Alois Mikulka, *Macropulos drink*, 2011, olej, lepenka, 36 × 43 cm.
Alois Mikulka, *Macropulos Drink*, 2011, oil, paperboard, 36 × 43 cm.

ŽIVOTOPISNÁ DATA

1933 Alois Mikulka se 13. srpna narodil v Brně.
1941 –1945 Za německé okupace, kdy byl jeho otec vězněn nacisty, stal se v osmi letech živitelem rodiny (matky a tří mladších sester).
1948 –1952 Absolvoval Školu uměleckého průmyslu v Brně.
1952 –1958 Vystudoval obor monumentální malby v ateliéru profesora Jána Želibského na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě.
1959 Spoluzaložil výtvarnou skupinu Parabola (A. Čalkovský, Z. Macháček, A. Mikulka, M. Štolfa, K. Veleba, V. Zykmund).
1960 Začínající divadlo Semafor hraje jako divadelní pásmo pro děti Mikulkovy pohádky *Aby se děti divily.*
1961 Uspořádal výstavu obrazů v Malé galerii Domu umění v Brně a výstavu „Comics“ v Moravské galerii v Brně. Napsal a ilustroval knihu *Aby se děti divily: Pro čtenáře od 6 let.* (Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1961).
1962 Napsal divadelní hru *Měsíc v anténách: Hra malých a velkých dětí.* (Dilia, Praha 1962); premiéra v září na scéně Divadla Petra Bezruče v Ostravě (režie Jan Kačer). Napsal a ilustroval knihy *O vynálezci dětských snů: Pro malé čtenáře* (Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1962) a *Večerní dívánky* (Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1962).
1963 Vytvořil divadelní výpravu a kostýmy pro inscenaci hry *Černošský pánbůh a proroci* (Mahenovo divadlo, Brno, režie Alois Hajda) a pro inscenaci hry Josefa Kainara *Nebožtík Nasredin* (Mahenovo divadlo, Brno). Napsal divadelní hru pro děti *O malíři a podivných věcech*; za jeho herecké účasti byla realizována v televizi. Napsal a ilustroval knihu *Všelijaká koukátka malých i velkých uchechtánků, aby neměli dlouhou chvilku* (Krajské nakladatelství, Brno 1963). Ilustroval knihu: Sirovátka, Oldřich, *Kdo nevěří, ať tam běží* (Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1963).
1964 Zúčastnil se putovní výstavy *Básníci naivní imaginace* (L. David, K. Chaba, V. Komárek, J. Matička, A. Mikulka, V. Plicka) – Praha, Jugoslávie, Švédsko. Napsal a ilustroval knihu *Dům U pěti set básníků* (Krajské nakladatelství, Brno 1964). Přepracoval divadelní hru *Měsíc v anténách* – nový název: *Šašulda a sluníčko: Klauniáda pro děti o 3 jednáních* (Orbis, Praha 1964). Výtvarně se podílel na dramatizaci a realizaci díla Antoina de Saint-Exupéryho *Malý princ*; hráno živě na různých scénách v Brně a v Praze více než deset let.
1965 Napsal a ilustroval knihu *O zvířátkách a divných věcech* (Blok, Brno 1965).
1966 Na Bienále užité grafiky v Brně obdržel Cenu Státního nakladatelství dětské knihy. Publikoval knihu *Mój czerwony latawiec* [Červený drak] (Warszawa [S. n.] 1966). Vytvořil výpravu a kostýmy pro inscenaci divadelní hry *Polly* (Státní divadlo, Brno).
1967 Vydal knihu (v nákladu 375 000 výtisků) *Księżyc i wielbladziątko* [Měsíc a velblouďátko] (Warszawa [S. n.] 1967). Ilustroval knihu: Štítnický, Ctibor, *Rozprávky na predaj* (Slovenský spisovateľ, Bratislava 1967). Soubor Pírko uvedl pásmo *Aby se děti divily*: Pásmo pohádek Aloise Mikulky a veršů z knížky Ilony Borské a Ivo Štuky zpracovala a nastudovala se souborem Pírko Jindra Delongová (Ústřední dům lidové umělecké tvořivosti, Praha 1967).
1968 Uspořádal výstavu obrazů a polychromovaných plastik v Galerii U Dobrého pastýře v Brně. Napsal a ilustroval knihy *Kouzelná dvířka* (Blok, Brno 1968)

a *O smutném tygrovi* (Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1968), byla přeložena též do maďarštiny – *A szomorú tigris* (Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest 1968).

1969 Uspořádal výstavu obrazů a polychromovaných plastik ve výstavní síni Československého spisovatele v Praze; zahajovali Milan Kundera a Pavel Landovský. Ilustroval knihy: Jech, Jaromír, *O hastrmanech* (Lidové nakladatelství, Praha 1969), Šrut, Pavel, *Kočka v houslích* (Severočeské nakladatelství, Liberec 1969). Obdržel Cenu města Prahy pro rok 1969.

1970 Vytvořil barevné sgrafito ve štítu budovy mateřské školy v Blansku. Ilustroval knihu *Rej upírů* [horory z klasické literatury] (Lidové nakladatelství, Praha 1970).

1971 Napsal a ilustroval knihu *O Pidižlovi Velikém* (Blok, Brno 1971).

1972 Uspořádal výstavu obrazů a polychromovaných plastik v Domě pánů z Kunštátu v Brně. Provedl výzdobu mateřské školy v Blansku: barevný reliéf a polychromované plastiky – *Clown* (výška 9 m), *Čert* (výška 6 m). V brněnských novinách *Rovnost* uveřejnil více než třicet pohádek. Ilustroval knihy: Hofman, Ota, *Pohádka o staré tramvaji* (3. vydání, v Klubu mladých čtenářů 1. vydání. Albatros, Praha 1972), Sirovátka, Oldřich, *Lhářské pohádky* (Albatros, Praha 1972).

1973 V Galerii Na Slovanech v Praze uspořádal výstavu grafiky *Deník státu Louis* a *Sedm lekcí šílenství*. Vydal leporelo *Pohádkové omalovánky* (Albatros, Praha 1973). V novinách *Pochodeň* a *Rovnost* publikoval více než čtyřicet pohádek, vyprávění a veršů. Ilustroval knihu: Zhoř, Antonín *Učedník kouzelníka Čaryfuka* (Blok, Brno 1973).

1974 V Galerii Československého spisovatele v Praze uspořádal výstavu kreseb. Vydal knihu *Dvanáct usmívajících se ježibab* (Blok, Brno 1974) a soubor divadelních her *Zahrajem si na pohádky: Krátké divadelní hry* (Dilia, Praha 1974).

1975 Ilustroval knihu: Vodňanský, Jan, *Šlo povidlo na vandr* (Albatros, Praha 1975).

1976 V Galerii Československého spisovatele v Brně uspořádal výstavu kreseb. Vytvořil divadelní výpravu a kostýmy pro inscenaci hry J. Jílka *Kašpárek, Honza a zakletá princezna* (Mahenovo divadlo, Brno). Ve sborníku *Dětské divadlo: Sborník her pro dětské divadelní soubory* [Díl 1] byla publikována jeho hra *„O bílé kočičí princezně“* (Albatros, Praha 1976). Bratislavské nakladatelství vydalo překlad jeho knížky *Aby se děti divily* pod názvem *O malom pávovi* (Mladé letá, Bratislava 1976).

1978 Režíroval vlastní divadelní hru *Pidižl Veliký*, včetně jejího provedení se studentským souborem z Jindřichova Hradce na Mezinárodním festivalu amatérských divadel v Antverpách (odměněno 3. cenou). Vytvořil plastiky *Bílý den* (bulharský vápenec, výška 220 cm) pro areál parku Psychiatrické léčebny v Brně na Húskově ulici a *Slunce* (pískovec, výška 200 cm) pro areál mateřské školy v Šumperku.

1980 Vytvořil divadelní výpravu a kostýmy pro inscenaci hry Josefa Kainara *Nebožtík Nasredin* (Divadlo pracujících, Zlín, režie Alois Hajda). Vytvořil pět polychromovaných plastik pro zahradu mateřské školy v Brně na Veslařské ulici. Vydal leporelo *Pohádková košilka* (Mladé letá, Bratislava 1980). Ilustroval knihy Čukovskij, Kornej Ivanovič, *Hádanky a povídačky děda Kořena* (Albatros, Praha 1980; 2. vydání v témže nakladatelství v roce 1986), Feldek, Ľubomír, *Rýmy & šprýmy* (Albatros, Praha 1980).

1981 Vytvořil pět polychromovaných plastik do zahrady školy a jeslí v Brně na Klatovské ulici. Ilustroval knihu: Topinka, Miloslav, *Martin a hvězda* (Albatros, Praha 1981).

1982 Napsal a ilustroval knihu *Modrá hvězda* (Blok, Brno 1982), leporelo *Veselá zvířátka: Pro děti od 2 let* (Albatros, Praha 1982) a několik pohádek, povídek a jiných textů v denících *Brněnský večerník*, *Lidová demokracie* a *Svobodné slovo*. Ilustroval leporelo: Števková, Mária, *Viem ja jeden strom* (Mladé letá, Bratislava 1982).

1983 Vytvořil divadelní výpravu a kostýmy pro inscenaci hry Václava Klimenta Klicpery *Potopa světa* (Divadlo u Jakuba – Večerní Brno). Ústřední loutkové divadlo Praha uvedlo Mikulkův text *Kouzelná dvířka* (dramatizace původního textu Vladimír Kubíček). Nakladatelství Mladé letá v Bratislavě vydalo překlad Mikulkových textů *Mňaukajúca hviezda: Výber z diela*.

1984 Uspořádal výstavu obrazů a plastik v Galerii Fronta v Praze. Mikulkovy knížky byly vydány ve španělštině (*Animalitos alegres*. Albatros, Praha 1984) a lužickosrbštině (*Wjesole zwěrjatka*. Albatros, Praha 1984). Spolu se Zuzanou Novákovou a Kamilou Sojkovou vydal soubor *Koza paní Ježibaby a jiné pohádkové příběhy* (Blok, Brno 1984). Ilustroval knihy: Hevier, Daniel, *Začarovaná třešňová alej* (Panorama, Praha 1984), Lear, Edward, *Kniha třesků a plesků* (Odeon, Praha 1984), Sliacky, Ondrej, *Pod kloboukem zlatý ptáček* (Albatros, Praha 1984), Šrámková, Marta – Sirovátka, Oldřich, *Pod Brněnským hradem: Pověsti z Brna* (Blok, Brno 1984).

1985 Uspořádal výstavu obrazů a plastik v Domě pánů z Kunštátu v Brně. V Loutkovém divadle Radost v Brně se 1. února konala premiéra Mikulkovy divadelní hry *Aby se děti divily.* Ilustroval knihy: Kahoun, Jiří, *Zvířátka z Malinové paseky* (Albatros, Praha 1985), Vodňanský, Jan, *Hádala se paraplata: Pro děti od 5 let* (Albatros, Praha 1985).

1986 Pro areál mateřské školy v sídlišti Brno-Líšeň vytvořil sousoší *Kašpárek* (pískovec, výška 220 cm). Ilustroval knihy: Bartoš, František, *O koblížkovi* (Albatros, Praha 1986), Vodňanský, Jan, *Pojď se dívat, pojď si hrát, na to, co je protiklad* (Albatros, Praha 1986).

1987 V divadle Semafor uspořádal výstavu obrazů. Pro areál Strojnické fakulty Vysokého učení technického v Brně vytvořil kamennou plastiku (výška 220 cm) s nápisem: *„Každý velký vynález byl napřed neuskutečnitelný sen“*. Vydal knihu *Houpací pohádky* (Albatros, Praha 1987).

1988 Uspořádal výstavu obrazů a plastik v Galerii Jaroslava Krále Domu umění v Brně. Vytvořil divadelní výpravu a kostýmy pro inscenaci baletu Oskara Nedbala *Z pohádky do pohádky* (Státní divadlo, Brno). Napsal a ilustroval *Kosmopohádky* (Albatros, Praha 1988).

1989 Vytvořil čtyři orientační plastiky z kamene pro sídliště Brno-Vinohrady. Napsal a ilustroval knihu *Ježibaby, Pacička a zajíci* (Blok, Brno 1989).

1990 Vytvořil divadelní výpravu pro inscenaci baletu Vítězslava Nováka *Dulcitua* (Janáčkovo divadlo, Brno). Napsal a ilustroval knihu *Supermani, medvědi a trampové: Čtení do batohu a k táboráku* (Host, Brno 1990). Jeho sci-fi povídky byly zařazeny do výboru *Vesmírní diplomaté: Antologie science fiction moravských autorů* (Blok, Brno 1990).

1992 Uspořádal výstavu obrazů a plastik v Galerii Stará radnice v Brně. Zúčastnil se společné výstavy obrazů v Galerii Husova v Praze (Adolf Born, Zdeněk Mézl, Alois Mikulka, Vlastimil Zábranský).

1993 Vytvořil divadelní výpravu a kostýmy pro inscenaci děl Bohuslava Martinů *Ženitba* a *Veselohra na mostě* (Jihočeské divadlo, České Budějovice). Publikoval esej o vývoji výtvarného umění *„Zákonitosti vývoje slohů v kulturní společenské epoše“* (In: Jaroslav Malina a kolektiv, *O tvořivosti ve vědě, politice a umění.* II. svazek. Nadace Universitas Masarykiana – Nakladatelství Albert – Masarykova univerzita – Moravské muzeum – Nakladatelství Svoboda, Brno – Boskovice – Praha. s. 164 až 168). Ilustroval knihu: Gellner, František, *Druhé drobky z Františka Gellnera* (Jota, Brno 1993).

1994 Publikoval text *„Staré kamenické techniky“* (In: Malina, Jaroslav – Pavel, Pavel, *Jak vznikly největší monumenty dávnověku*. Svoboda, Praha. s. 346–347). Ilustroval knihu: Sirovátka, Oldřich, *Jak pluli Hanáci přes moře a další rozpustilé pohádky z Čech a Moravy* (Knižní klub, Praha 1994).

1995 Vytvořil deset obrazů (formátu 110 × 130 cm) pro výzdobu interiéru Hotelu „N“ v Příměticích u Znojma a vedutu města Brna *Svingující štatl* pro Magistrát města Brna.

1996 Ve foyeru Divadla Bolka Polívky v Brně uspořádal výstavu obrazů. Pro interiér budovy České pojišťovny v Brně na Rašínově ulici vytvořil cyklus pěti obrazů s námětem katastrof. Napsal a ilustroval knihy *Cesta do podsvětí: Sci-fi, short story, crazy* (SVAN, Brno 1996), *O jelenovi s kulometem a jiné zkazky a pohádky pro trampy, zlatokopy, stopaře, cestovatele a milovníky táboráků* (Barriester and Principal, Brno 1996) a *Svět v obrazech* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 1996) – tato kniha byla odměněna Zlatou stuhou Památníku národního písemnictví. Jeho pohádky „Náladová Ježibaba“, „Kouzelník“, „Šašci jdou na výlet“ aj. byly vydány na CD (*Pohádky Aloise Mikulky:* [pro děti od pěti do devadesáti let] [zvukový záznam] [hudba Karel Vágner]. Multisonic, Praha 1996. 1 CD; 12 cm + 1 složený list. Nahráno 1996. Miroslav Donutil, vypravěč).

1997 Byl zapsán do Zlatého fondu české literatury pro mládež v Památníku národního písemnictví v Praze. Uspořádal výstavu kreseb v Liberci.

1998 Vytvořil výpravu (plastický betlém o rozměrech 4 × 40 m) pro televizní inscenaci *Klanění* (režie V. Morávek). Namaloval obraz *Funambules* (olej, plech, 200 × 100 cm) pro Divadlo Husa na provázku v Brně. Zúčastnil se 3. předběžné výstavy obrazů a soch pro projekt knihy a výstavy *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy* ve foyeru Rektorátu Masarykovy univerzity a v Galerii Nadace Universitas Masarykiana v Brně. Byl jmenován čestným členem Sdružení českých umělců grafiků Hollar v Praze. Zastupitelstvo města Brna mu udělilo Cenu města Brna pro rok 1997 v oboru výtvarné umění za celoživotní dílo a za významný přínos rozvoji kultury v městě Brně.

1999 V Galerii U Dobrého pastýře v Brně uspořádal soubornou výstavu obrazů a plastik. Uspořádal výstavu obrazů na zámku Slavkov u Brna. Ilustroval knihy: Mornstein, Vojtěch, *Utopený Archimedés: Malý alternativní výkladový slovník* (Nadace Universitas Masarykiana – Nakladatelství Georgetown – Nakladatelství a vydavatelství NAUMA – Masarykova univerzita, Brno 1999), Šulová, Anežka, *Obr na Šošole: Pověsti ze severní Moravy* (Veduta, Štíty 1999), Vodňanský, Jan, *Kampak chodí labutě* (ŠEL, Praha 1999).

2000 Uspořádal samostatné výstavy obrazů v Galerii U Dobrého pastýře v Brně a v Galerii Fakulty informatiky Masarykovy univerzity v Brně. Vytvořil logo Katedry antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Pro Divadlo Husa na provázku v Brně namaloval obraz *Snídaně profesionálů* (olej na plechu, 200 × 100 cm). Provedl výzdobu síně Staré radnice v Brně: dva velké a tři menší obrazy, dvě plastiky z polychromovaného dřeva. Ilustroval knížku: Šuleř, Oldřich, *Krásné nesmysly* (Blok, Třebíč 2000).

2001 Napsal a ilustroval knihu *Karkulka v maskáčích* (Nakladatelství Mikuláš Procházka, Brno 2001) a bibliofilii *Dopisy Pepuši* (Nakladatelství Mikuláš Procházka, Brno 2001). Zúčastnil se 6. předběžné výstavy obrazů a soch pro projekt knihy a výstavy *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy* v Galerii Katedry antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Vytvořil emblém Edice Scintilla Nadace Universitas Masarykiana v Brně. Ilustroval knížku: Slanina, Leoš, *Tivoli* (Nakladatelství Šimon Ryšavý, Brno 2001). Byla publikována monografie Jaroslava Maliny *Alois Mikulka* (16. svazek Edice Osobnosti Nadace Universitas. Akademické nakladatelství CERM, Brno 1961).

2004 Získal ocenění „Zlatá stuha“ v soutěži v oblasti knižní tvorby pro děti a mládež.

2006 Vydal knihu *Letem světem* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2006).

Získal ocenění „Zlatá stuha“ v soutěži v oblasti knižní tvorby pro děti a mládež.

2007 Uspořádal výstavu v brněnské Galerii Ars.

2011 Vydal knihu *Plechoví detektivové* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2011).

2012 Vydal knihu *O smutném tygrovi* (Baobab, Praha 2012). Byla vydána publikace Jaroslav Malina (ed.) *Alois Mikulka – Zátiší* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2012).

2013 Uspořádal retrospektivní výstavu v brněnské Galerii Ars. Vydal knihu *Pohádkový lunapark* (Albatros, Praha, 2013). Ilustroval knihu Jaroslava Maliny *Anti-encyklopedie Anti-antropologie (A–Ž)* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2013).

2014 Získal Cenu Jihomoravského kraje za přínos v oblasti kultury a cenu nakladatelství Albatros za významný přínos v oblasti literatury pro děti a mládež. Vydal knihu *Kosmopohádky* (Albatros, Praha 2014). Ilustroval knihu Jaroslava Maliny *Světoví géniové v chajjámovských čtyřverších (A–Ž)* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2014).

2015 Vydal knihy *Bohatýrské zvěsti* (Akademické nakladatelství CERM Brno, 2015) a *Aby se děti divily* (Nakladatelství Jonathan Livingston, 2015).

2016 Vydal knihu *Pohádky o ježibabách a divných věcech* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2016). Ilustroval knihu Jaroslava Maliny *Ctnosti a Neřesti, Radosti a Strasti: Encyklopedie s verši a obrazy* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2016). Mahenovo divadlo uvedlo na Malé scéně hru *Všelijaká koukátka* (režie: Zoja Mikotová).

2017 Uspořádal výstavu obrazů v Galerii výtvarného umění v Havlíčkově Brodě. Vydal knihu *Divadelní pohádky* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2017).

2018 Vydal knihu *Stroskotanec z Tritonu* (Nakladatelství Petrus, 2017).

2019 Vydal knihu *Pohádky z čarodějné zahrádky* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2019). Podílel se na ilustrování knih Jaroslava Maliny *Úvod do caputologie: Hlava I – mírné ∞. Cyklus charakterizující v básnické a výtvarné nadsázce intelektuální, a/sociální a profesní rysy člověka* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2019) a *Hvězdopravné nebe zvěrokruhu nad námi, provázené originálními texty, malbami a sochami* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2019).

2020 Divadlo Bolka Polívky uvedlo inscenaci *Aby se děti divily* inspirovanou texty a obrázy A. Mikulky (režie Zoja Mikotová).

2021 Vydal knihy *Čertův kožich a jiné pohádky* (Malvern, Praha 2021) a *Všelijaká koukátka malých i velkých uchechtánků, aby neměli dlouhou chvilku* (Malvern, Praha 2021). Podílel se na ilustrování knihy Jaroslava Maliny *Tenisová raketa ve výtvarných a básnických variacích* (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2021). Přispěl do monografie ZDENĚK MACHÁČEK (1925 – potenciální ∞) (Akademické nakladatelství CERM, Brno 2021); se sochařem Zdeňkem Macháčkem ho pojilo celoživotní přátelství („Jediný člověk na světě, jehož bych chtěl za souseda,“ říkává AM.).

2022 Byla vydána monografie Jaroslava Maliny *ALOIS MIKULKA (1933 – potenciální ∞)* (Didot, Brno 2022), která byla slavnostně uvedena v rámci Mikulkovy souborné výstavy v brněnské Kalina Gallery.

OBRAZOVÁ ČÁST

Alois Mikulka, *Adam a Eva*, nedatováno, olej, lepenka, 100 × 55 cm.
Alois Mikulka, *Adam and Eve*, undated, oil, paperboard, 100 × 55 cm.

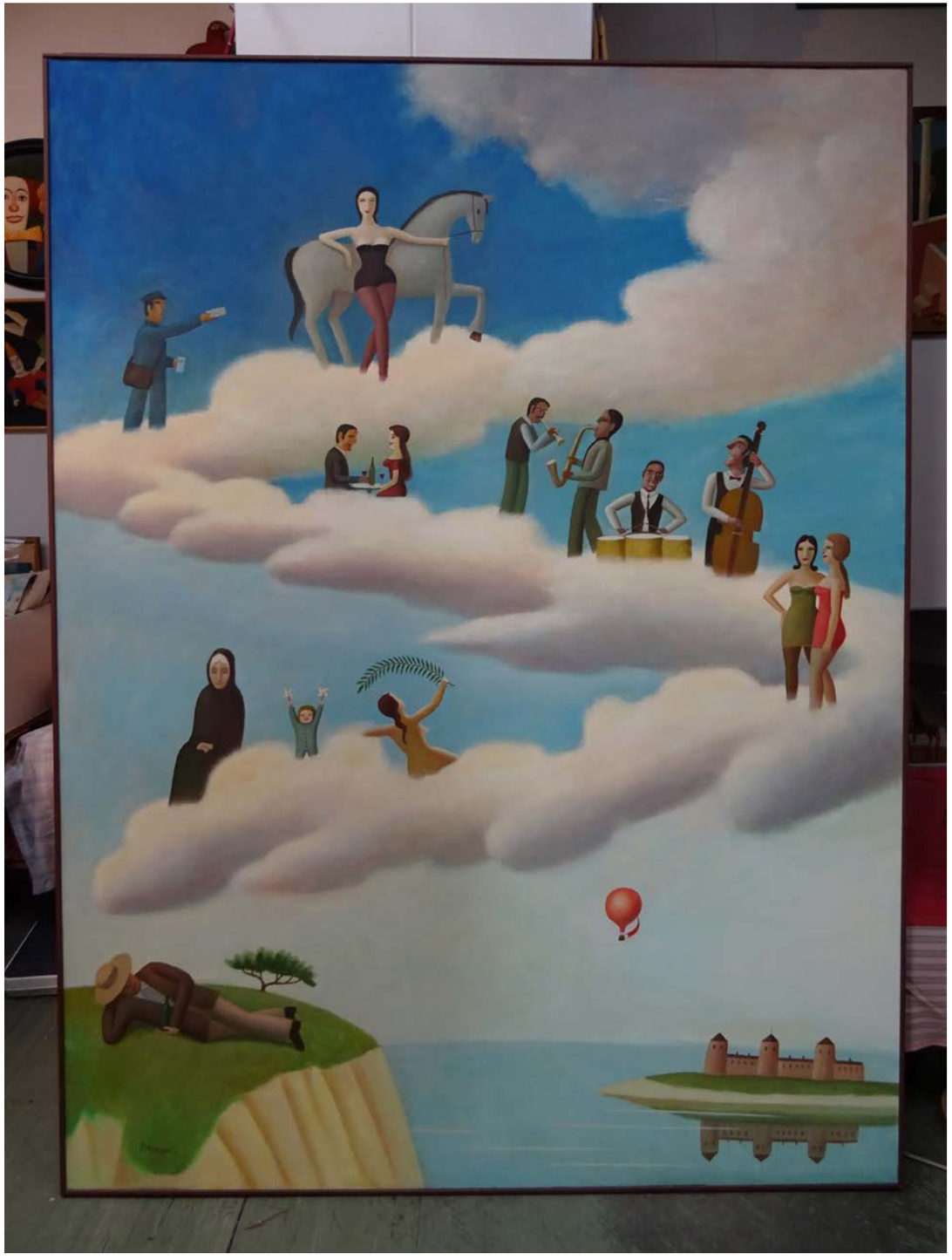
Alois Mikulka, *Dekorativní sloup*, nedatováno, kolorované dřevo, 252 × 36 × 36 cm.
Alois Mikulka, *A Decorative Column*, undated, coloured wood, 252 × 36 × 36 cm.

Alois Mikulka, *Jaká pěkná kumpánie – Jezus, Josef i Marie*, nedatováno, kolorované dřevo, 63 × 33 × 3 cm.
Alois Mikulka, *What a Nice Company – Jesus, Joseph and Mary*, undated, coloured wood, 63 × 33 × 3 cm.

Alois Mikulka, *Malá modelka*, nedatováno, olej, sololit, 28 × 23 cm.
Alois Mikulka, *A Small Model*, undated, oil, hardboard, 28 × 23 cm.

Alois Mikulka, *Snící tulák*, nedatováno, olej, sololit, 90 × 60 cm.
Alois Mikulka, *Dreaming Tramp*, undated, oil, hardboard, 90 × 60 cm.

Alois Mikulka, *Svár živlů*, nedatováno, olej, lepenka, 96 × 70 cm.
Alois Mikulka, *Feud of the Elements*, undated, oil, paperboard, 96 × 70 cm.

Alois Mikulka, *Chytrý hošík*, nedatováno, olej, lepenka, 50 × 40 cm.
Alois Mikulka, *Clever Little Boy*, undated, oil, paperboard, 50 × 40 cm.

Alois Mikulka, *Večerní námluvy*, nedatováno, olej, plátno, 90 × 60 cm.
Alois Mikulka, *Evening Courtship*, undated, oil, canvas, 90 × 60 cm.

Alois Mikulka, *Lesbos*, nedatováno, olej, lepenka, 40 × 52 cm.
Alois Mikulka, *Lesbos*, undated, oil, paperboard, 40 × 52 cm.

Alois Mikulka, *Keramické zátiší*, nedatováno, kolorovaná keramika.
Alois Mikulka, *Ceramic Still Life*, undated, coloured ceramics.

Alois Mikulka, *Bez názvu*, nedatováno, kolorovaná keramika, výška 16 cm.
Alois Mikulka, *Untitled*, undated, coloured ceramics, height 16 cm.

Alois Mikulka, *Bohyně ostrejch nožů – nenechej, prosím tě, zajíždět svý ostří do mejch ruk*, nedatováno, kolorované dřevo, výška 39 cm.
Alois Mikulka, *Goddess of Sharp Knives – Please Don't Let Your Blade Go into My Hands*, undated, coloured wood, height 39 cm.

Alois Mikulka, *Černoch s paprsky*, nedatováno, kolorované dřevo, výška 23 cm.
Alois Mikulka, *Negro with Rays*, undated, coloured wood, height 23 cm.

Alois Mikulka, *Duch*, nedatováno, kolorované dřevo, výška 26 cm.
Alois Mikulka, *Spirit*, undated, coloured wood, height 26 cm.

Alois Mikulka, *Hlava na paruky*, nedatováno, kolorované dřevo, výška 26 cm.
Alois Mikulka, *Head for Wigs*, undated, coloured wood, height 26 cm.

Alois Mikulka, *Indián*, nedatováno, kolorovaná keramika, výška 28 cm.
Alois Mikulka, *Indian*, undated, coloured ceramics, height 28 cm.

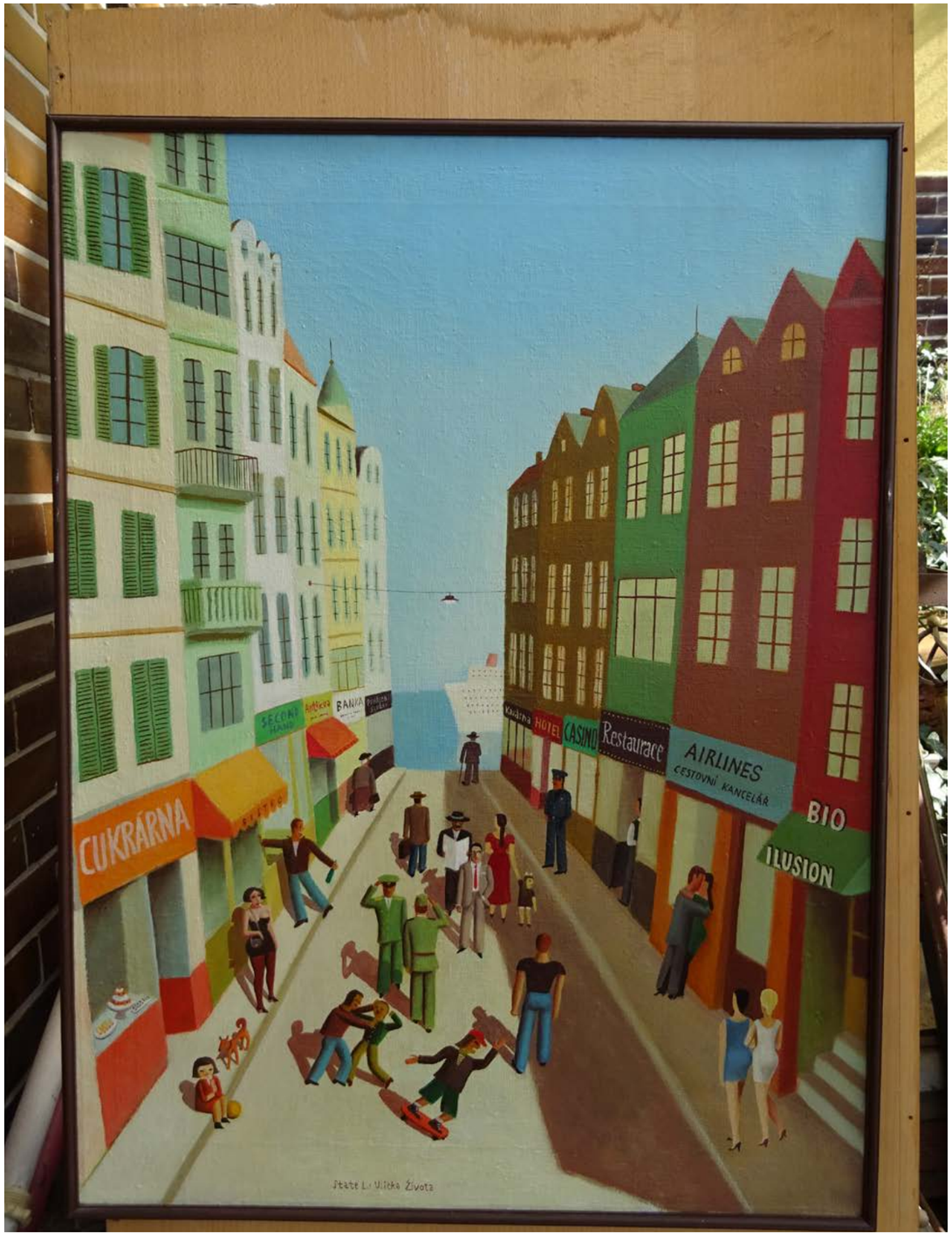
Alois Mikulka, *Leónidás*, nedatováno, kolorované dřevo, výška 35 cm.
Alois Mikulka, *Leonidas*, undated, coloured wood, height 35 cm.

Alois Mikulka, *Quipu*, nedatováno, kolorovaná keramika, výška 47 cm.
Alois Mikulka, *Quipu*, undated, coloured ceramics, výška 47 cm.

Alois Mikulka, *O co tu jde?*, nedatováno, olej, lepenka, 45 × 66 cm.
Alois Mikulka, *What's Going On?*, undated, oil, paperboard, 45 × 66 cm.

Alois Mikulka, *Ulička života*, nedatováno, olej, plátno, 70 × 55 cm.
Alois Mikulka, *Alley of Life*, undated, oil, canvas, 70 × 55 cm.

Alois Mikulka, *Dárek k svátku*, nedatováno, olej, karton, 50 × 25 cm.
Alois Mikulka, *Name-Day Gift*, undated, oil, carton, 50 × 25 cm.

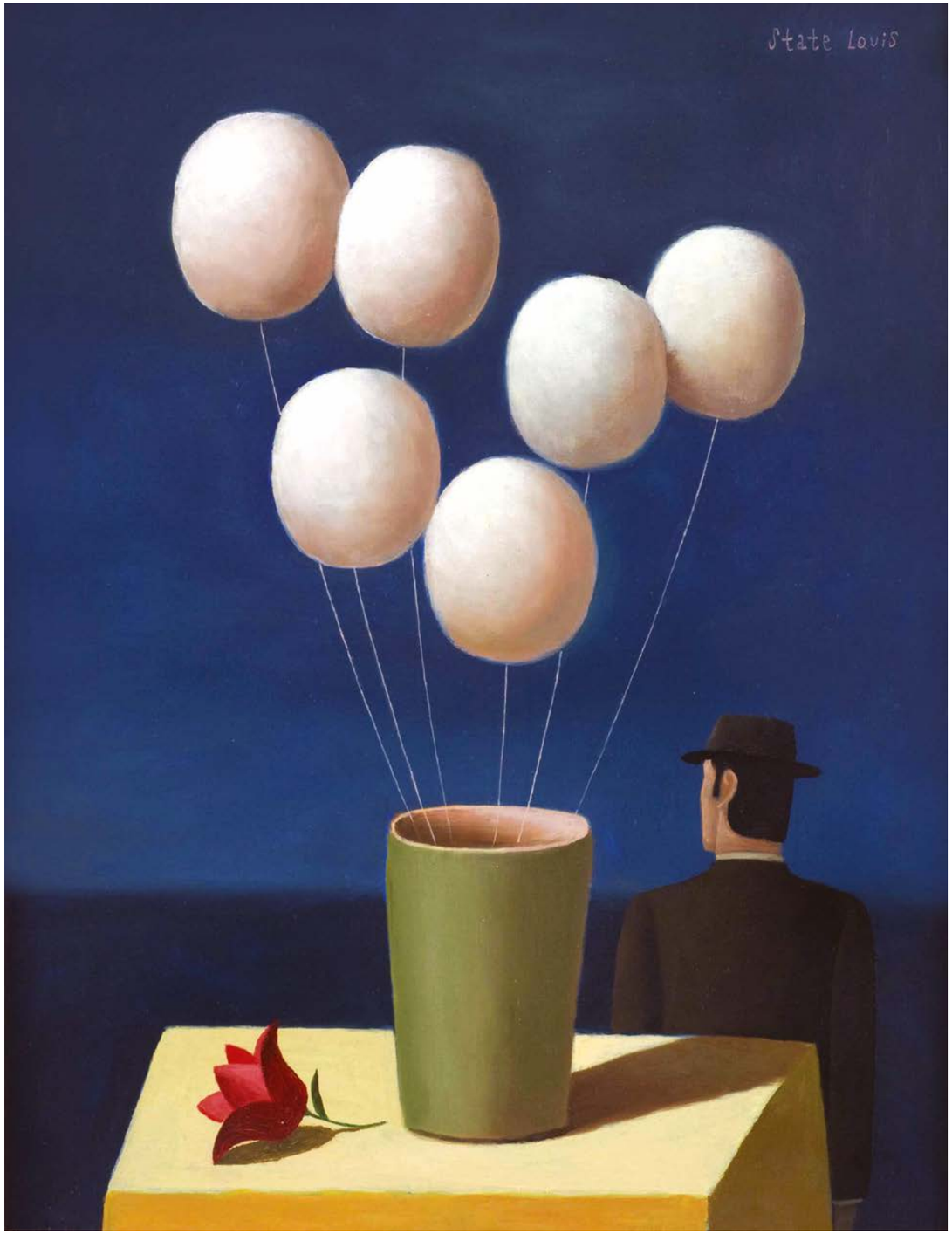
Alois Mikulka, *Sobotní výlet*, 1991, olej, sololit, 38 × 49 cm.
Alois Mikulka, *Saturday Trip*, 1991, oil, hardboard, 38 × 49 cm.

Alois Mikulka, *Večerní soumrak*, 1998, olej, plátno, 120 × 80 cm.
Alois Mikulka, *Evenfall*, 1998, oil, canvas, 120 × 80 cm.

Alois Mikulka, *Spící vozka*, 1999, olej, plátno, 60 × 90 cm.
Alois Mikulka, *Sleeping Coachman*, 1999, oil, canvas, 60 × 90 cm.

Alois Mikulka, *Balonky*, 2000, olej, karton, 40 × 31 cm.
Alois Mikulka, *Baloons*, 2000, oil, carton, 40 × 31 cm.

Alois Mikulka, *Paridův soud*, 2000, olej, sololit, 45 × 56 cm.
Alois Mikulka, *The Judgement of Paris*, 2000, oil, hardboard, 45 × 56 cm.

Alois Mikulka, *Přílet představené*, 2000, olej, překližka, 28 × 38 cm.
Alois Mikulka, *Arrival of the Mother Superior*, 2000, oil, plywood, 28 × 38 cm.

Alois Mikulka, *Sledování*, 2000, olej, překližka, 37 × 24,5 cm.
Alois Mikulka, *Tracking*, 2000, oil, plywood, 37 × 24,5 cm.

Alois Mikulka, *State Louis Dream*, 2000, olej, dřevo, 30 × 42 cm.
Alois Mikulka, *State Louis Dream*, 2000, oil, wood, 30 × 42 cm.

Alois Mikulka, *Vesmírný poutník*, 2000, olej, plátno, 40 × 60 cm.
Alois Mikulka, *Space Traveler*, 2000, oil, canvas, 40 × 60 cm.

Alois Mikulka, *Zásilka pro Vegu*, 2000, olej, sololit, 53 × 63 cm.
Alois Mikulka, *Shipment for Vega*, 2000, oil, hardboard, 53 × 63 cm.

Alois Mikulka, *Vyhnání*, 2000, olej, dřevo, 28 × 36 cm.
Alois Mikulka, *The Expulsion*, 2000, oil, wood, 28 × 36 cm.

Alois Mikulka, *Vyhnání*, 2015, olej, lepenka, 53 × 61 cm.
Alois Mikulka, *The Expulsion*, 2015, oil, paperboard, 53 × 61 cm.

Alois Mikulka, *Zátiší s palačinkami*, 2000, olej, dřevo, 25 × 34 cm.
Alois Mikulka, *Still Life with Pancakes*, 2000, oil, wood, 25 × 34 cm.

Alois Mikulka, *Žabovřeská venuše*, 2000, olej, plátno, 40 x 60 cm.
Alois Mikulka, *Venus of Žabovřesky,* 2000, oil, canvas, 40 x 60 cm.

Alois Mikulka, *Bez názvu*, 2001, olej, sololit, 20 × 17 cm.
Alois Mikulka, *Untitled*, 2001, oil, hardboard, 20 × 17 cm.

Alois Mikulka, *Blue Portugal*, 2001, olej, plátno, 47 × 58 cm.
Alois Mikulka, *Blue Portugal*, 2001, oil, canvas, 47 × 58 cm.

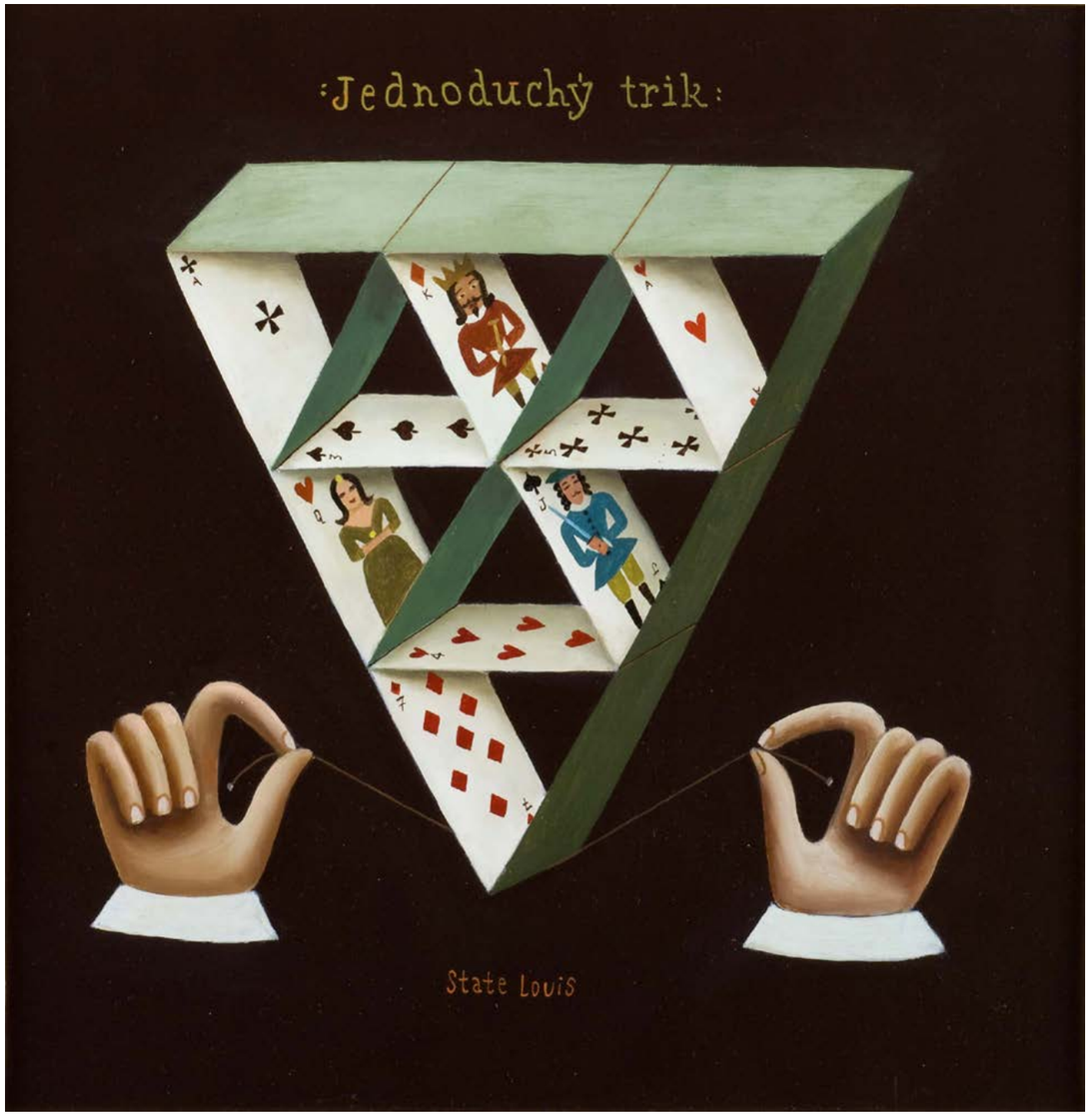
Alois Mikulka, *Konvice celého světa – spojte se!*, 2001, olej, lepenka, 25 × 34 cm.
Alois Mikulka, *Teapots of the World Unite!*, 2001, oil, paperboard, 25 × 34 cm.

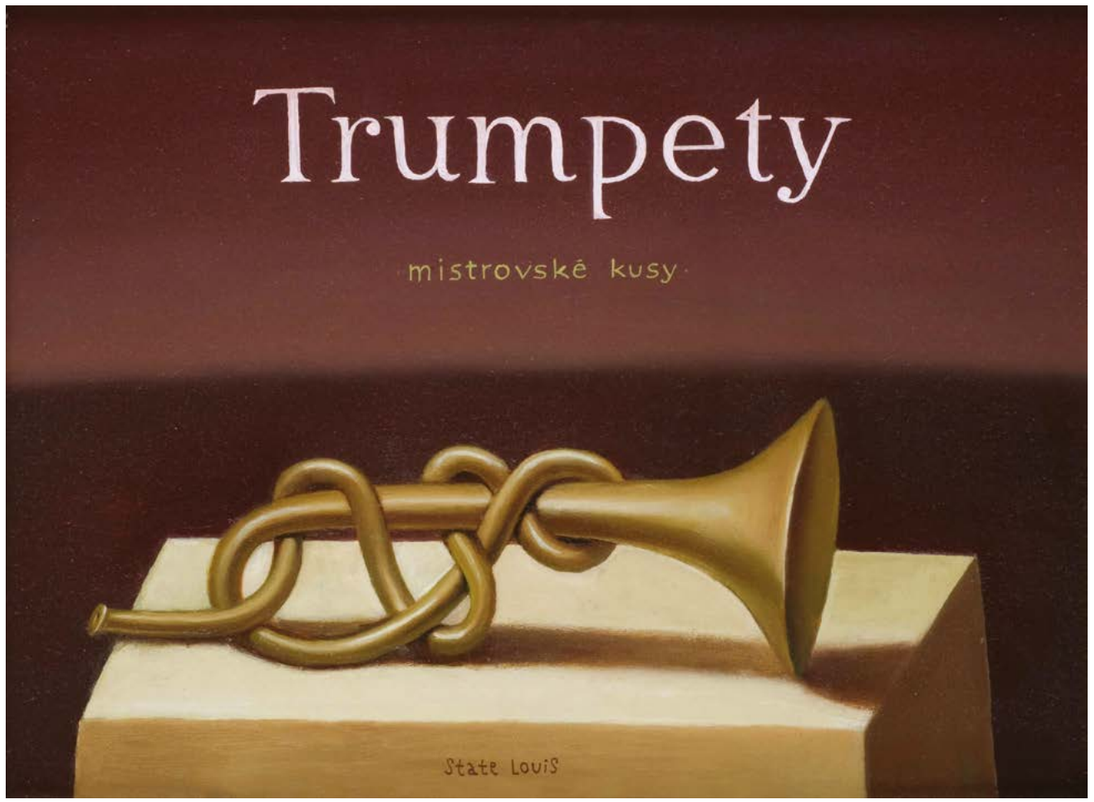
Alois Mikulka, *Nač ráno vstávat?*, 2001, olej, lepenka, 25 × 35 cm.
Alois Mikulka, *Why Get Up in the Morning?*, 2001, oil, paperboard, 25 × 35 cm.

Alois Mikulka, *Večerní harmonika*, 2001, olej, plátno, 60 × 40 cm.
Alois Mikulka, *Evening Accordion*, 2001, oil, canvas, 60 × 40 cm.

Alois Mikulka, *Jednoduchý trik*, 2002, olej, umělá hmota, 34 × 34 cm.
Alois Mikulka, *A Simple Trick*, 2002, oil, plastic, 34 × 34 cm.

Alois Mikulka, *Trumpety*, 2002, olej, sololit, 28 × 38 cm.
Alois Mikulka, *Trumpets*, 2002, oil, hardboard, 28 × 38 cm.

Alois Mikulka, *K. zešílela: přišel pro ni strom!*, 2003, olej, plech, 28 × 35 cm.
Alois Mikulka, *K. Went Mad: a Tree Came for Her!*, 2003, oil, metal-plate, 28 × 35 cm.

Alois Mikulka, *Kde ti všichni chlapi jsou?*, 2003, olej, sololit, 137 × 170 cm.
Alois Mikulka, *Where Are All these Guys?*, 2003, oil, hardboard, 137 × 170 cm.

Alois Mikulka, *Molotovův koktejl*, 2003, olej, sololit, 29 × 38 cm.
Alois Mikulka, *Molotov Cocktail*, 2003, oil, hardboard, 29 × 38 cm.

Alois Mikulka, *Nedopsaná kniha*, 2003, olej, lepenka, 30 × 22 cm.
Alois Mikulka, *Unfinished Book*, 2003, oil, paperboard, 30 × 22 cm.

Alois Mikulka, *Odlet: 13,30, 2003*, olej, sololit, 39 × 37 cm.
Alois Mikulka, *Departure: 13.30*, 2003, oil, hardboard, 39 × 37 cm.

Alois Mikulka, *Trápení básníkovo (Těžký život básníka)*, 2003, olej, plátno, 50 × 60 cm.
Alois Mikulka, *The Poet's Torment (The Hard Life of a Poet)*, 2003, oil, canvas, 50 × 60 cm.

Alois Mikulka, *Večerní mlsání*, 2003, olej, lepenka, 40 × 30 cm.
Alois Mikulka, *Evening Relish*, 2003, oil, paperboard, 40 × 30 cm.

Alois Mikulka, *Večerní schůzka*, 2003, olej, plátno, 40 × 60 cm.
Alois Mikulka, *Evening Meeting*, 2003, oil, canvas, 40 × 60 cm.

Alois Mikulka, *Vrátím se za chvíli*, 2003, olej, lepenka, 32 × 42 cm.
Alois Mikulka, *I'll Be Back In a Minute*, 2003, oil, paperboard, 32 × 42 cm.

Alois Mikulka, *AE*, 2004, olej, dřevo, 40 × 53 cm.
Alois Mikulka, *AE*, 2004, oil, wood, 40 × 53 cm.

Alois Mikulka, *Café*, 2004, olej, sololit, 31 × 45 cm.
Alois Mikulka, *Café*, 2004, oil, hardboard, 31 × 45 cm.

Alois Mikulka, *Dýmající zátiší*, 2004, olej, lepenka, 30 × 40 cm.
Alois Mikulka, *Fuming Still Life*, 2004, oil, paperboard, 30 × 40 cm.

Alois Mikulka, *Moulin Rouge*, 2004, olej, sololit, 137 × 170 cm.
Alois Mikulka, *Moulin Rouge*, 2004, oil, hardboard, 137 × 170 cm.

Alois Mikulka, *Nechoď do kláštera*, 2004, olej, sololit, 60 × 70 cm.
Alois Mikulka, *Don't Go to the Convent*, 2004, oil, hardboard, 60 × 70 cm.

Alois Mikulka, *Zatčení kardinála*, 2004, olej, plátno, 60 × 79 cm.
Alois Mikulka, *Arrest of the Cardinal*, 2004, oil, canvas, 60 × 79 cm.

Alois Mikulka, *Zátiší s Portalem*, 2004, olej, sololit, 43 × 47 cm.
Alois Mikulka, *Still Life with Portal*, 2004, oil, hardboard, 43 × 47 cm.

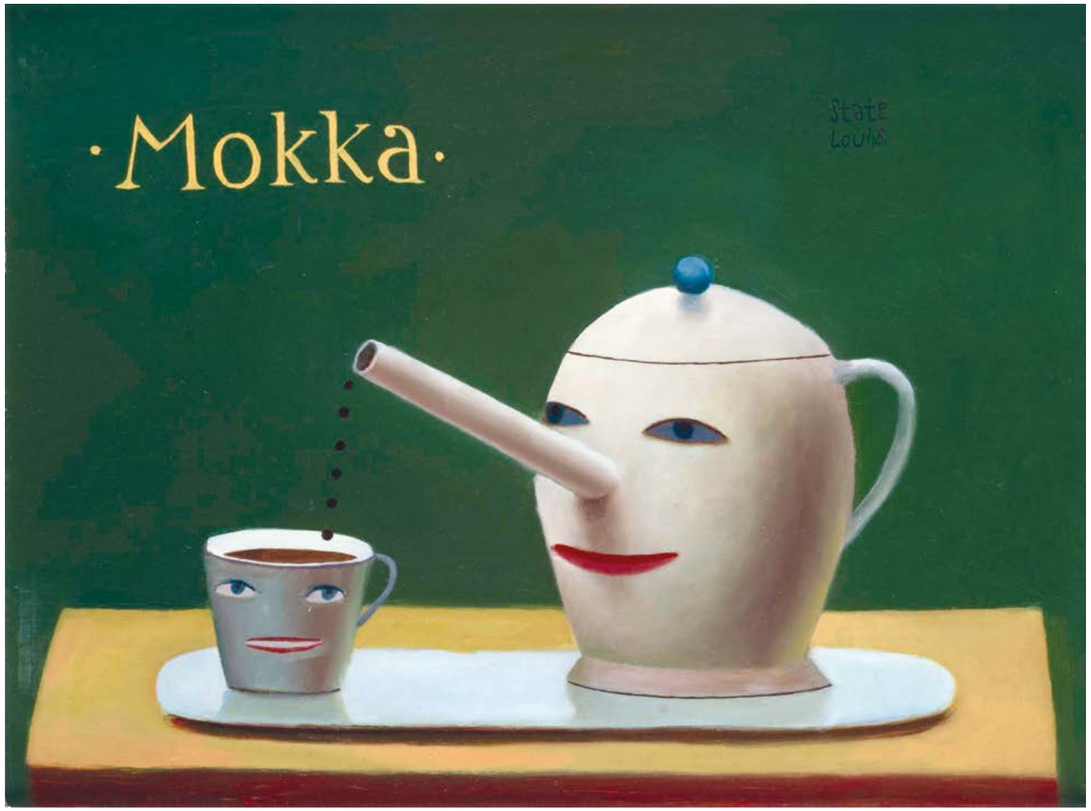
Alois Mikulka, *Čti nám o zelený trávě*, 2005, olej, sololit, 100 × 70 cm.
Alois Mikulka, *Read to Us about Green Grass*, 2005, oil, hardboard, 100 × 70 cm.

Alois Mikulka, *Malířská etuda*, 2005, olej, sololit, 30 × 40 cm.
Alois Mikulka, *Painter's Etude*, 2005, oil, hardboard, 30 × 40 cm.

Alois Mikulka, *Město na míse*, 2005, olej, dřevo, 44 × 37 cm.
Alois Mikulka, *Town on a Bowl*, 2005, oil, wood, 44 × 37 cm.

Alois Mikulka, *Mokka*, 2005, olej, umělá hmota, 28 × 38 cm.
Alois Mikulka, *Mocha Coffee*, 2005, oil, plastic, 28 × 38 cm.

Alois Mikulka, *Surfing Lady Madonna*, 2005, olej, plátno, 167 × 89 cm.
Alois Mikulka, *Surfing Lady Madonna*, 2005, oil, canvas, 167 × 89 cm.

Alois Mikulka, *Orloj času*, 2006, olej, sololit, 170 × 170 cm.
Alois Mikulka, *Astronomical Clock of Time*, 2006, oil, hardboard, 170 × 170 cm.

Alois Mikulka, *Tajná palírna*, 2006, olej, lepenka, 25 × 31 cm.
Alois Mikulka, *Secret Distillery*, 2006, oil, paperboard, 25 × 31 cm.

Alois Mikulka, *Bohyně rychlých*, 2007, olej, sololit, 90 × 65 cm.
Alois Mikulka, *Goddess of the Rapid*, 2007, oil, hardboard, 90 × 65 cm.

Alois Mikulka, *Didó zčerstva rána ohavící*, 2007, olej, sololit, 41 × 57 cm.
Alois Mikulka, *Dido Freshly Making Mornings Abominable*, 2007, oil, hardboard, 41 × 57 cm.

Alois Mikulka, *Duo*, 2007, olej, lepenka, 28 × 39 cm.
Alois Mikulka, *Duo*, 2007, oil, paperboard, 28 × 39 cm.

Alois Mikulka, *Hotelové dámy*, olej, sololit, 2007, 49 × 60 cm.
Alois Mikulka, *Hotel Ladies*, oil, hardboard, 2007, 49 × 60 cm.

Alois Mikulka, *Paridův soud*, 2007, olej, sololit, 40 × 50 cm.
Alois Mikulka, *The Judgement of Paris*, 2007, oil, hardboard, 40 × 50 cm.

Alois Mikulka, *Vzpomínka na jeden obraz, který jsem někde viděl*, 2007, olej, lepenka, 47 × 62 cm.
Alois Mikulka, *The Memory of One Painting I Saw Somewhere*, 2007, oil, paperboard, 47 × 62 cm.

Alois Mikulka, *Zrození Venuše*, 2007, olej, lepenka, 90 × 65 cm.
Alois Mikulka, *The Birth of Venus*, 2007, oil, paperboard, 90 × 65 cm.

Alois Mikulka, *Dalekohled, ryba, trumpeta*, 2008, olej, sololit, 30 × 36 cm.
Alois Mikulka, *Telescope, Fish, Trumpet*, 2008, oil, hardboard, 30 × 36 cm.

Alois Mikulka, *Hrací stroj*, 2008, olej, sololit, 56 × 61 cm.
Alois Mikulka, *Gambling Machine*, 2008, oil, hardboard, 56 × 61 cm.

Alois Mikulka, *Křehké vztahy*, 2008, olej, karton, 42 × 25,5 cm.
Alois Mikulka, *Fragile Relations*, oil, carton, 42 × 25,5 cm.

Alois Mikulka, *Nezvaný host*, 2008, olej, sololit, 75 × 60 cm.
Alois Mikulka, *Uninvited Guest*, 2008, oil, hardboard, 75 × 60 cm.

Alois Mikulka, *Zátiší nad městem*, 2008, olej, sololit, 43 × 56 cm.
Alois Mikulka, *Still Life above the Town*, 2008, oil, hardboard, 43 × 56 cm.

Alois Mikulka, *Zkus projít životem a nepotkat blbce!*, 2008, olej, plátno, 46 × 62 cm.
Alois Mikulka, *Try To Go Through Life and Not Face a Jerk!*, 2008, oil, canvas, 46 × 62 cm.

Alois Mikulka, *Kentaurka a Lapita*, 2009, olej, překližka, 45 × 35 cm.
Alois Mikulka, *Centauress and Lapith*, 2009, oil, plywood, 45 × 35 cm.

Alois Mikulka, *Příjezd vévodkyně na letní sídlo*, 2009, olej, plátno, 50 × 70 cm.
Alois Mikulka, *The Duchess's Arrival at the Summer Residence*, 2009, oil, canvas, 50 × 70 cm.

Alois Mikulka, *Příjezd Žluté Zimnice*, 2009, olej, plech, 47 × 53 cm.
Alois Mikulka, *Arrival of Yellow Ague*, 2009, oil, metal-plate, 47 × 53 cm.

Alois Mikulka, *Rozkošnice*, 2009, olej, sololit, 72 × 52 cm.
Alois Mikulka, *Woman of Pleasure*, 2009, oil, hardboard, 72 × 52 cm.

Alois Mikulka, *Divná dívka*, 2010, olej, lepenka, 39 × 29 cm.
Alois Mikulka, *Weird Girl*, 2010, oil, paperboard, 39 × 29 cm.

Alois Mikulka, *Hoď misku mouky bouřnicím*, 2010, olej, umělá hmota, 39 × 53 cm.
Alois Mikulka, *Throw a Bowl of Flour to the Storms*, 2010, oil, plastic, 39 × 53 cm.

Alois Mikulka, *Hospodinova kuchyň má přednost*, 2010, olej, sololit, 40 × 49 cm.
Alois Mikulka, *Lord's Kitchen Takes Precedence*, 2010, oil, hardboard, 40 × 49 cm.

Alois Mikulka, *Je dobré žít tam, kde roste réva*, 2010, olej, sololit, 35 × 29 cm.
Alois Mikulka, *It's Good to Live Where the Vine Grows*, 2010, oil, hardboard, 35 × 29 cm.

Alois Mikulka, *Lesbos*, 2010, olej, plátno, 60 × 74 cm.
Alois Mikulka, *Lesbos*, 2010, oil, canvas, 60 × 74 cm.

Alois Mikulka, *Múza, bernardýni a žíznivý malíř,* 2010, olej, dřevo, 30 × 33 cm.
Alois Mikulka, Muse, *Bernard Dogs and a Thirsty Painter,* 2010, oil, wood, 30 × 33 cm.

Alois Mikulka, *Přelet rachomejtlí na sabat,* 2010, olej, sololit, 50 × 70 cm.
Alois Mikulka, *A Flight of Shrews on the Sabbath*, 2010, oil, hardboard, 50 × 70 cm.

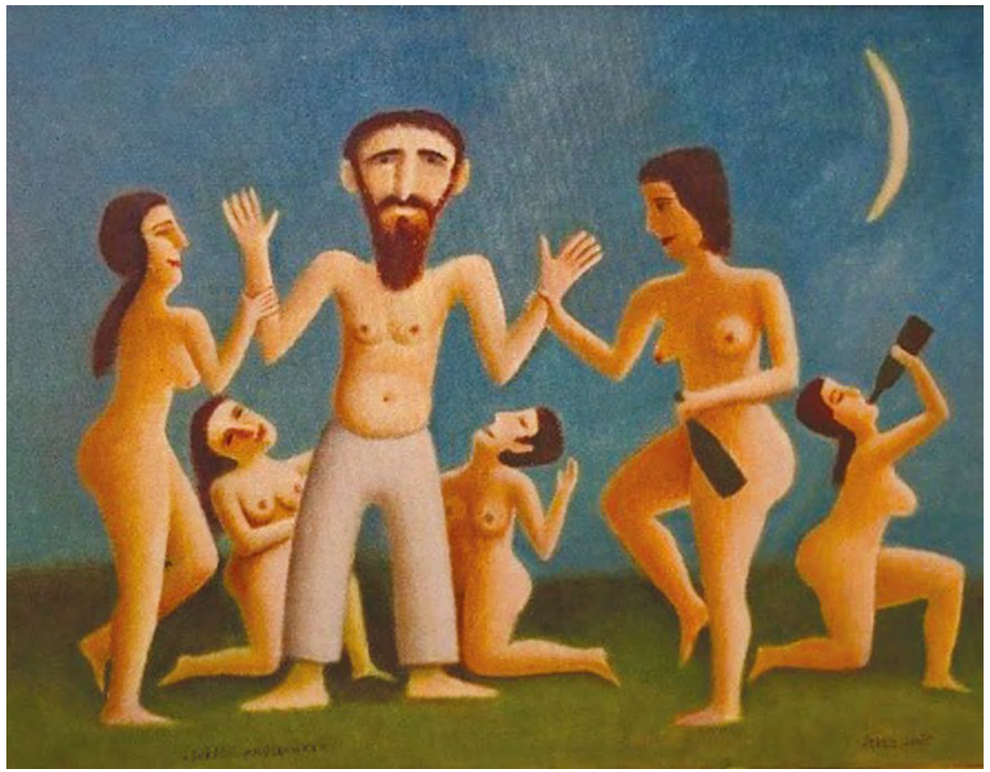
Alois Mikulka, *Snídaně profesionála,* 2010, olej, sololit, 168 × 106 cm.
Alois Mikulka, *Breakfast of a Professional,* 2010, oil, hardboard, 168 × 106 cm.

Alois Mikulka, *4 Apokalypsos*, 2010, olej, lepenka, 41 × 54 cm.
Alois Mikulka, *4 Apokalypsos*, 2010, oil, paperboard, 41 × 54 cm.

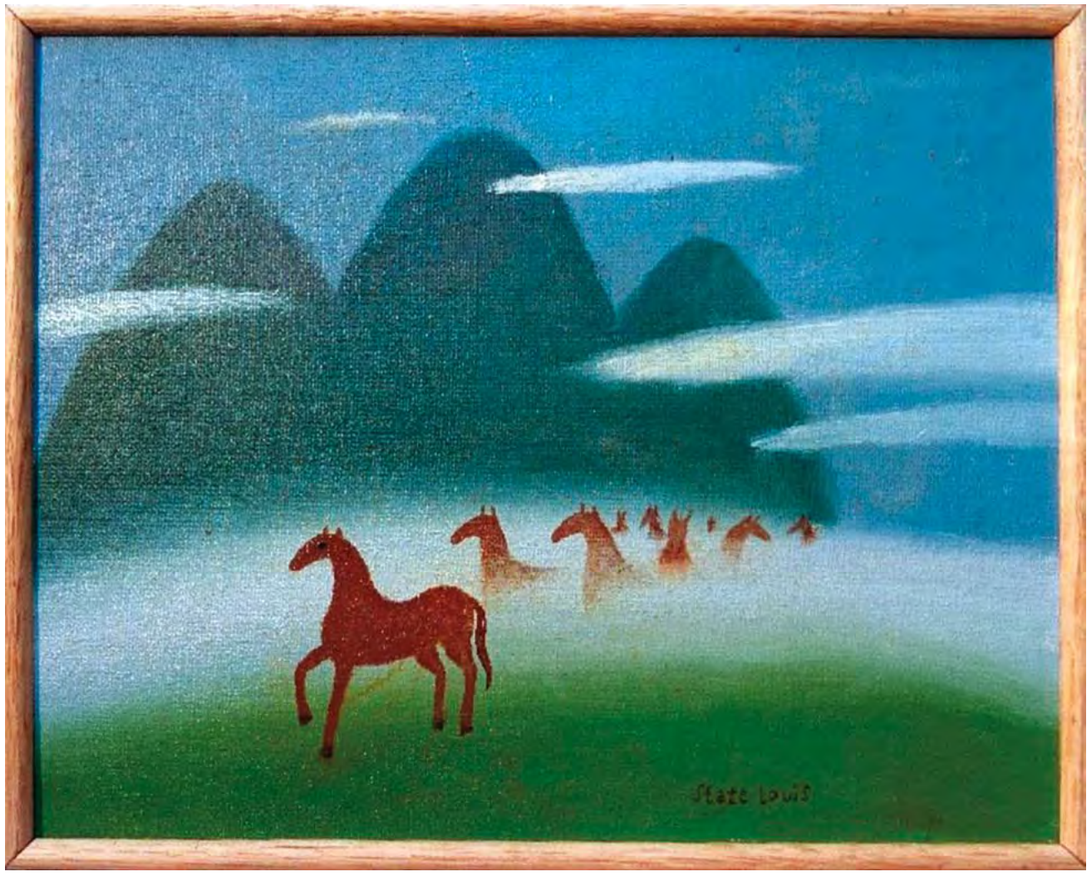
Alois Mikulka, *Absolutní kdesi*, 2011, olej, překližka, 33 × 42 cm.
Alois Mikulka, *Absolute Somewhere*, 2011, oil, plywood, 33 × 42 cm.

Alois Mikulka, *Svádění poustevníka*, 2013, olej, plátno, 50 × 65cm.
Alois Mikulka, *Seduction of the Hermit*, 2013, oil, canvas, 50 × 65cm.

Alois Mikulka, *Dyslektikova šifra*, 2011, olej, lepenka, 36 × 29 cm.
Alois Mikulka, *Dyslexic's Cypher*, 2011, oil, paperboard, 36 × 29 cm.

Alois Mikulka, *Hnědákův harém*, 2011, olej, lepenka, 23 × 30 cm.
Alois Mikulka, *The Harem of Bay,* 2011, oil, paperboard, 23 × 30 cm.

Alois Mikulka, *Únos*, 2011, olej, sololit, 34 × 36 cm.
Alois Mikulka, *The Abduction*, 2011, oil, hardboard, 34 × 36 cm.

Alois Mikulka, Ó, šťastný to potůček!, 2012, olej, sololit, 33 × 41 cm.
Alois Mikulka, *Oh, What a Happy Brook!*, 2012, oil, hardboard, 33 × 41 cm.

Alois Mikulka, *Oční klinika na špatném místě*, 2012, olej, plátno, 75 × 88 cm.
Alois Mikulka, *Eye Clinic in the Wrong Place*, 2012, oil, canvas, 75 × 88 cm.

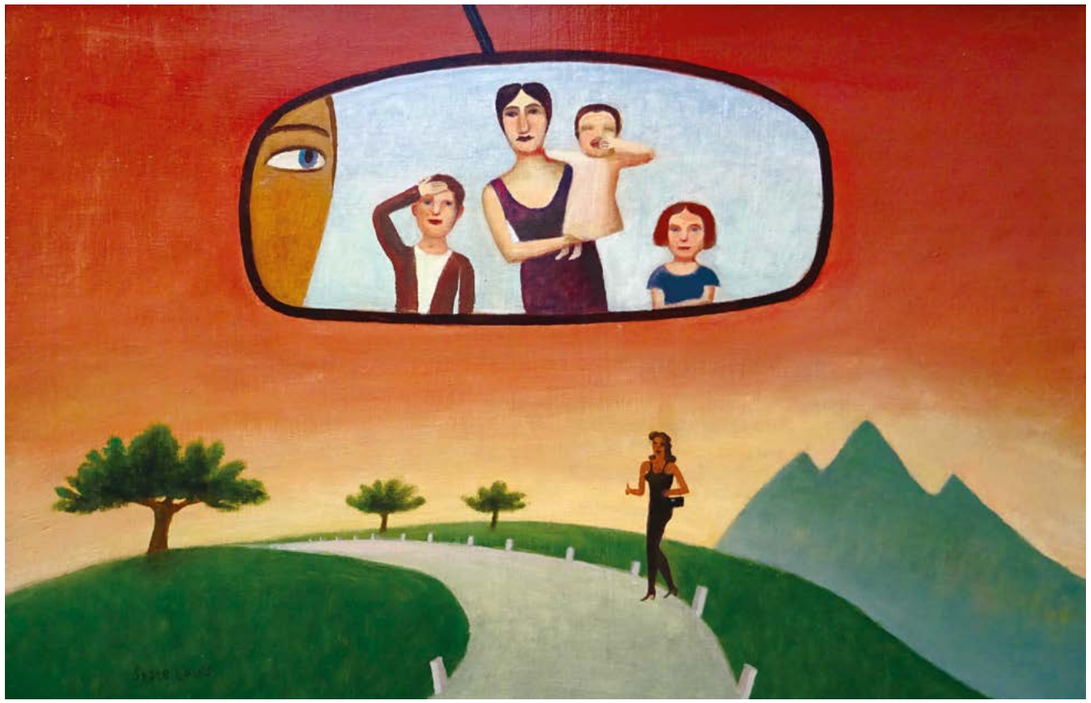
Alois Mikulka, *Párty*, 2012, olej, plátno, 115 × 145 cm.
Alois Mikulka, *Party*, 2012, oil, canvas, 115 × 145 cm.

Alois Mikulka, *Samson a Dalila*, 2012, olej, sololit, 52 × 72 cm.
Alois Mikulka, *Samson and Delilah*, 2012, oil, hardboard, 52 × 72 cm.

Alois Mikulka, *Spící*, 2012, olej, plátno, 180 × 135 cm.
Alois Mikulka, *Sleeping*, 2012, oil, canvas, 180 × 135 cm.

Alois Mikulka, *Zpětné zrcátko šoférovo*, 2012, olej, překližka, 32 × 50 cm.
Alois Mikulka, *Driver's Rear-View Mirror*, 2012, oil, plywood, 32 × 50 cm.

Alois Mikulka, *Počkám na tebe*, 2012–2013, olej, lepenka, 31 × 30 cm.
Alois Mikulka, *I'll Wait for You*, 2012–2013, oil, paperboard, 31 × 30 cm.

Alois Mikulka, *Didó zčerstva ohavící rána*, 2013, olej, karton, 24 × 16 cm.
Alois Mikulka, *Dido Freshly Making Mornings Abominable*, 2013, oil, carton, 24 × 16 cm

Alois Mikulka, *Kouzelník*, 2013, olej, lepenka, 54 × 43 cm.
Alois Mikulka, *The Magician*, 2013, oil, paperboard, 54 × 43 cm.

Alois Mikulka, *Hledání nejistých cílů*, 2014, olej, sololit, 81 × 91 cm.
Alois Mikulka, *Looking for Uncertain Targets*, 2014, oil, hardboard, 81 × 91 cm.

Alois Mikulka, *Hráči*, 2014, olej, lepenka, 58 × 43 cm.
Alois Mikulka, *Players*, 2014, oil, paperboard, 58 × 43 cm.

Alois Mikulka, *Lovec*, 2014, olej, sololit, 29 × 59 cm.
Alois Mikulka, *Hunter*, 2014, oil, hardboard, 29 × 59 cm.

Alois Mikulka, *Reklamace nevěsty*, 2014, olej, lepenka, 44 × 47 cm.
Alois Mikulka, *Complaints of the Bride*, 2014, oil, paperboard, 44 × 47 cm.

Alois Mikulka, *Kdo se bojí Virginie W?*, 2015, olej, karton 59 × 48 cm.
Alois Mikulka, *Who's Afraid of Virginia W?*, 2015, oil, carton 59 × 48 cm.

Alois Mikulka, *Erroll Garner Locomotion*, 2015, olej, lepenka, 59 × 88 cm.
Alois Mikulka, *Erroll Garner Locomotion*, 2015, oil, paperboard, 59 × 88 cm.

Alois Mikulka, *Garden of the Gods*, 2015, olej, sololit, 63 × 80 cm.
Alois Mikulka, *Garden of the Gods*, 2015, oil, hardboard, 63 × 80 cm.

Alois Mikulka, *Páka*, 2015, olej, sololit, 66 × 80 cm.
Alois Mikulka, *Lever*, 2015, oil, hardboard, 66 × 80 cm.

Alois Mikulka, *Svatební*, 2015, olej, lepenka, 92 × 40 cm.
Alois Mikulka, *Wedding*, 2015, oil, paperboard, 92 × 40 cm.

Alois Mikulka, *Třetí mohl by den nás zakotvit*, 2015, olej, lepenka, 40 × 50cm.
Alois Mikulka, *The Third Day Could Anchor Us*, 2015, oil, paperboard, 40 × 50cm.

Alois Mikulka, *Zelený přeliv*, 2015, olej, lepenka, 28 × 32 cm.
Alois Mikulka, *Green Spillway*, 2015, oil, paperboard, 28 × 32 cm.

Alois Mikulka, *Basketbalistky*, 2016, olej, lepenka, 44 × 53 cm.
Alois Mikulka, *Basketball Players*, 2016, oil, paperboard, 44 × 53 cm.

Alois Mikulka, *Na útěku*, 2016, olej, sololit, 43 × 53 cm.
Alois Mikulka, *On the Run*, 2016, oil, hardboard, 43 × 53 cm.

Alois Mikulka, *Návrat z rybolovu*, 2016, olej, lepenka, 39 × 60 cm.
Alois Mikulka, *Return from Fishing*, 2016, oil, paperboard, 39 × 60 cm.

Alois Mikulka, *Trochu zapršelo*, 2016, olej, plátno, 50 × 70 cm.
Alois Mikulka, *It Rained a Little*, 2016, oil, canvas, 50 × 70 cm.

Alois Mikulka, *A najednou oblak*, 2017, olej, lepenka, 36 × 47 cm.
Alois Mikulka, *And Suddenly a Cloud*, 2017, oil, paperboard, 36 × 47 cm.

Alois Mikulka, *Kde se touláš?*, 2017, olej, lepenka, 96 × 60 cm.
Alois Mikulka, *Where Are You Wandering?*, 2017, oil, paperboard, 96 × 60 cm.

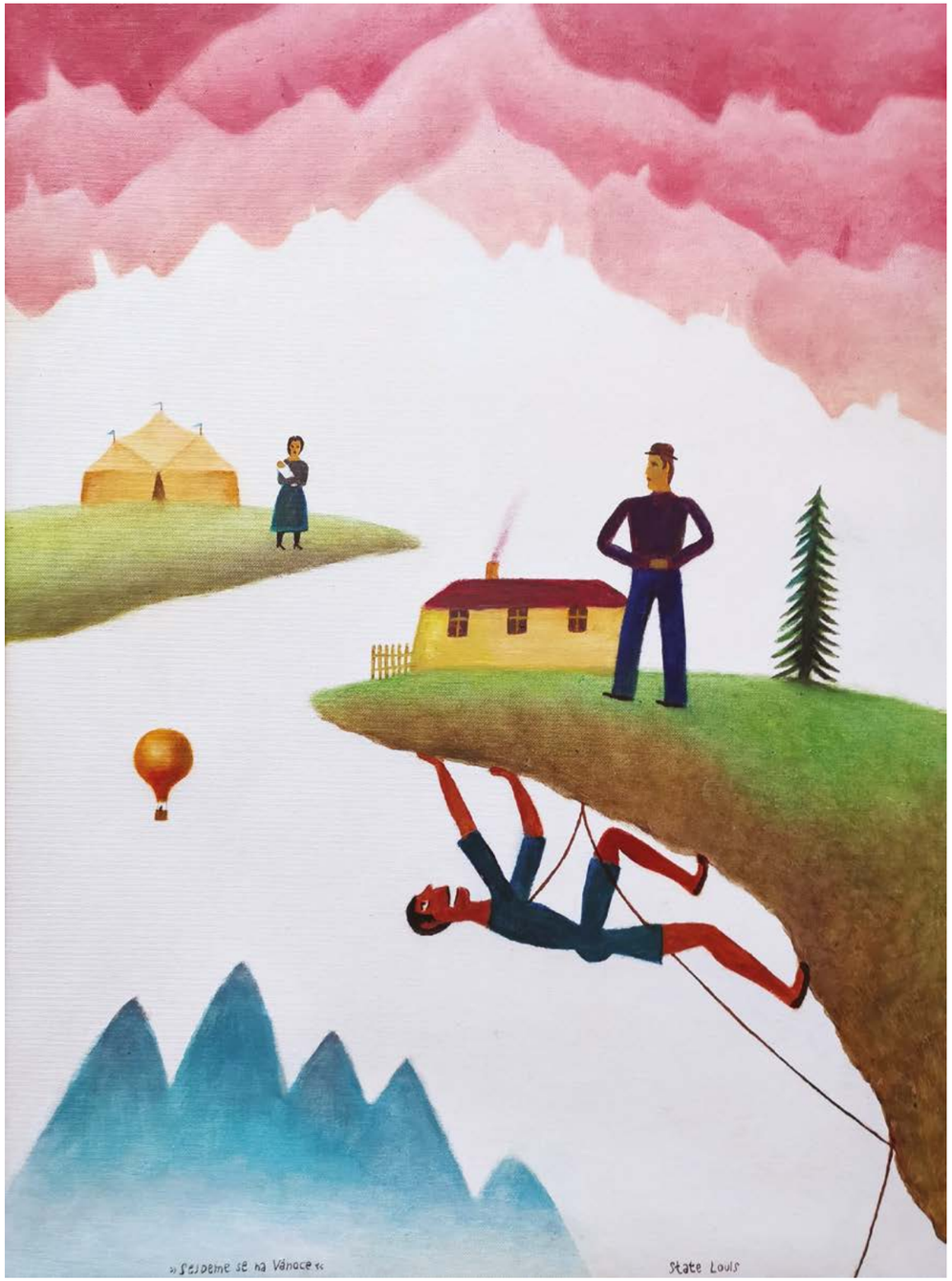
Alois Mikulka, *Daidalos a Íkaros*, 2018, olej, plátno, 46 × 61 cm.
Alois Mikulka, *Daedalus and Ikaros*, 2018, oil, canvas, 46 × 61 cm.

Alois Mikulka, *Navždy odešlá (Nedokončený portrét)*, 2018, olej, lepenka, 46 × 68 cm.
Alois Mikulka, *Gone Forever (Unfinished Portrait)*, 2018, oil, paperboard, 46 × 68 cm.

Alois Mikulka, *Únos turistky*, 2018, olej, lepenka, 48 × 60 cm.
Alois Mikulka, *Abduction of a Tourist*, 2018, oil, paperboard, 48 × 60 cm.

Alois Mikulka, *Sejdeme se na vánoce*, 2019, olej, plátno, 50 × 70 cm.
Alois Mikulka, *I'll Meet You for Christmas*, 2019, oil, canvas, 50 × 70 cm.

Alois Mikulka, *Zatím je to dobré*, 2020, olej, plátno, 36 × 53 cm.
Alois Mikulka, *So Far, It's Good*, 2020, oil, canvas, 36 × 53 cm.

Alois Mikulka, *Perlová ulice*, 1997, olej, dřevo, 49 × 28 cm.
Alois Mikulka, *Perlová Street*, 1997, oil, wood, 49 × 28 cm.

Alois Mikulka, *4 Apokalypsos*, 2010, olej, lepenka, 41 × 54 cm.
Alois Mikulka, *4 Apokalypsos*, 2010, oil, paperboard, 41 × 54 cm.

Alois Mikulka, *Návrat ztraceného syna,* 1986 / 2018, olej, sololit, 50 ×41 cm.
Alois Mikulka, *The Return of the Lost Son*, 1986 / 2018, oil, hardboard, 50 × 41 cm.

Alois Mikulka, *Potulný prodavač napalm papriky*, 1979 / 2018, olej, sololit, 78 × 108 cm.
Alois Mikulka, *Wandering Seller of Napalm Peppers*, 1979 / 2018, oil, hardboard, 78 × 108 cm.

Alois Mikulka, *Lví cirkus,* 1996 / 2018, olej, dřevěná deska, 32 × 46 cm.
Alois Mikulka, *Lion Circus*, 1996 / 2018, oil, wood, 32 × 46 cm.

Alois Mikulka, *Milosrdný samaritán*, 1990 / 2018, olej, sololit, 63 ×46 cm.
Alois Mikulka, *Merciful Samaritan,* 1990 / 2018, oil, hardboard, 63 × 46 cm.

Alois Mikulka, *Únos*, 2011, olej, sololit, 34 × 36 cm.
Alois Mikulka, *Kidnapping*, 2011, oil, hardboard, 34 × 36 cm.

Alois Mikulka, *Vítání bouře*, 1998 / 2018, olej, sololit, 70 × 56 cm.
Alois Mikulka, *Welcoming the Storm*, 1998 / 2018, oil, hardboard, 70 × 56 cm.

Alois Mikulka, *Bouře nad Toledem*, 1963 / 2018, olej, sololit, 65 x 68 cm.
Alois Mikulka, *Storm over Toledo*, 1963 / 2018, oil, hardboard, 65 x 68 cm.

Alois Mikulka, *Nejkrásnější kytička je ta, kterou jsi nikdy neutrhl!*, 1997 / 2018, olej, lepenka, 52 × 42 cm.
Alois Mikulka, *The Most Beautiful Flower is the One You Never Plucked!*, 1997 / 2018, oil, paperboard, 52 × 42 cm.

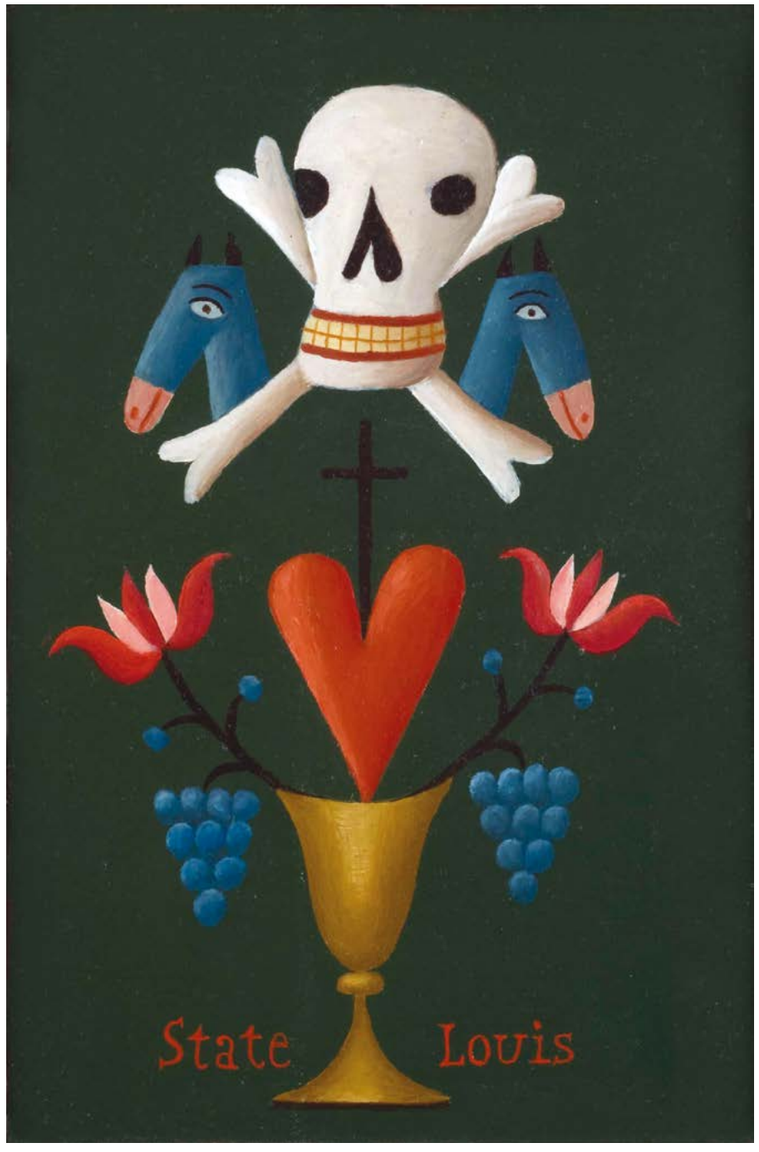
Alois Mikulka, *Kolik večerů pod lampou má život,* 1997 / 2018, olej, sololit, 40 × 58 cm.
Alois Mikulka, *How Many Evenings Under the Lamp Does Life Have*, 1997 / 2018, oil, hardboard, 40 × 58 cm.

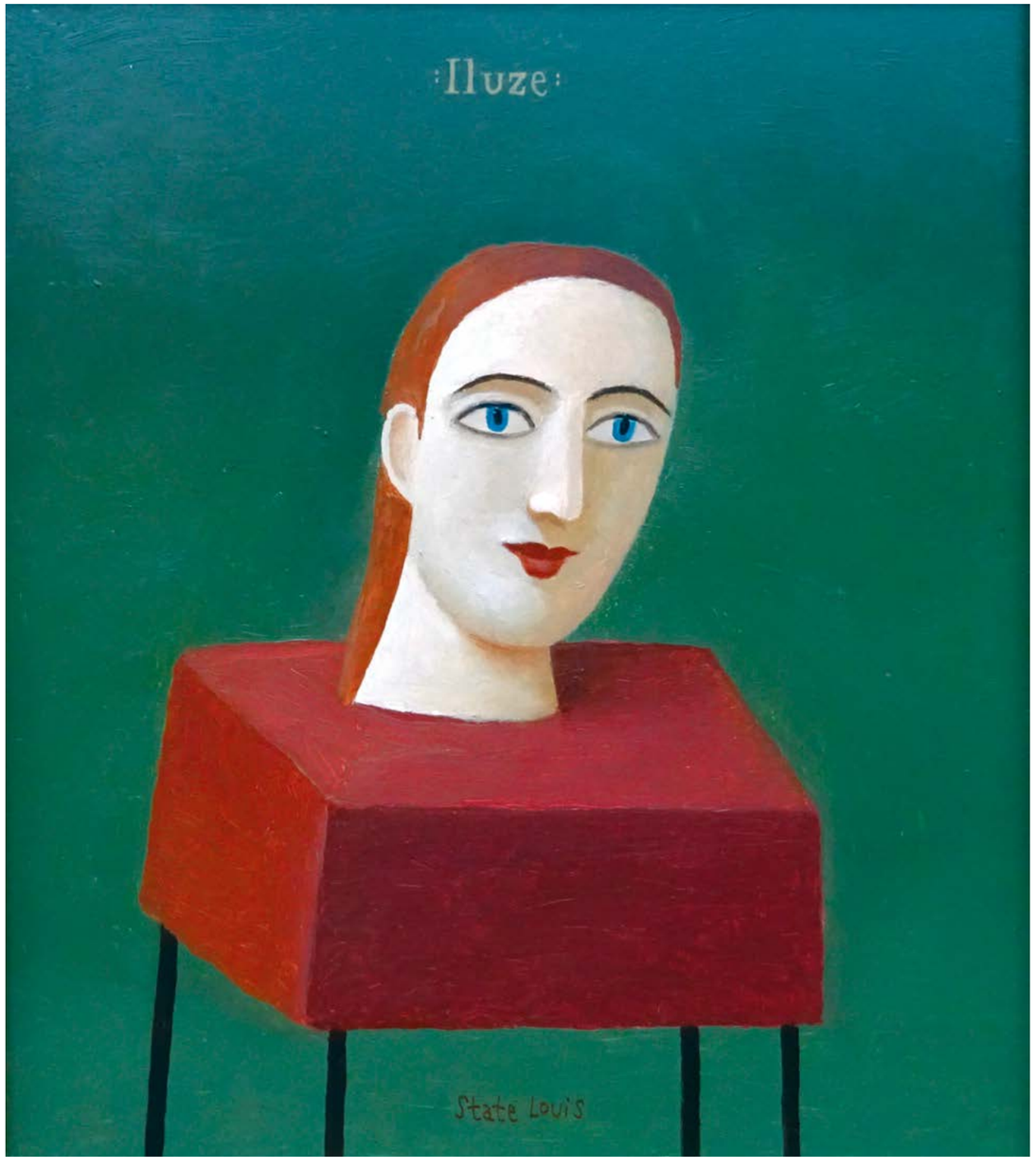
Alois Mikulka, *Reklamace nevěsty,* 2002, olej, lepenka, 44 × 56 cm.
Alois Mikulka, *Complaints of the Bride*, 2002, oil, paperboard, 44 × 56 cm.

Alois Mikulka, *Čekání na zázrak*, 1980 / 2018, olej, dřevo, 44 × 54 cm.
Alois Mikulka, *Waiting for a Miracle*, 1980 / 2018, oil, wood, 44 × 54 cm.

Alois Mikulka, *Život*, 1991 / 2018, olej, lepenka, 25 × 16 cm.
Alois Mikulka, *The Life*, 1991 / 2018, oil, paperboard, 25 × 16 cm.

Alois Mikulka, *Iluze*, 1999 / 2014, olej, sololit, 28 × 24 cm.
Alois Mikulka, *Illusion*, 1999 / 2014, oil, hardboard, 28 × 24 cm.

Alois Mikulka, *Únos Ganyméda*, 2001, polychromované dřevo, 64 × 90 cm.
Alois Mikulka, *The Abduction of Ganymede*, 2001, polychromic wood, 64 × 90 cm.

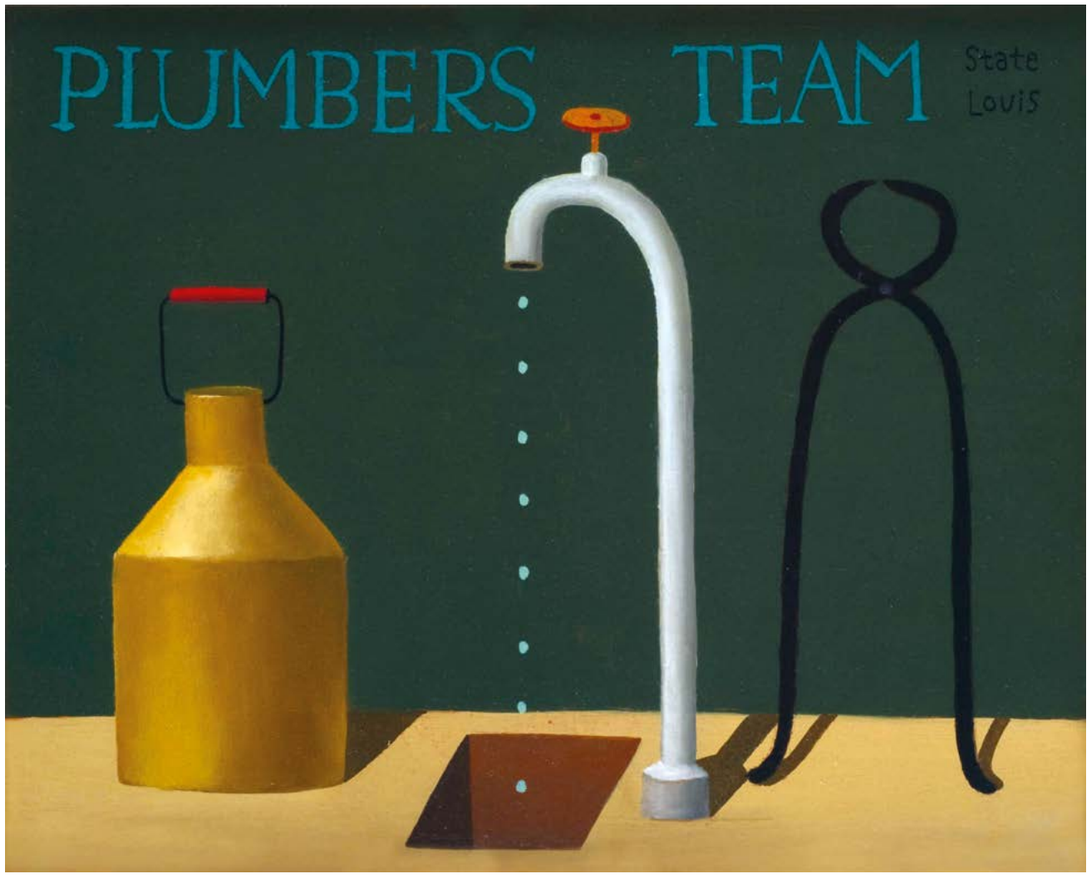
Alois Mikulka, *Zátiší s vyhlídkou na moře*, 1997 / 2018, olej, umělá hmota, 28 × 38 cm.
Alois Mikulka, *Still Life with a View of the Sea*, 1997 / 2018, oil, plastic, 28 × 38 cm.

Alois Mikulka, *Tajný výsadek*, 1996 / 2018, olej, sololit, 26 × 32 cm.
Alois Mikulka, *Secret Landing*, 1996 / 2018, oil, hardboard, 26 × 32 cm.

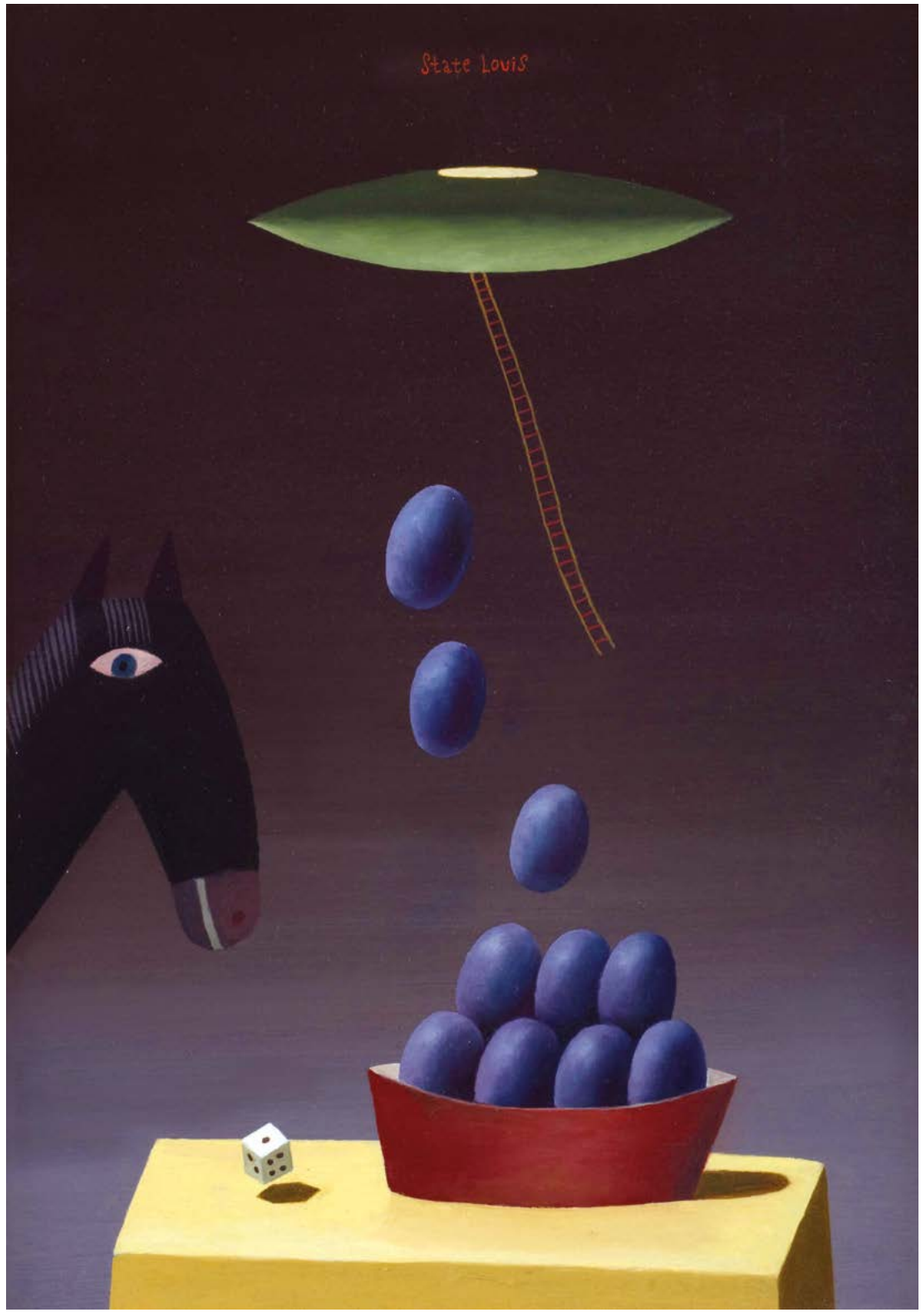
Alois Mikulka, *Duše zahradníkova*, 1995 / 2018, olej, lepenka, 40 × 52 cm.
Alois Mikulka, *Gardener's Soul*, 1995 / 2018, oil, paperboard, 40 × 52 cm.

Alois Mikulka, *Plumbers Team*, 1995 / 2018, olej, sololit, 26 × 32 cm.
Alois Mikulka, *Plumbers Team*, 1995 / 2018, oil, hardboard, 26 × 32 cm.

Alois Mikulka, *Zátiší s hodinami a Ufem*, 1996 / 2018, olej, sololit, 33 × 40 cm.
Alois Mikulka, *Still Life with a Clock and UFO*, 1996 / 2018, oil, hardboard, 33 × 40 cm.

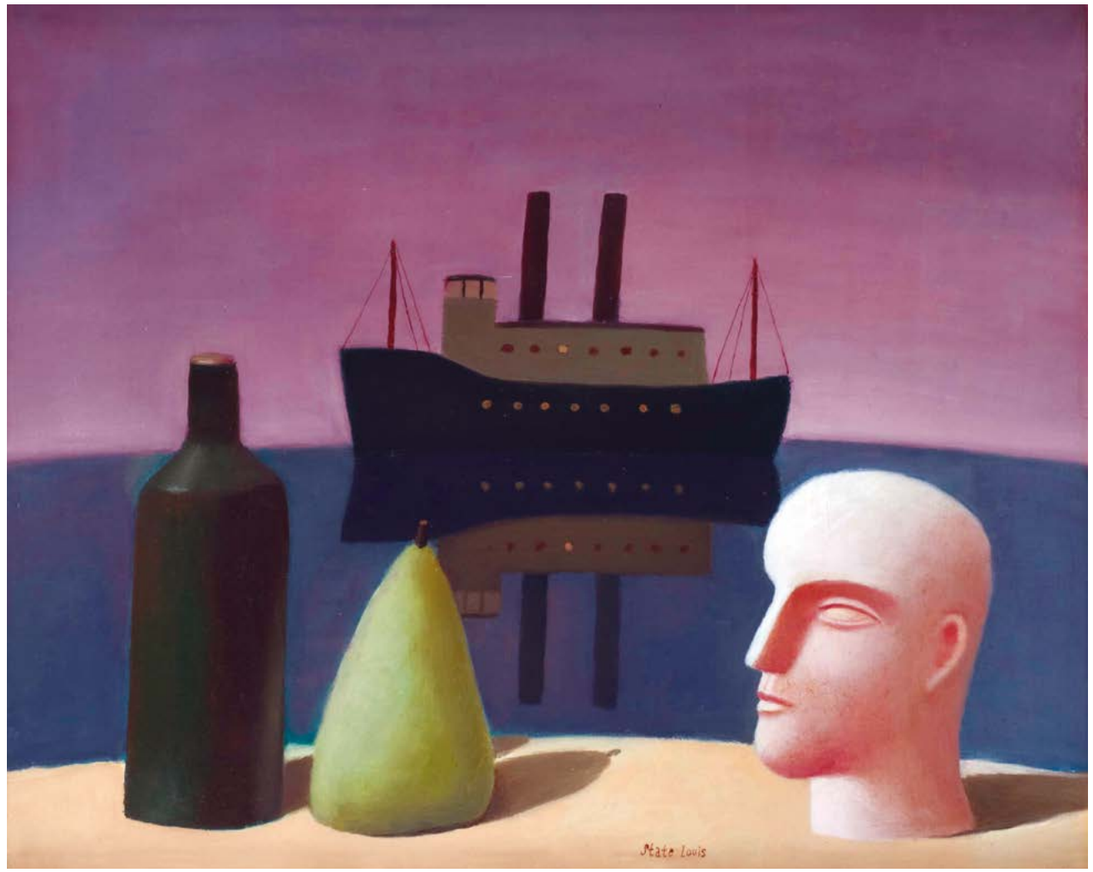
Alois Mikulka, *Porušení gravitace,* 1997 / 2018, olej, karton, 32 × 44 cm.
Alois Mikulka, *Broken Gravitation,* 1997 / 2018, oil, carton, 32 × 44 cm.

Alois Mikulka, *Kontrolní přelet,* 1992 / 2018, olej, překližka, 42 × 49 cm.
Alois Mikulka, *Control Flyover,* 1992 / 2018, oil, plywood, 42 × 49 cm.

Alois Mikulka, *Žíznivé busty,* 1992 / 2018, olej, lepenka, 37 × 52 cm.
Alois Mikulka, *Thirsty Busts,* 1992 / 2018, oil, paperboard, 37 × 52 cm.

Alois Mikulka, *Zásilka pro Amundsena*, olej, sololit, 1989 / 2020, olej, sololit, 37 x 46 cm.
Alois Mikulka, *Shipment for Amundsen*, olej, sololit, 1989 / 2020, oil, hardboard, 37 x 46 cm.

Alois Mikulka, *Černý jezdec*, 2021, olej, plátno, 40 × 50 cm.
Alois Mikulka, *Black Rider,* 2021, oil, canvas, 40 × 50 cm.

LITERATURA A PRAMENY
(Výběr)

Archiv Aloise Mikulky

Archiv Nadace Universitas.

Malina, Jaroslav, a kolektiv (1993): *O tvořivosti ve vědě, politice a umění, I–III*. Boskovice: Albert. (Ilustrace Adolf Born, Alois Mikulka, Vladimír Renčín, Vlastimil Zábranský ad.)

Malina, Jaroslav (2001): *Alois Mikulka*. 16. svazek Edice Osobnosti Nadace Universitas. Brno: Akademické nakladatelství CERM.

Malina, Jaroslav, ed. (2007): *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy. 1, „Celý svět" kromě euroamerické civilizace*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. (Ilustrace Jiří Anderle, Tomáš Bím, Adolf Born, Zdena Höhmová, Boris Jirků, Jiří Kolář, Zdeněk Macháček, Alois Mikulka, Eduard Ovčáček, Vladimír Preclík, Vladimír Renčín, Roman Wenzel, Olbram Zoubek ad.)

Malina, Jaroslav, ed. (2012): *Alois Mikulka – Zátiší*. Brno: Akademické nakladatelství CERM.

Malina, Jaroslav (2013): *Anti-encyklopedie Anti-antropologie (A–Ž)*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. (Ilustrace Alois Mikulka.)

Malina, Jaroslav (2014): *Světoví géniové v chajjámovských čtyřverších (A–Ž)*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. (Ilustrace Alois Mikulka.)

Malina, Jaroslav (2016): *Ctnosti a Neřesti, Radosti a Strasti: Encyklopedie s verši a obrazy*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. (Ilustrace Alois Mikulka.)

Malina, Jaroslav (2018): *Umění světa slovem a obrazem v antropologickém kontextu od paleolitu po současnost*. https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/umeni_sveta/index.html

Malina, Jaroslav (2019): *Úvod do caputologie: Hlava I – mírné ∞. Cyklus charakterizující v básnické a výtvarné nadsázce intelektuální, a/sociální a profesní rysy člověka*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. (Ilustrace Alois Mikulka ad.)

Malina, Jaroslav (2019): *Hvězdopravné nebe zvěrokruhu nad námi, provázené originálními texty, malbami a sochami*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. (Ilustrace Alois Mikulka ad.)

Malina, Jaroslav (2021): *Tenisová raketa ve výtvarných básnických variacích*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. (Ilustrace Alois Mikulka ad.)

Malina, Jaroslav (v tisku): *Tenis humorně i vážně aneb z Česka do Wimbledonu a zase zpátky*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. (Ilustrace Alois Mikulka ad.)

Malina, Jaroslav (v přípravě): *HOMO EROTICUS ve výtvarných a básnických variacích: Rady a sentence pro (ne)zkušené milenky a milence při & po milování*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. (Ilustrace Alois Mikulka ad.)

SUMMARY

Painter, sculptor, illustrator and writer Alois Mikulka was born on 13 August 1933 in Brno. In 1948–1952 he finished the Secondary School of Applied Arts in Brno, in 1952–1958 he completed his studies (monumental painting) in professor Ján Želibský's studio at the Academy of Fine Arts in Bratislava. He lives and works in Brno.

Besides free creations of a painter and sculptor (including the realisation of many wooden and stone sculptures for public grounds in connection with architecture, especially in the buildings of kindergartens) Mikulka wrote and illustrated more than 30 books, mainly for children and youth, and illustrated tens of books of their authors. He publishes his fairy tales, short stories, poems and essays also in magazines and dailies (*Mateřídouška, Sedmička, Sluníčko, Rovnost, Zornička* etc.), on the radio and TV. His inventive stories, original views of human experience and his original language found many admirers among children and grown-ups. He also wrote dramas and participated as an artist in the staging of theatre and TV performances. He manifested his affinity to the academic environment of Masaryk University and the Universitas (Masarykiana) Foundation in Brno as well; he contributed, for example to the three volumes of *O tvořivosti ve vědě, politice a umění* (On Creativity in Science, Politics and Art) with the essay "Zákonitosti vývoje slohů v kulturní společenské epoše" ("The Principles of the Development of Styles in Cultural Social Epoch") (1993); in the book of Jaroslav Malina and Pavel Pavel *Jak vznikly největší monumenty dávnověku* (How the Biggest Monuments of Primeval Times Arose) (1994) he used his experience of a stone-cutter in his reflections on the construction of monumental Inca fortresses in Peru or on the formation of the gigantic stone balls in Central America; his texts also appear in the periodical *Univerzitní noviny – List Masarykovy univerzity a Nadace Universitas Masarykiana* (University Newspaper of Masaryk University and the Universitas Masarykiana Foundation), he also illustrated the scientific-instructive book of Vojtěch Mornstein *Utopený Archimedés: Malý alternativní výkladový slovník* (The Drowned Archimedes: A Concise Alternative One-Language Dictionary) (1999), he created the logo of the Department of Anthropology of the Faculty of Science of Masaryk University (2000), the emblem of the Edition Scintilla of the Universitas Masarykiana Foundation (2001), illustration on cover of an international peer-reviewed journal *Anthropologia integra* (2010) and graphic logo of the *Encyclopaedia of Anthropology: First Interactive International Encyclopaedia of Anthropology* (2010). The largest Mikulka's work related to these institutions is nowadays linked with his participation as a painter and sculptor in the project *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy* (A Circle of a Ring: The World History of Sexuality, Erotics and Love from the Beginnings up to the Present Day in Real Life, Belle-Lettres, Visual Art and in the Works of Czech Painters and Sculptors Inspired by the Content of this Book, 2007). In the second decade of the twentieth century Alois Mikulka participates with his painting and sculptural artefacts in scientific art projects: *Člověk-Auto-Encyklopedie* (Man-Auto-Encyclopaedia) etc. He also illustrated a number of books by Jaroslav Malina: *Anti-encyklopedie Anti-antropologie* (Anti-Encyclopedia of Anti-Anthropology, 2013); *Světoví géniové v chajjámovských čtyřverších* (World's Geniuses in Khayyam-Style Quatrains, 2014; *Ctnosti a Neřesti, Radosti a Strasti: Encyklopedie s verši a obrazy* (Virtues and Vices, Joys and Afflictions: Encyclopedia with Verses and Paintings, 2016; *Úvod do caputologie: Hlava I – mírné ∞. Cyklus charakterizující v básnické a výtvarné nadsázce intelektuální, a/sociální a profesní rysy člověka* (Introduction to Caputology. The Head I – mild ∞. A Cycle Characterizing in Poetic and Artistic Hyperbole Intellectual, A/Social and Professional Traits of Man, 2019; *Hvězdopravné nebe zvěrokruhu nad námi, provázené originálními texty, malbami a sochami* (Astrological Sky of the Zodiac above Us Accompanied by Original Texts, paintings, and sculptures, 2019); *Tenisová raketa ve výtvarných a básnických variacích* (Tennis Racquet in Visual and Poetic Variations, 2021); *Tenis humorně i vážně aneb z Česka do Wimbledonu a zase zpátky* (Tennis Humorously and Seriously or from the Czech Republic to Wimbledon and Back Again, in Press) etc.

His pictures, drawings and sculptures were presented at tens of individual and collective exhibitions of arts and book illustrations in the Czech Republic and abroad (Belgrade, Bologna, Frankfurt, London, Ciudad de México, Plovdiv, Stockholm etc.). Mikulka's artefacts are present in the Brno City Museum and in private collections in the Czech Republic and abroad.

The artist was awarded several Czech and foreign prizes, e.g. in 1997 he was enrolled in the Golden Fund of the Czech Literature for Youth and in 1997 he was awarded the Prize of the City of Brno for 1977 for art and sculpture for his lifelong work and for a significant contribution to the development of the culture in Brno by The Board of Representatives of the City of Brno.

Though every field of his activity would be quite enough for the whole life, he – thanks to his inventiveness, creative energy and self-discipline – proved to be on the level of this wideness, and out of his enclave – State Louis (that is a sovereign territory of the grotesque imagination and plus surrealism) has been steadily – in a significant way – enriching the Czech culture in all the above-mentioned spheres of activity more than five decades.

AUTOR

Malina, Jaroslav (11. 4. 1945, Dolní Bučice), antropolog, archeolog, spisovatel, básník, editor; spoluzakladatel, profesor a první ředitel Ústavu antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, zakladatel a předseda správní rady Nadace Universitas. Vedle úctyhodné řádky vědeckých a vědecko-naučných prací má v jeho tvůrčích aktivitách významné místo tvorba beletristická. Ve svém díle uplatňuje bohaté životní zkušenosti, aniž pozbývá mladého zaujetí pro hledání pravdy o člověku. Jeho texty, zdařile dotvářející poetický komentář k naší realitě, propojují tvorbu vědeckou a básnickou. Výsledný celek snoubí funkci didaktickou, společenskou i estetickou, a tím autora právem pasuje na zakladatele originální „kognitivní poezie“ (viz zejména *Anti-Encyklopedie Anti-Antropologie*, 2013, *Světoví géniové v chajjámovských čtyřverších*, 2014, *Ctnosti a Neřesti, Radosti a Strasti,* 2016, *Hlava v makarónské poezii*, 2017, *Hlava XXXI: Hlava v originálních úslovích a obrazech od A do Ž*, 2017, *Úvod do caputologie: Hlava I – mírné ∞*. Cyklus charakterizující v básnické a výtvarné nadsázce intelektuální, a/sociální a profesní rysy člověka, 2019, *Hvězdopravné nebe zvěrokruhu nad námi*, provázené originálními texty, malbami a sochami, 2019). Inspirativní je také jeho činnost encyklopedická (viz studenty i širší veřejností vydatně užívané elektronické encyklopedie: *Encyklopedie antropologie: První interaktivní mezinárodní encyklopedie antropologie,* 2011 – https://is.muni.cz/ do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html; *Člověk-Auto-Encyklopedie*, 2011 – https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/clovek-auto/index.html; *Encyklopedie sexuality, erotiky a lásky všech kultur světa*, 2012 – https://is.muni.cz/do/sci/ UAntrBiol/el/encykl-sexuality/index.html; *Umění světa slovem a obrazem v antropologickém kontextu od paleolitu po současnost,* 2018 – https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/umeni_sveta/encyklopedie.html). Dlouhodobě spolupracuje s významnými výtvarníky, jejichž díla reprodukuje ve svých knihách a jako kurátor prezentuje na výstavách a v katalozích. Významné jsou též jeho aktivity editorské a organizační v oblasti vědy a umění. V rámci Nadace Universitas, jejímž je předsedou, založil knižnice *Heureka, Miscellanea, Osobnosti, Scientia* a *Scintilla*, kde bylo pod jeho editorským vedením publikováno na sto padesát svazků. V letech 1993 až 2005 vydával časopis *Univerzitní noviny – List Masarykovy univerzity a Nadace Universitas*. V roce 2010 založil oborový časopis *Anthropologia Integra – Časopis pro obecnou antropologii a příbuzné obory* a v návaznosti na zmíněné periodikum edici *Anthropologia Integra – Series Monographica*; oba tituly vycházejí dodnes. Malinovy vědecké, vědecko-naučné a beletristické knihy vyšly u nás i v zahraničí v počtu přesahujícím dva miliony výtisků
a získaly řadu ocenění.